JOHAN BOJER

HVIDE FUGLE

EVENTYR

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG
KJØBENHAVN OG KRISTIANIA
TRYKT HOS F. E. BORDING
MDCCCCIV

JOHAN BOJER

HVIDE FUGLE

Lille Ovidia var datter af den rige væreier ude ved havet. Med sit lyse haar flagrende om skuldrene sprang hun omkring ude og inde og undrede sig over mangt og meget. Hun havde en liden hund at springe omkap med, og hun undrede sig over, at ikke alle mennesker sprang omkap med smaa hunde, heller end at stræve saa haardt. Hun havde ogsaa nogle duer, som hun hver morgen gav mad fra sit loftsvindu, og naar hestene kom trækkende ind i gaarden, knæggede de imod hende, fordi hun havde fladbrød. Men det bedste af alt var dog naar farens skippere kom hjem, for da fik hun følge dem ombord, og nede i kahytten sad hun paa skipperens knæ og hørte om mærkelige ting ude fra den vide verden. Da begyndte hun at undre sig over, at ikke alle mennesker er skippere paa en skude.

En dag hændte det, at hendes mor ikke stod op af sin seng, og næste dag fik hun ikke slippe ind til hende, og nogle dage derefter igjen kunde hun ikke finde hende, hvor meget hun end ledte baade ude og inde. Saa fik hun vide, at moren var reist bort, og saa blev hun gaaende og vente, indtil hun rent glemte at spørge efter hende mer.

Mens Ovidia var liden fandt hun al verden morsom, fordi alle kappedes om at leke med hende. Da hun blev større og fulgtes ind til byen paa danseskole, begyndte hun at finde alle mennesker smukke, fordi alle, som saa paa hende, smilte saa lyst. Derfor vilde hun ogsaa, at alle mennesker skulde gaa lige smukt klædt som hun selv, og saa begyndte hun i al stilhed at forære husmandsbarnene af sine egne klær. Da saa hendes far en dag fik høre, at hun havde foræret en fantekjærring sin nyeste kjole, fandt han, det blev for meget, og stampede ind fra kontoret for at finde hende. Men da mødte der ham fra et lidet sybord i stuen et saa glad og fornøiet ansigt, at han braavendte og gik ud igjen.

Lille Ovidia vidste ikke, at hendes far var viden bekjendt for sin gjerrighed. Hans hus-

mænd og fiskere bode udover langs stranden i usle hytter, og han talte til alle sine folk med tordnende stemme. Alle husene paa gaarden var store graa kasser, som solen forgjæves skinnede paa, marken foran stuen var uryddig med sten og fiskeaffald, og vinduerne stod og stirrede udover sjøen, som om de stadig tænkte paa regn.

Men mellem væreierens grove hænder blev Ovidia som en fugleunge, der tvang ham til at gaa varsommere end før. Fik han en god tanke, var det som et gyldent korn, han plukkede hen til hende. Og efter som hun vokste og blev smukkere og smukkere var det som gaarden begyndte at klæde sig efter hende. Først kom der et hvidmalt dueslag udenfor hendes vindu, og det blev som en lys engel havde sænket sig ned paa alt det graa. Da faren en dag saa hende plukke blomster, gik det op for ham, at den uryddede mark foran stuen kunde forvandles til en have. Da han en vaardag saa hende i lys kjole og med blaa baand i straahatten, blev det ham klart, at stuen kunde ikke længer staa der saa sort og graa. Men ogsaa han selv begyndte at vaske sig oftere, fordi han skulde ta i hende, klæde

sig smukkere, fordi hun skulde sidde paa hans fang, og barbere sig til hverdags, fordi hun skulde kysse ham. Og samtidig begyndte den tordnende stemme at forsvinde, fordi han ikke vilde skræmme hende, og rykkerbrevene blev mildere, fordi han skrev dem med en penneholder, som han havde faat af Ovidia.

Den dag, hun hvidklædt steg ind i den statelige vogn for at kjøre til kirke og konfirmeres, satte faren sig ved siden af hende som en fin mand. Og nu havde hun ogsaa vundet at forvandle gaarden, saa stuen skinnede lige saa hvid som hendes kjole, marken foran stuen lyste med roser og frugttrær, sjøboderne var gule, saa man maatte tænke paa hendes haar, og hendes lille hvidmalte baad, der laa i fjæren, havde i tidens løb smittet, saa de sorte, tjærebredte skuder havde hvide riper langs vandlinjen og rød vimpel paa mastetoppen. Det var ogsaa første gang, at en flagstang stod ved væreierens gaard og viftede med et stort flag, der forkyndte glæde vidt omkring over land og sjø.

Nogle dage efter kom Ovidia hjem med et fuglerede og var fortvilet, fordi man havde skudt moren til de smaa. Da lod væreieren

fredlyse for skud rundt omkring i sine vær. Alt, han eiede blev som en kaabe, der maatte være ren og smuk, fordi den skulde slynges om hans eneste lille pige.

Men endelig kom den dag, da gubben selv kjørte hende ind til byen paa bal. Hun var rig og smuk, og mangen en ung mand glædede sig.

II

En saadan ung, skjøn kvinde stevner frem mellem hverdagene som med musik ombord. De drukne lazaroner tier stille, naar hun nærmer sig. De forgrædte ansigter lyser op, naar hun træder ind. Den syge glemmer smerterne, naar hun rører ved ham. Den fattige blir rig, naar hun staar i hans stue. Ingen mad er saa tarvelig, at den ikke blir festlig, naar hun sætter sig ved bordet, og hendes klær kan være røde eller hvide eller blaa, altid dufter de af hvidt lin.

En saadan ung pige følges af en usynlig fé, der sætter op hendes haar, vælger hendes farver og klær hende paa. Et uheld i hendes dragt, blir kun en ny ynde. Sætter hun sin

hat paa i al hast blir det skjønnere end nogen mode kan drømme om. Springer en knap i hendes lange hansker under dansen, skjænker det kavaleren den fryd at faa et glimt ind til hendes haandled. Løsner hendes skobaand, gir det en ung mand en deilig erindring for resten af hans liv, om han faar knæle og binde det.

Ovidias far vilde altid selv følge hende til bal. Mens hun svingede sig i dansen, sad han i en krog med en mængde sjaler under begge arme og saa paa hende og paa de andre som vilde han si: »Det er nu ligevel jeg, som er hendes far.«

Da hun var atten aar laa mangen en fest og lyste i hendes erindring, og dansen havde slynget mangen en ung arm om hendes liv. Alle unge mænd syntes hende en slags eventyrprinser, fordi hun oftest saa dem i en verden af musik og lys. For den, som faar mange roser for sine fødder, blir verden en eneste have. For den, der kun møder forelskede blikke, blir verden en kjærlighedens ø. Da Ovidia havde vænnet sig til, at alle unge mænd kappedes om at bringe hende sin hyldest, blev det bare saa meget lettere

at danse, og naar hun stansede og saa sig omkring, var hendes blik som et glas champagne, hun løftede for at skaale med alverden.

Saa kjører man hjem om natten med lygter paa vognen og med farens sjaler tæt om sig. Udenfor larmer havet mellem skjærene, stjernerne skinner, og den unge pige lukker øinene og hælder sig ind mod sin far. Gjennem vognens dur hører hun endnu violinernes indsmigrende sprog. Endnu svæver hun afsted med en ung mand, der danser bedre end alle de andre. Og da hun endelig ligger i sin seng begynder et fuldstændig nyt bal, denne gang er det i en konges slot, og aldrig har hun set saa mange lys, aldrig saa ridderlige mænd, — og se der, — der er jo ogsaa kongen, han kommer imod hende, smiler, taler, ber hende om en dans — aah! Men om lidt forstaar hun det bedre, lysene det er jo himlens stjerner, gulvet er den hele jord, alle mennesker er til bal, og kongen det er jo selve Gudfader. —

»Naa, din natsværmer!« siger faren den næste formiddag — »skal du ikke staa op idag?«

At komme fra dagens travlhed ind paa en ung piges kammer, er imidlertid ganske forunderligt, og han stanser indenfor tærskelen og føler sig raadvild. Saa faar han se de smaa sko der paa gulvet, og de ser saa hjælpeløse ud, at han kunde ta dem i haanden for at berolige dem lidt. Balkjolen henover stolen synes saa luftig, at om man kom iskade for at hoste, vilde den ta flugten ud af vinduet. Havde man i morges bestemt sig paa at straffe en tjener for en misgjerning, bestemmer man sig nu til at la naade gaa for ret. De smaa hansker der paa bordet ser saa rørende uskyldige ud, at de bogstavelig minder om hende selv. Buketten fra ballet staar der i sit vandglas og ser søvnig ud efter at ha vaaget hos hende, mens hun sov. Og hun selv? Hun har kastet hodet med det opløste haar henad puden, en haand ligger under nakken, kinderne blusser, og hun smiler med lukkede øine.

Og væreieren staar der endnu. Hun har opfyldt dette kammer med duften af sin ungdom, og saa ofte har hun nu sovet her, at væggene begynder at afspeile noget af hendes sjæl. En falmet lyngkvist staar stukket

hen i væggen saa ganske tilfældigt, nogle udklippede billeder er fæstet til tapetet med en knappenaal, fotografiet af hendes mor staar paa bordet foran hendes seng, noget hvidt lintøi stikker op af en komodeskuffe, et brev er blæst hen paa gulvet, en dug, hun har begyndt at brodere, ligger mellem bøger paa bordet, og fordi alt dette er berørt af hendes haand virker det som smaa dun i et rede.

Men om lidt vender gubben sig og gaar forsigtig ud, idet han ganske lydløst lukker døren efter sig. »Det kan ikke nytte,« tænker han — »ungdom er ungdom.«

Da kommer en dag den unge kaptein ridende med sit følge til gaarde. Han tjente i kongens garde og eiede et gods paa den anden side af fjeldet. Han var meget rig og smuk og Ovidia havde ofte danset med ham.

Først talte kapteinen med faren i enrum, saa kom faren ind til Ovidia og klappede hende paa hodet.

»Er du glad i ham, barnet mit?«

Hun kastede sig ind til ham, og da han atter og atter spurte, svarte hun endelig

ganske oprigtig: »Ikke mer i ham end i de andre.«

Men væreieren frygtede at bli siddende her alene, nu han blev gammel, og svarte derfor: »Er det ikke værre, da tænker jeg vi ser tiden an.«

Den unge kaptein red i galop fra gaarde. Han betragtede væreierens svar som nei.

Man hørte siden, at han var gaat i krig i et fremmed land og der faat et sabelhug over øinene, saa han blind førtes hjem til sit gods.

Unge Ovidia overtog snart huset og blev den travle husmor. Hendes ansigt blev rødt mens hun stod ved ilden og stegte og kogte, hun prøvde at være myndig blandt tjenestepigerne og førte sit husholdningsregnskab med meget hovedbrud.

Der kom rige og gode aar for hendes far. Det var som alle folkene gjorde lidt mer end sit bedste, fordi husbonden ligesom beherskedes af en god aand, saa alle gik glade fra hans dør. I drengestuen sattes der god mad paa tjenernes bord, og de vidste, den unge husmor var skyld deri. Sengene blev endevendt og fik nye tepper, og lagener blev

for første gang lagt paa det leie, hvor en simpel gaardsgut skulde sove. I drengestuens vinduer kom der blomster, og udover langs stranden saa man husmændenes hytter bli reparerte og malte og smaa haver lagt foran. Men lørdagskvæld samledes alle folkene i drengestuen til dans, og Ovidia selv dansede med. Den mægtige væreier gned sig i øinene. Thi i gamle dage, da han drev sine folk med eder og spark, blev der kun halvparten udrettet imod nu, da arbeidet gik som en dans, som hans smukke datter spillede til. Og ved hver jul stod hun i kramboden og maalte ud mel og gryn og kaffe i poser, som de fattige stod ved døren og ventede paa.

»Hun faar styre,« tænkte væreieren. »Der blir alligevel velstand efter det hun gjør.«

Men efter en saadan travlhed var det dobbelt morsomt at tænke paa det næste bal i byen. Thi nu kunde hun da more sig med god samvittighed.

Ovidia var nu kommen i den alder, da bevidstheden om at være smuk har formet den unge kvindes holdning og gang. Fordi hun føler, at de tusen øine straaler imod hende, faar hun trang til selv at bli lys for at kunne

straale igjen. At bøie sit hode, at slaa øinene ned, at bevæge sig over et gulv, at smile, at tale, at holde sit skjørt opover en trappe blir alt sammen noget, hun uvilkaarlig gjør saadan, at det kan gives bort som en gave.

Saaledes havde Ovidia levet indtil den dag, da ulykken slog ned over væreierens hus. En ildebrand la paa en nat hans gaard i aske, og den unge pige blev saavidt reddet ud af flammerne.

Da hun efter maaneders sygeleie stod op, havde hendes ansigt store, røde flammer efter brandsaarene. Da var hun tyve aar.

III

Længe efter at væreieren havde bygget sig et nyt hus, talte mennneskene om den unge piges ulykke. Mange syntes, det havde været bedre for hende at omkomme helt, end at bli gaaende resten af sit liv som et spøgelse. Den høst dansedes der meget i byen, og efter som nye stjerner dukkede frem begyndte Ovidia at glemmes.

Hun havde gjemt sig som en saaret fugl. Mens høststormene rystede det nye hus sad

hun paa sit kammer, bøiet over sin dug, og lod naalen gaa, naalen gaa.

To gange om dagen trak hun et tørklæde frem i panden og sneg sig ned trappen for at spise med faren, altid i angst for at møde nogen. Ved bordet sad hun som paa gløder — der kunde jo komme nogen uforvarende ind. Lød der skridt, flygtede hun. Og naar hun endelig sad paa sit kammer igjen, laaste hun døren, men hørte hun stemmer i gaarden, for hun sammen og skjulte ansigtet i hænderne.

Det var ikke længe, siden hun svævede mellem liv og død. Men værre var det hin dag, da masken blev taget fra hendes ansigt, og hun forstod, hvorfor man gjemte speilene for hende. Værst kanske, da hun første gang kom ned og kunde speile sig paa folks ansigter. Aanei, det allerværste var, da hun ude i gaarden mødte et barn, og da det ved at se hende satte i et skrig og tog flugten.

Mangen en morgen vaagnede hun og trode, hun havde drømt og grædt sin pude vaad i søvne. Men da hun skulde greie sit lange haar, blev hun mindet om, at det var klippet af.

»Hør pigen min — idag skal du ud i frisk luft, enten du vil eller ei.«

»Nei, far. Du faar mig ikke udenfor en dør mer. Folk skal slippe at ta flugten for min skyld.«

»Du sidder jo her og graater helsen af dig. Kom nu. Vi kan ta den lukkede vognen.«

»Det hjælper ikke, far. Igaar hørte jeg gaardsgutten fnise efter mig i kjøkkenet. Folk skal slippe at ha mig at gotte sig over.«

Og faren maatte altid gaa alene.

Men ulykken skal ha sin tid til at opfylde ens hjerte helt til bunds. Og det hendte at den smukke dug fik hende til at glemme, og at naalen sting for sting lokkede tankerne ind i den solskinsverden, som hun nylig var revet ud af.

»Sig mig, skjøn jomfru — hvem er det blandt disse unge mænd, som De kaarer til Deres brudgom?«

Og Ovidia rødmede. Skulde hun være ganske ærlig — der var én. Hun var til fest i et lyst landskab, hvor St. Hansbaalene brændte, og hun saa paa ham slig som en ung pige ser, naar blikket flyver afsted med et lidet hjerte.

Men pludselig slukkes alle baal, og hun rykker til paa stolen. Thi hendes eget ansigt er traadt frem mellem dugen og hende.

»Sæt om du aldrig mer . . .«

Naalen stanser, og om lidt maa hun atter op og hen i sengen.

Hun laa i timer og tryglede Gud om et mirakel, og hun blev gaaende spændt og vente paa, at det skulde ske. Da ogsaa det haab brast, begyndte hun til stadighed at gaa og stirre paa sine ar, det blev et ansigt, der altid forfulgte hende, naar hun syde, læste, lukkede sine øine, — altid, altid saa hun sig selv ifærd med at skræmme barn, at jage folk paa flugt, at bli gjenstand for fnisen og haan, naar hun vendte ryggen til. Naar hun om kvælden endelig kunde trække teppet over hodet var det som i trang til at begrave sig dybt i jorden.

Og ugerne gaar, og dugen blev ikke færdig.

*

Mens hun nu sad her, begyndte alle hjul paa gaarden at gaa tungt igjen. Folkene, som en stund havde syntes saa synd i deres mad-

mor, begyndte lidt efter lidt at tale om hende med en smule bitterhed. »Der kan man se, hvad vakkert kjød og blod er værdt,« sa den ene. Og de andre var enige. De havde baaret over med væreieren for den unge piges skyld; de havde set op til hende som til noget overjordisk. Men nu var den fine maling skrabet af, og det føltes som havde de været hildet i et bedrag, som endelig afslørtes.

»Nu kan hun være saa rig hun vil,« sa budeien — »herefterdags kan det saamæn hænde, at en simpel jente gaar foran hende.« Og stalddrengen tilføiede, at dette skulde nogen ha sagt husbonden den tid, hun stod paa sit høieste, og han kjørte omkring for at vise hende frem baade i by og bygd. Og nu rystede alle paa hodet og lo en smule skadefro. Derpaa tilføiede kokkepigen, at der var én, som ikke var langt borte, naar han vil vise, at hovmod staar for fald.

De snakkede sig op i mer og mer hidsighed. Gaardsgutten, som havde set et glimt af hende, sa, at om han nu fik lægge lommetørklædet imellem, saa nei om han vilde kysse hende.

Det var som en helg var forbi. Der blev misnøie med husbonden, og naar væreieren prøvde at hævde sin gamle myndighed, satte folkene sig paa bagbenene, saa der opstod spetakler.

Gaardsgutten blev en dag afskediget, og da han stod med sit knytte under armen, sad Ovidia bag vinduet og hørte ham sende faren følgende afskedsord: »Hvorledes er det med skjønheden idag, he, he! Det er godt du har spærret hende inde, for gik hun løs omkring, saa skræmte hun fra gaarden baade folk og fæ.«

I nogle Dage fik Ovidia sin mad bragt op paa sit værelse. Og mens hun nu sad bøiet over dugen, begyndte munden at bli stram, som sad hun og svælgede smerterne og gjemte dem, gjemte dem.

Hun merkede, at hun begyndte at skjæmme ud den smukke dug, og hvorfor skulde hun vel ogsaa sidde og pusle med stas nu? Hun la dugen halvfærdig bort og tog fat paa noget linsøm, som for at vise, at hun kunde da due til noget endnu.

Og nu blev der et jag gjennem hauger af nyttig søm, — som var det en liden hevn,

et forsvar, som viste hende og verden et bedre ansigt. Og den nyttige naal begyndte nu et kapløb med det hæslige ansigt, der hidtil havde skræmt barn og faat slette mennesker til at gotte sig, hun vilde forbi det, overvinde det, glemme det.

Men den gode fé, der havde klædt hende, begyndte samtidig at forsvinde. Det gjaldt ikke længer at glæde nogen, men at være nyttig, og jomfruburet blev et uryddigt kammer, hvor affald af søm flød over alt omkring. Men hver gang hun rettede sig, var det som for at lytte, om ikke en eller anden talte om hende. Lo pigerne nede i kjøkkenet, tænkte hun: »Nu ler de af mig igjen.« — Og hver dag, uge efter uge, sad hun — mens naalen gik — og lyttede efter denne latter, thi hun var ikke længer i tvil om, at det var af hende man lo. Men for hver gang fik hun ogsaa som et nyt hug, som hun gjemte paa, altid med større og større lyst til at reise sig og hugge igjen.

»Vent kun!« tænkte hun. Og syde videre.

Hun begyndte at undre sig over, hvordan de vel styrte med husholdningen. De kunde gjerne ødsle bort baade det ene og det

andet, og le og gotte sig til — nu da de vidste hende af veien.

Hun fik ikke fred, men stod en dag og mønstrede sig i speilet. Og ikke fandt hun nu sit ansigt værre end at hun vel maatte ha lov til at vise sig i sit eget kjøkken.

Da hun gik ned samlede hun i erindringen alle de gange, de havde leet af hende, som var oprøret og harmen herover det der skulde gi hende mod.

»De kan gjerne baade le og fnise af mig,« tænkte hun. Men nu kunde hun ha lyst at gi dem noget andet at tænke paa for en stund.

Og det blev en ordentlig regnskabsdag, saa husholdersken truede med at reise, og pigerne hylte, mens Ovidia feiede ud og ind i kjøkken og madbod og pegte paa alle de misgreb, som de kunde ha godt af at høre.

»Stakkars far!« tænkte hun. »Nu har de benyttet sig af vor ulykke til at lade alting flyde.« Men nu skulde det bli slut.

Hun følte, at for at holde deres øine ud maatte hun stadig gaa som med et forsvar, og det blev et vaaben imod dem, hver gang hun kunde finde en feil at bebreide dem for.

Saa kunde de faa det at tænke paa, heller end at gaa her og glo paa hende. Og naar de nu saa paa hende med afsky ligevel, saa vilde hun ialfald ikke taale, at de haaned hende lige op i ansigtet.

Det blev en kamp. Hun var ikke vant til at gaa omkring som med en pisk, men hun brugte den som i et fortvilet nødforsvar, skjønt hun ofte maatte gaa hen og gjemme sig for at faa briste i graad.

Men mistanken om, at man kunde fnise bag hendes ryg, drev hende frem igjen, og hver gang hun merkede en spydighed i øinene ætsed det sig ind i hende som saar, der aldrig vilde gro. Derfor blev ikke blot tjenerne, men lidt efter lidt alle, hun tænkte paa, hendes fiender, som det gjaldt at holde fra livet.

En vakker dag slog det ned i hende, at om faren nu døde, — og kanske ikke efterlod sig saa meget, som folk trode, da kunde hun ikke gjøre regning paa en eneste haandsrækning. Alle, hun selv havde været god imod, vilde nok heller gotte sig, om hun blev nødt til at gaa for hver mands dør.

Der var ingen anden udvej end at begynde

at spare sig lidt op paa egen haand. Derfor fik arbeidsfolkene klare sig med den samme slags kost nu som før i tiden, det var da ikke finere herskabet, skulde hun tro. Og desuden kunde de alle ha godt af at erfare, at det dog var hende, som raadede her i huset, enten de fniste af hende eller ei.

Men ikke blev det velsignelse, som nu lystes over hende, naar maden kom paa bordet. Tjenestepigerne begyndte at reise sin vei, og da Ovidia ikke vilde være den, som blev staaende opraad, brettede hun selv ærmerne op og skrubbede løs.

Men endnu kom der øieblikke, da hun maatte gaa afsides for at faa briste i graad. Denne kamp vokste hende over hodet, men tabte hun, da var der intet, intet mer igjen for hende.

»Herre min Gud!« hulkede hun. »Hjælp mig at bære dette kors!«

Den eneste, som nu kunde forstaa hende, maatte vel være vorherre. Og var han streng mod hende, saa kunde han vel ogsaa naa de andre en dag. Og om han ramte dem, hun vilde ikke be ham være mild, nei, de

kunde da ogsaa faa føle lidt af det, som hun havde gaat igjennem.

Ovidia begyndte nu at holde sig til bogen, presten blev en daglig gjest i huset, al dans og lystighed blev forbudt i folkestuen. Tilslut vandt hun ogsaa selv saa stor frimodighed i aanden, at hun hver kvæld samlede folkene til husandagt.

Dette ansigt, hun nu slæbte paa som et kors paa jorden, det begyndte hun at se desto mere forklaret i det evige liv. Og samtidig havde hun en trøstende følelse af, at de, som nu svang sig i dansen og kun tænkte paa tant og lystighed — de kunde komme til at havne i desto større ulykke efter døden.

Der lagde sig over gaarden en tung ligkistestemning, der fik alle til at se paa hinanden med sky øine. Flere af tjenerne blev omvendte og begyndte at efterligne madmoderens sutrende stemme og hendes stadige tale om synd og straf. Og nu var der ingen længer, som turde fnise. Thi nu var hun gudelig og havde vorherre paa sin side.

Da faren blev mer og mer gigtsyg, gik ogsaa hans myndighed efterhvert over til Ovidia. Og hun holdt folkene til strengt ar-

beide, da lediggang er satans værste snare. Og hun prøvde at efterligne den tro tjener ogsaa deri, at ti talenter med det første kunde gjøres til tyve. Gav hun en fattig en liden gave, var den altid ledsaget af saa mange paamindelser om Guds godhed, at den fattige gik fra hendes dør ti gange mere ulykkelig end han kom.

Saaledes gik aarene, til hun begyndte at nærme sig de tredive. Hendes høie figur var blet lidt fyldig, haaret lidt graasprængt, og det rødflammede ansigt bar ligesom stadig spor efter taarer. Men munden var stram, og hagen skjød sig frem, som gik hun stadig og dulmede en gaadefuld smerte.

Da reiser hun med faren en sommer til et badested for at prøve, om det kunde hjælpe ham lidt. For første gang viste hun sig udenfor sin gaard paa mange aar.

IV

Badestedet havde villaer omkring i skogen, hvorfra man kunde se havet. Væreieren leiede det mest afsidesliggende hus, og naar Ovidia

fulgte ham omkring i skogen, bar hun et tæt slør for ansigtet.

En dag sad de paa en bænk i skogen, da en rank mand nærmede sig ved en tjeners arm. Det var den blinde kaptein. Ovidia vilde ta flugten, men faren gik frem og hilste paa ham, og da han fortalte, at han havde sin datter med, vendte den blinde sig imod hende som kunde han ane, hvor hun stod.

»Goddag, frøken!« Og nu maatte hun ogsaa hen og hilse paa ham, og idet deres hænder laa i hinanden, merkede hun, at han lukkede de døde øine og rødmede.

»Gud har ogsaa straffet ham haardt,« tænkte hun, og uvilkaarlig saa hun ham — og sig selv — for mange aar siden.

»Hvorfor blev han rød,« tænkte hun, da hun atter var alene med faren. »Og hans haand var ikke saa fast som før, og den skjalv lidt. Husked han — dengang . . . .?« Og en forunderlig følelse begyndte at dæmre og gjøre hende ganske forvirret.

Lidt over midnat sad endnu kapteinen overende i sin seng, med hænderne for ansigtet, som om han ledte efter noget i sin erindring.

Hans liv før han mistede sit syn var som

et stykke oplyst land, hvor han nu saa sig selv gaa omkring, sammen med alle de andre, han kunde huske. Og for øieblikket var han paa bal og dansede med den unge, hvidklædte Ovidia.

Men pludselig rykkede han til og gned sig over panden. »Hvad vil hun her? Kan jeg ikke faa være i fred for hende her heller?«

I de sidste aar havde han prøvet at fordrive tiden med at filosofere. Han havde ladet sig forelæse mange bind af store tænkere, og bedst kunde han forstaa dem, som fremstillede menneskenes skjæbne som en eneste meningsløshed.

»Hvorfor sidder du her og gjør dig til nar paany? Men hvorfor er hun ikke gift endnu? Hvorledes ser det pigebarn ud nu?«

Men han kan ikke forestille sig hende anderledes end hvidklædt og som atten aar. Saadan havde hun levet i hans erindring, og omtrent saadan maatte hun vel være ogsaa nu.

Og der begyndte at komme en forunderlig sødme over den ting at sidde her og vaage, mens hun antagelig sov. Han prøver at forestille sig skogen, villaerne, havet i den lyse sommernat. Kanske ogsaa der brænder et

baal her eller der, og at solen ligger som ild nede ved havfladen. Men alting er stille, fordi hun skal faa sove i ro.

Han stryger sig atter over panden. »Sludder! Jo, du er rigtig en balkavaler nu!«

Endelig ligger han. Og endelig er det sandt, at han har faat sit syn igjen. Ser han ikke tydelig morgenen gry med en flod af røde solstraaler ind ad hans vindu. Og der kommer en liden sommerfugl flagrende ind af det aabne vindu, sætter sig paa hans pude og hvisker: »Det er for din skyld, hun har ventet. Det er dig, hun vil møde her.«

Den næste dag afla kapteinen besøg hos væreierens, og fra nu af var de ofte sammen, og de talte om løst og fast.

— Det, Ovidia imødesaa med en stigende uro, det blev hende endelig klart. Kapteinen vidste intet om hendes ulykke. Han saa hende som ung, skjøn kvinde.

Hun bestemte sig paa at rive ham ud af denne vildfarelse, men fandt aldrig det rette øieblik. En dag lod hun sin far forstaa, at hun selv vilde være den, som fortalte kapteinen det, og fra nu af blev hun gaaende

og frygte for, at nogen anden kunde komme hende i forkjøbet.

»Gud gi mig kraft til det,« tænkte hun om og om igjen. Men da øieblikket kom, sa en stemme hende, at hun i saa fald vilde rive noget vakkert ud af hans sjæl og gi ham noget stygt i stedet. Kunde hun det?

Det var en forunderlig skjøn sommer. Hun sad ofte i sin seng ved det aabne vindu og vaagede for at kunne se solen rinde. Det var som havde hun ikke set noget smukt paa mange aar, men at det nu begyndte at gry rundt om. En duft af barskog og fugtig jord viftede ind til hende, og hun aandede og aandede — og maatte tænke paa den tid, da hun stod paa sit kammer tidlig om morgenen og slog vinduet op, fordi duerne kaldte paa hende.

»Hvor Gud er god,« tænkte hun »— som forunder os syndige mennesker at faa se saa meget vakkert.«

Der var altsaa endnu en eneste i verden, i hvis øine hun var uden ar. Og jo mere hun stirrede ind i det, jo høiere steg solen, jo mere duftede grantrærne der ude i somren.

Hun stod op før nogen anden, vaskede sig omhyggeligt og begyndte uden at tænke nærmere derover at sætte op sit haar lidt mere omhyggelig end ellers paa mange aar.

Naar hun skulde iføre sig kjolen gik det for hver gang mere op for hende, at den var smagløs. Og hun tænkte paa sine lyse sommerkjoler hjemme — som vel i saa fald nu maatte syes om.

Da hun en saadan morgen vandrede alene gjennem skogen, begyndte hun at lægge merke til fuglene, som sang, og en vakker dag greb hun sig selv i at gaa og synge en verdslig vise. Hun blev forbauset og stansede. Men kunde vel Gud bli vred fordi om man sang f. eks. om somren og den blaa himmel og de forelskede fugle. Havde ikke Gud i sin visdom ogsaa skabt dette — naar vi kun bruger det som vi skulde og til hans pris.

Hun fandt smaa yndige pletter mellem buskene og tænkte: »Om han nu var her — vi to alene sammen — da kunde vi kanske tale ret hyggeligt sammen . . .«

Paa hjemveien plukkede hun blomster, og paa hendes kammer kom der buketter her

og der — som smykkede hun det med sine egne tanker.

Men samtidig var det som dette vansirede ansigt begyndte at forsvinde for hendes bevidsthed. For hver gang han var her og saa paa hende — var det som gav han hende igjen noget af hende selv — slig som hun var i sine sollyse aar.

Hun begyndte uvilkaarlig at tænke med den unge piges tanker, at le med hendes latter og at finde menneskene omkring sig meget mere tiltalende end ellers paa mange aar.

Endelig gik det op for hende, at Gud i sin naade kunde havt en mening med baade hendes og kapteinens ulykke. Var han ikke bitter og uden tro, og sæt nu, om det var hendes kald at faa ham paa en bedre vei. I saa fald maatte hun ikke vige tilbage for at være alene med ham.

Og endelig kom den dag, da de to gik alene en tur langs stranden, hun ved hans arm, at hun kunde lede ham. Hun vilde, hun vilde tale til ham om Gud allerede idag, men følte sig mer og mer beklemt, jo mer de fjernede sig indover stranden.

Med et stansede han og spurgte: »Hvor er det vi gaar?«

Og hun svarte: »Vi gaar langs stranden.« Men for at billedet kunde staa levende for ham, tilføiede hun: »Havet er saa skjønt idag. Det ligger med grønne bølger og lyser i solen, og holmerne ser ud som smaa andeunger, der endnu ikke rigtig kan svømme.«

Han vendte sig mod hende, aabnede de døde øine, som kunde ogsaa han se alt dette, men om lidt spurte han paany: »Her er vel sjøfugl ogsaa?«

Hun blev bedrøvet over, at hun ikke saa nogen sjøfugl, da hun forstod, at billedet derved vilde bli fattigere for ham. Men til sin forfærdelse stod hun pludselig og løi: »Jo — se der! Det er en flok af hvide maager, som spreder sig henover sjøen. Og nogle svinger sig i luften, og solen gjør, at deres vinger blir som af guld.«

»Ovidia, Ovidia!« skreg en stemme i hende. »Du skulde jo tale til ham om . . !«

Men kapteinen strøg sig over de døde øine, glad over, at ogsaa han kunde se det deilige billede, som hendes stemme rullede op. Og han saa det grønne hav i solen, holmerne,

sjøfuglene, som svingede sig i den blaa luft, og paa stranden saa han hende, hvidklædt og ung.

Om lidt gik de videre, og da hun merkede, at hendes ord havde faat ham til at se noget vakkert, fik hun end mere trang til paany at laane ham sine øine, saa han atter kunde se noget smukt.

Og da hun ikke fandt noget andet, stansede hun pludselig og sa: »Det er underligt med solen, den kaster vore skygger langt indover græsvolden, og der er ingen anden skygge at se i vid omkreds.«

Hun lo, og han lo ogsaa og vendte sig uvilkaarlig mod græsvolden som for at se deres skygger — de to eneste skygger i vid omkreds.

»Hvorfor følger hun mig, og hvorfor er hendes stemme saa blød?« tænkte han. »Vær nu paa vagt — hent ikke en ydmygelse en gang til.«

Senere satte de sig i sanden og vendte ansigterne ud imod havet. »Nu faar du tale til ham om Gud,« sa en stemme i hende. Men den Gud, hun havde bestemt sig paa at

tolke for ham, den forekom hende pludselig saa alt for mørk og ubarmhjertig.

De taug en stund, saa sa han: »Hører De bølgerne, — de synger ustanselig?«

»Ja — jeg hører dem. Men hvad minder disse bølger Dem om?«

Han strøg sig over øinene og svarte med et bittert smil: »Jo, det skal jeg si Dem. Naar jeg hører dem hjemme paa min gaard, da minder de mig altid om en gravsang.«

»Nei — det er da virkelig for mørkt.« Og om lidt føiede hun til: »Mig minder de om . . . om et hjerte, som evig slaar.«

»Jasaa,« sa han og bøiede hodet og sluttede hænderne om sit knæ.

Og et øieblik blev de tause siddende og lytte til bølgernes sang, og deres tanker forenedes, idet de prøvde at forestille sig bølgerne som evige hjerteslag.

Endelig vendte han sig mod hende, og det var som de døde øine vilde kjæle for hendes skikkelse. »De kan nok si det,« sa han, »— De, som er ung og uskyldig, og som ikke har lidt noget.«

»Du gode Gud!« tænkte hun. »Han siger, at jeg ikke har . . . . .« Men da en hulken

vilde bryde frem, tvang hun den tilbage og svarte saa muntert hun kunde: »Ja Gudskelov, verden har virkelig været god imod mig.«

Og fra nu af blev det hende en kjær trang at glemme sin egen elendighed og i stedet fortælle ham om lykke. Paa deres ture gik hun stadig og ledte efter et smukt billede at rulle op for ham, som var det smaa roser hun dryssede ind i hans sjæl.

Det blev stadigt som om hun laante ham sit syn at se med, sine tanker at tænke med. Og fordi han saa hende smuk, vilde hun — ligesom i gamle dage — at han skulde se al verden smuk.

Dagene blev lysere og lysere for hende. Disse øine, hun laante til en, hun elskede, at han kunde se det, som vakkert var, de begyndte ogsaa at vise hende selv en lysere verden. Hun begyndte at finde skjønhed hos ting, som før havde forekommet hende stygt, og mennesker, hun før havde hadet, begyndte hun at tænke paa med venlige tanker. Hun begyndte ogsaa at nærme sig andre mennesker, at se sig omkring med større tillid, og da hun en dag bøide sig ned og fik lov at kysse

et barn, var hendes lykke saa stor, at hun efterpaa brast i graad.

»Gudskelov,« jublede hun. »Er det da virkelig sandt, at jeg er ung og smuk igjen!«

En dag, da de spaserte gjennem skogen sammen, sa han: »Jeg har hørt tale om en stor dansesal hos eder. Har I danset meget der siden?«

Hun saa en stor sal i deres nye hus for sine øine og tænkte: »Der har vi holdt husandagt, og menneskene har gaat derfra med fortvilelse og graad. Det er min skyld.«

Men høit sa hun: »Vi har ikke danset meget der i det sidste. Men jeg kunde ha lyst til at gjøre en fest der igjen, og der skulde være blomster og lys og musik, saa alle sorger skulde glemmes.«

Men samme dag kom det øieblik, da han tog hende i sine arme, og hun lukkede sine øine under hans kys.

Og han følte sig atter ung og seende og med al verden foran sig at vinde, og mens han kyssede det rødflammede ansigt, blev han mer og mer drukken, fordi hun var den deiligste kvinde paa jord.

»Lad mig evig, evig være blind,« tænkte

han. »Er det ikke nok, at hun ser, og at jeg ser hende saa tydelig.«

*

Da Ovidia ved siden af sin far rullede ind paa deres gaard, stod arbeidsfolkene og stirrede sky mod vognen. »Der har vi hende igjen!« hviskede de. »Nu skal nok hver faa sit.«

Men Ovidia holdt ingen regnskabsdag, hun saa paa alle med gode øine og talte til enhver uden den vanlige sutren.

Der laa imidlertid gamle ærgrelser, gammel bitterhed og ventede paa hende her, hvor hun havde ført sine saare kampe, her, hvor hun havde været saa styg og blet saa ond. Og mange gange greb hun sig som i at føle sig fangen i den gamle hamm, saa hun maatte kjæmpe for at kaste den til jorden.

Men skjønt kapteinen bode paa den anden side fjeldet, mange mile borte, var hans øine, som saa hende smuk og ung og god, dog som straaler, der stadig lyste paa hende, og kaldte de gode magter til at spire paany og paany i hendes sjæl.

Hun begyndte at eftergi gjæld til sine hus-

mænd, husene, som uveiret i aarenes løb havde gjort graa, blev atter malet op, og atter holdt den gode mad sit indtog paa folkenes bord. En vakker dag tog hun ogsaa mod til sig og lod ungdommen danse, og atter blev hun den gode aand, som spredte solskin omkring sig der hun kom.

Hun tænkte ikke længer paa det ansigt, hun skulde faa igjen i himmerig, hun tænkte paa at gjøre andre saa glade, som hun selv var, al verden saa smuk, som hun var i den mands hjerte, som hun elskede.

Og hørte hun nu et skjældsord, en fnisen, svælgede hun harmen og tvang sig til at være dobbelt god imod vedkommende. Og disse seire, hun vandt over sig selv, det blev som sting i sting, hun broderte i en dug, som hun nu vilde skjænke sin brudgom.

Om kvælden sad hun og skrev til ham, og fordi hun vilde skjænke ham glæde, vise ham gode, skjønne billeder, maatte hun jo i dagens løb ha udrettet noget godt, skabt glæde. Derfor blev hver god handling, hun øvede, hvert øie, hun fik til at lyse, som blus hun tændte og flyttede ind i hans sjæl.

Men endelig en dag kommer han i sin vogn.

Den næste dag kjørte han paany af gaarde, og nu havde han hende med. Været var solgt, og hendes far kjørte efter dem i en anden vogn.

Langs veien stod folkene med huen i haanden og ønskede lykke paa færden.

»Hvem er det, du taler til?« spurgte han.

Og hun svarte: »Langs veien staar bygdens folk og hilser paa os.«

Og han, som nu kjørte her med den unge, skjønne kvinde, følte ved disse ord, som om al verden hilsede dem. Han blev en prins og hun en prinsesse, der drog i triumf gjennem sit land.

Inde i en nyrydning holdt en bonde paa at brænde kvist og mose, og dette fik hende til at si: »Her har de ogsaa tændt baal.«

»Nei er det muligt,« sa han, og hans døde øine blev pludselig fugtige.

Thi han saa en lang række af festlige baal, tændt for de to, for bruden og ham, men især for hende, som sad her hvidklædt og ung, og straalte imod alle, som de mødte.

Og han saa flammerne slaa op fjernt og nær fra, — røgsøilerne og skogen, som blev rød i flammeskjæret — alt, alt til ære for de to, som elskede hinanden.

Om lidt slog han sine arme om hende og spurte: »Varer det endnu?«

Hun forstod, at han i dette øieblik saa meget, meget mer end hun, og hun vilde ikke gjøre det fattigere for ham, men svarte: »Det varer endnu.«

Han begyndte at tale om deres bryllup.

»Jeg vil gi ordre til, at mine heste faar roser paa sæletøiet, og over vognen skal der være en blomsterhimmel, med dit navn væ-vet i.«

Han havde tilslut vænnet sig til at se med hendes øine og saa derfor kun det, som var smukt, eller som skulde bli smukt. Og han begyndte at tumle med planer om et hospital for sognets fattige og om skolerne, som maatte forbedres for bygdens barn. Det var som en bryllupsgave, han hentede ud af sin sjæl og smykkede hende med, som han elskede. Og efter som de kjørte og kjørte, de to alene sammen, blev hver lys tanke, de

gav hinanden, som roser de strøde ud over verden. Og alle de mennesker, som deres hjerter slog varmere og varmere i møde, var kun som gjæster, de indbød til sit bryllup.

Saaledes kjørte de videre mod hans gaard.

LYSET

Rembrandt van Ryn var kommen sent hjem om natten fra et muntert lag blandt venner. Men som altid var et par timers søvn nok til at gjøre ham ganske udhvilet, og tidlig om morgenen stod han igjen i sit atelier og tegnede ved et lys, mens han nu og da saa hen mod vinduet, som om han ventede paa den gryende dag.

»Undres paa om hun snart er vaagen,« tænkte han. »Hun lod som hun sov, baade da jeg kom hjem og nu da jeg stod op. Men mig lurer hun ikke.«

Solen strømmede snart ind til ham, og han stod ved staffeliet og arbeidede, da han hørte sin unge frue Zaskia skjænde paa en af pigerne nede i stuen. »Naa slig er altsaa humøret,« tænkte han. Lidt efter kastede han hodet tilbage for at betragte billedet og

tænkte saa: »Forresten kan hun ha ret i, at jeg burde være mere hjemme hos hende.«

Det var som om bitterhed sneg sig ind i hans pensel, og med et kastede han den og begyndte at drive frem og tilbage paa gulvet og fløite som for at samle humør. Og det endte som vanlig — han blev staaende ved væggen foran den sølvstiftstegning, som han havde ridset af sin kone dagen efter deres bryllup. Der stod hun med det deilige ansigt under den store havehat, og hun saa paa ham, og han saa paa hende, og begge smilte, endnu varme af hinandens favn.

En saadan erindring gir humør, og Rembrandt stod atter og arbeidede, da døren gaar op, og den gamle Dr. Erasmus træder ind. Han var bøiet og hulkindet, bar pelskrave nu i varmen og hostede jevnt.

Rembrandt rakte ham haanden, bad ham sidde ned, og malte videre igjen.

Dr. Erasmus blev siddende og klage over gigt og hoste. Safterne i hans legeme var rent forgiftet, og tiltrods for lavementer og aareladninger blev det kun værre og ikke bedre.

»Det var slemt det da,« sa Rembrandt, idet

han kneb et øie igjen som for at indsamle en solstraale fra vinduet.

Siden talte Dr. Erasmus filosofi. Han maatte nu være forberedt paa døden og funderte paa, om sjælen vel fortsætter et bevidst liv.

Rembrandt nynnede mod sit billede og mente, at den ting ikke har stort at si.

»Hvad siger du, unge mand! Har det ikke stort at si, enten vi er udødelige eller ei?«

Rembrandt kastede atter hodet tilbage for at iagtta sit billede og svarte: »Bare jeg fik nogle aar, saa jeg kunde faa gjort en hel del.«

»Nogle aar! Hvad er vel det overfor evigheden, unge mand!«

»Jeg synes en dag er meget,« sa den unge mester.

»Ak en dag! Jeg har ogsaa fuldført store arbeider og høstet ære derfor. Men hvad veier det, naar døden banker paa.«

»Vær saa venlig at flytte dig til den anden stol der!« sa Rembrandt. »Du sidder i veien for lyset.«

Dr. Erasmus flyttede sig, hostede og saa længe paa maleren. Rembrandt var endnu ikke tredve aar, men allerede viden berømt,

misundt og tilbedt, altid fuld af humør, altid udfoldende sit geni i rastløst arbeide. Det var rimeligt, at han ikke skjænkede døden en tanke, men levde sorgløst som sommerfuglen i lyset, uden at tænke paa, at solen engang gaar ned.

»Unge mand,« sa Dr. Erasmus — »jeg kommer for at si dig et alvorsord. Tjen mig i at være fornuftig, endnu mens lykken skinner paa dig.«

»Er jeg ikke fornuftig?« sa Rembrandt og dreiede hodet og smilte mod den gamle.

»Du er meget ufornuftig, unge mand. Men nu ved jeg, du modtog en stor pengesum igaar, og derfor kom jeg her idag.«

»Vil du laane det hele?«

»Du skal tjene mig i endelig engang at betale renter og afgifter af dit hus. Jeg vil bli ulykkelig, om det en dag gaar dig ilde.«

»Det har du ret i,« sa Rembrandt. »Pengene ligger der borte i skuffen, tag dem og betal alt, hvad du vil.«

Og saa mønstrede han billedet og smilte fornøiet.

Den gamle hostede, men samlede sig endelig til at spørge: »Sig mig, hvorfor lægger

du ikke lidt til side af alt det guld, som nu strømmer ind til dig?«

»Men det gjør jeg jo,« sa mesteren.

«Aa, spot ikke over dig selv. — Men jeg siger dig, du har ikke ret til at spille hasard med fremtiden. Du har et stort, prægtigt hus . . .«

»Og gjør jeg ikke mit hus ære? For et par dage siden kjøbte jeg en samling sjeldne vaser, som nok vil ta sig ud i stuen.

Den gamle var ved at græde. »Mon det er af lutter forfængelighed, at du ødsler saa paa indredningen af dit hus?«

Rembrandt lo. »Jeg bor da ikke alene her. Men du har ikke været gift — det er sagen.«

»Og grunden under familielykken, mester Rembrandt?«

»Her er den!« sa Rembrandt og strakte leende sin pensel imod ham.

Den lærde sukkede, og mesteren malte igjen. Han stod trygt paa sine ben og skabte, smilende ad alt det sure sladder, som ikke kunde forstaa, at hans evne var ubegrænset, og at han smykkede dette hus som et tempel, fordi der bode en anden her foruden ham.

Dr. Erasmus reiste sig med besvær. »Vi kan gaa sammen i eftermiddag og betale renterne,« sa han. »Du staar til rest for hele fire terminer, saa det er paa tide.« Og først nu la han merke til det nye billede, hældede hodet bagover, stillede sig op og betragtede det.

»Mester Rembrandt — hvorfor vil du ikke røbe hemmeligheden med dette lys?«

»Er det nogen hemmelighed?«

»Snak! Alle Hollands malere er grønne af misundelse, og ingen lykkes det at efterligne dig. Nu sidst beskylder man dig for trolddom. Ærlig talt — har du solgt din sjæl?«

»Ja,« sa mesteren og malte paany. »Sig dem, at hvis de blot sælger sin sjæl, saa skal de se, det lykkes dem ogsaa.«

Dr. Erasmus smilte, la hænderne paa ryggen og hodet bagover og betragtede mesteren. Endelig nikkede han. »Jeg tror jeg ved det,« sa han.

»Javist — jeg blander farverne.«

»Snak! Hvem blander ikke farverne. Nei, unge mand, hemmeligheden er den, at . . . at der sidder en eller anden sol inde i din sjæl. Din pensel er blot et vindu. Har jeg ikke ret?«

Mester Rembrandt betragtede sit billede med hodet lidt paa skakke, idet han atter nynnede for sig selv.

»Ja saa gaar vi altsaa sammen i eftermiddag og betaler renterne og det skidt,« sa han. Dr. Erasmus forstod ham og gik.

»En eller anden sol inde i min sjæl,« tænkte Rembrandt. »Som de lærde kan sludre.«

Da han en stund senere følte, at han arbeidede usedvanlig godt, fik han som vanlig lyst til at fare ind til sin kone og fortælle hende det. Men saa huskede han, at idag gik det ligesom ikke an. Der maatte ske noget først, han vidste ikke rigtig hvad.

»Sol et sted i min sjæl,« tænkte han igjen, og den gamle syntes ham saa komisk, at han brast i latter.

Der stod en erindring frem. Det var mens Zaskia og han endnu var forlovet, og en dag var de paa en tur udenfor byen. Pludselig fik han det indfald at gjemme sig for hende, og han tog paa sprang ind i den skog, de netop gik forbi, og hun efter, stadig raabende: »Rembrandt, hvorfor gjør du det. Rembrandt! Rembrandt!« Han laa bag en busk og saa hende dukke frem, lidt urolig stirrende efter, hvor

han vel kunde være. Og mens hun stod saadan, randt solen frem af en sky og overgjød hende med en gylden strøm af sin rigdom. Og der stod hun midt i den gyldne lysflod og stirrede efter ham og kaldte paa ham. Kristus og alle hans engle som hun var deilig.

Aldrig havde han set et saa vidunderligt lys over noget levende væsen. — Men at faa det frem paa lærredet, se det var noget andet.

Pludselig gaar døren op, og Zaskia kommer. Han glyttede frem bag staffeliet og opdagede til sin forbauselse, at hun kom med en flaske og et glas paa en bakke.

»Du er nok tør i halsen idag,« sa hun og skjænkede et glas rhinskvin og rakte ham.

»Gud hjælpe dig Zaskia som du er mageløs.«

De saa lidt paa hinanden, og hendes ansigt prøvde at skjule, at hun godt havde vidst, han vilde bli henrykt.

De stod og saa paa hinanden endnu.

Endelig frigjorde han hende for bakken og trak hende hen paa en bænk.

»Kom hid, jeg vil si dig noget. Det falder

mig blot ind, at . . . at der neppe er nogen, som har magen til kone.«

»Aa ti bare stille — for det mener du ikke «

»For det andet vil jeg si dig, at der neppe er nogen kristen mand, som tænker saa meget paa sin kone som Rembrandt van Ryn.«

»Ja, det kan jeg forstaa — naar du blir borte hele natten. Du viser da selv bedst, at dine venner er noget ganske andet for dig end din kone.«

»Og for det tredje vil jeg spørge dig, om du ønsker mig meget, meget anderledes end som jeg er?«

Hun vidste ikke rigtig, hvad hun skulde svare, men gav ham et blik fra siden som et hemmeligt kjærtegn.

»For det fjerde vil jeg gjerne vide noget: Fortæl mig, hvordan du ser mig, naar jeg ikke er tilstede.«

Hun saa et øieblik paa ham. »Naar du ikke er tilstede. Indbilder du dig virkelig, at jeg gaar og ser dig, selv om du er borte. Aanei, jeg har da andet at tænke paa.«

»Ærlig talt — hvordan ser du mig, naar du er alene?«

»Hvorfor vil du endelig vide det?«

»Jeg har udpønset, at saadan — slig som du ser mig, naar du gaar alene her og stusler — slig kunde jeg ha lyst til at male mig.«

»Aa du er vel merkværdig!« — Og uvilkaarlig saa hun frem for at tænke sig om, men vilde nødig ud med en saadan tilstaaelse nu, da hun fremdeles havde et lidet regnskab med ham. Men endelig sa hun, idet øinene lo og hun saa frem mod det store vindu: »Husker du dengang jøden Israel kom her for at pante hos os. Du sad og spiste, og saa løftede du dit glas og formelig skaalte ham paa dør.«

»Er det slig du ser mig, vennen min?«

Zaskia svarte ikke, blev lidt rød, men la uvilkaarlig sin haand i hans haar.

Der blev en pause, og hendes haand blev liggende i hans haar.

»Jasaa,« sa Rembrandt — og prøvde at se sig slig som hun altsaa saa ham, glad, sorgløs, skaalende al verdens sorger paa dør.

»Jeg kunde ogsaa ha lyst til at vide, hvordan du ser mig,« sa Zaskia om lidt. »Men

sandheden er nok den, at du har glemt mig, saasnart du er ude af døren.«

Rembrandt van Ryn hældede sig tilbage for at mønstre hende lidt. »Hvordan?« Han kneb øinene sammen. »Jo — jeg tror du ofte sidder paa mit fang for at tilgi mig en eller anden galskab.«

»Det er altsaa bare naar du har gjort noget galt, at du har brug for mig?«

»Men somme gange gaar du i skogen og stirrer efter mig, lidt ræd for, at jeg har gaat mig vild.«

Zaskia bøide hodet og lyttede som efter musik.

»Og videre?« sa hun om lidt.

»Videre — ja bevares, skulde jeg fortælle dig alt, saa blev du endnu mere indbilsk. Forresten, nu faar vi finde paa noget morsomt. Skal vi male os sammen — slig som den ene ser den anden, naar vi gaar hver for os?«

»Aanei da.«

»Hvad? Gaa ned og klæd dig om, du skal ha paa det smukkeste du har.«

»Nei nu har jeg sandelig ikke tid. Jeg har

tre gryder paa, og maa ha opsyn med pigerne.«

»Lad gryderne koge til dommedag. Jeg tror, det skulde bli et billede, som der ikke gives magen til. Afsted! Mine fingre klør efter at begynde!«

Zaskia vidste, det kunde ikke nytte at gjøre flere indvendinger, naar han var i dette lune, og hun reiste sig med et lidet suk og skyndte sig ud.

Rembrandt stod lidt — og prøvde at se sig slig som Zaskia saa ham. Han maatte i saa fald ogsaa være klædt saadan, at han kunde skaale en aagerkarl paa dør.

Da svendene kom paa atelieret, fandt de det tomt. Lidt efter traadte mesteren ind, klædt som til stor fest, i rød silkevams, guldkjæde om halsen og kaarde ved siden.

»Se til, at I faar spændt op et stort lærred,« sa Rembrandt til svendene.

Lidt efter kom ogsaa Zaskia i fuld pynt, men med et ansigt som sa: »Det er næsten for galt, men . . .« Rembrandt blev staaende og se paa hende.

»Naa?« spurgte hun forundret og kastede

et blik nedover sin kjole. Hun forstod, at han ikke var helt fornøiet med hende.

»Den hatten?« sa Rembrandt og rynkede panden. »Har du ingen bedre?«

»Bedre! Den er da temmelig ny, og dyr er den da ogsaa skulde jeg tro.«

Hun blev staaende foran et stort speil og mønstre sig, idet hun trak i folderne paa sin kjole.

»Paul!« sa Rembrandt til en af svendene. »Kom dig lidt fort hen til van Helden paa hjørnet og bed ham sende hid sine smukkeste hatte til at vælge imellem.«

»Rembrandt!« udbrød Zaskia. »Har vi da raad til dette?«

»Skulde man ikke gjøre andet end det, man har raad til . . .!« sa Rembrandt og mønstrede sig selv i speilet.

»Men bare du nu ikke finder paa at ta en hat igjen, som er frygtelig dyr!«

»Er du fornøiet med mig?« spurte mesteren og svingede barretten til en dyb hilsen imod hende.

Zaskia blev staaende og se paa ham, og hendes ansigt blev lysere og lysere. »Du skulde heller ha kjøbt en fjær til din barret.«

»Frantz!« kommanderte Rembrandt. »Spring fort hen til van Helden og bed ham ogsaa at sende hid nogle af sine smukkeste strudsfjære!«

Og svend nr. 2 løb.

»Saa var det kjolen!« sa mesteren og mønstrede sin frue. — »Duer ikke.«

»Nu mener jeg, du begynder at bli ganske gal. Er ikke kjolen ganske ny, og siger ikke alle, den er smuk. Jeg ber og velsigner dig, find nu ikke paa noget galt igjen.«

»Jan!« kommanderte Rembrandt til den tredje svend. »Løb hen til Osten ved kanalen og bed ham øieblikkelig at sende hid nogle silke og fløilsdragter af bedste sort. Lad mig se — helst i blaagrønt — det vil passe.«

Zaskia sukkede fortvilet. »End den her kjolen da! Du skal se, du ikke oftere taaler, at jeg har den paa. Du gode Gud som du er umulig.«

»Det er ikke den der, jeg ser dig i, naar jeg gaar for mig selv,« sa Rembrandt. Og denne side af sagen gjorde virkning. Thi Zaskia vilde gjerne være slig som Rembrandt saa hende, naar han gik for sig selv.

»Saa var det smykkerne. Det halskjæde passer meget bedre for et spøgelse — og saasandt jeg er Rembrandt skal ikke min kone længer vansires af det. Simon!« kommanderte han den fjerde og sidste svend. »Løb hen til juveleren nede i gaden og bed ham sende hid nogle kjæder og armbaand.«

Zaskia sank ned paa en stol. »Min Gud!« stønnede hun. »Han har aldrig været saa gal som idag! Har du rent glemt, at vi har gjæld.«

»Det er bedre at klæde sin kone smukt end at fede de djævle af aagerkarle,« sa Rembrandt. »Jeg kunde ha lyst til at vise verden, hvorledes min kone egentlig ser ud.«

En stund efter var atelieret forvandlet til en bod med prøver af kostbare klær og smykker. Rembrandt hjalp Zaskia med at prøve hat og kjole, og hun fandt sig i alt med taarer i øinene. Da hun endelig stod i den rigtige kjole, tog han den smukkeste kjæde fra juveleren og hængte om hendes hals.

Endelig huskede han paa fjæren i sin barret. Og da det hele skulde betales blev skuffen tom — og saa jagede han kræmmerne paa dør.

Saa stod Rembrandt og Zaskia en stund og mønstrede sig i hver sit speil. »Saadan ser han mig altsaa, naar han gaar alene,« tænkte hun og maatte — trods alt — smile til sit eget billede.

»Saadan ser hun mig altsaa, her hun gaar og steller, naar jeg er ude,« tænkte mesteren. Og han smilte til sit eget ansigt under barretten, hvis fjær svingede sig som en fanfare over hans hode.

Og begge begyndte uvilkaarlig at rette paa et eller andet i sin dragt, som for at gjøre sig end mere smuk og festlig — som haabede begge at deres billede i den andens hjerte maatte være saa vidunderligt, at det aldrig kunde naaes.

»Se nu til at faa dækket op et bord her inde,« sa Rembrandt endelig. »Det var jo ved bordet, du saa mig, saa det er bedst vi faar det med paa billedet.«

En stund efter satte Rembrandt sig til det dækkede bord — med barretten paa hodet og kaarde ved siden. Og han smilte og følte sig lykkelig over at skulle male et nyt selvportræt — denne gang ved at speile sig i sin kones hjerte.

Men da Zaskia ogsaa sad ved bordet, sa han: »Nei, nu ser jeg — hatten maa af.«

»Maa jeg spørge, om heller ikke den duer! Har du først kjøbt den i dyre domme, og saa skal den kasseres før jeg har brugt den.«

»Hatten er bra nok, men dit haar er smukkere. Tag den af, er du snil.«

Og Zaskia tog den dyre hat og la bort, glad over, at han fandt hendes haar endnu smukkere.

Speil blev stillet op til den ene kant, og staffeliet til den anden.

»Lad os først spise og drikke os i humør,« sa Rembrandt og fyldte sin kones glas.

Derpaa tog han hende hen paa sit knæ, de spiste lidt af den samme tallerken, drak af den gode vin, lo og saa paa hinanden med forelskede øine.

»Ved du, at malerne paastaar, at jeg faar mit lys ved djævlekunster, og at jeg har solgt min sjæl?«

Og de lo atter og saa paa hinanden, begge fortabte i at se sig selv hos den anden.

»Og ved du, at Dr. Erasmus stod her og sludrede om, at jeg har en sol et eller andet sted i min sjæl?«

»Men hvad svarte du saa paa det?« Hun saa forskende paa ham.

»Svarte? Selvfølgelig, at der ikke fandtes lysglimt i min sjæl, og at jeg er den ulykkeligste mand i Amsterdam. Tror du ikke jeg sa det?«

»Det kan jeg ikke vide. Forresten — det kunde ligne dig at si det. For du mener det vist.« Og uvilkaarlig la hun sin arm om hans hals.

I det samme gaar døren op, og Dr. Erasmus stolprede ind for at ta Rembrandt med og betale renter og gjæld.

»Skuffen er tom!« raabte Rembrandt. »Se her, hvad jeg har kjøbt!« Og han viste sin kone frem.

Dr. Erasmus blev staaende med aaben mund.

Da løftede Rembrandt sit glas imod den gamle med alle hans bebreidelser og smilte lyksaligt.

Og Zaskia dreiede hodet og saa paa den gamle ved døren som vilde hun si: »Ja, han er umulig, men alligevel . . .«

Da vendte Dr. Erasmus om uden et ord og stolprede ud igjen — som var de to unge menneskers sorgløse lykke et lysvæld, for hvilket han tog flugten.

PAA MINDERNES Ø

I

Fem gamle munke bode alene sammen ude paa en liden ø. Til den ene kant saa de kun havet, som rullede ud i selve himlen, til den anden de fjerne kyster som en hvid stribe. I den sparsomme jord mellem klipperne dyrkede de vin og rodfrugter, og desuden havde de et par gjeder, som de malkede til sit bord.

De fem gamle mænd havde alle ført et meget bevæget liv, inden de tyede til et kloster. Her saa de hinanden for første gang, men lidt efter lidt skilte de sig ud fra de andre klosterbrødre, som var der noget især, som trak dem sammen.

En dag, da de saaledes gik og spaserte i klostrets have, sa den ældste af dem: »Mine brødre, det forekommer mig, at vi alle føler os knyttet sammen af en bestemt tanke, og tar jeg ikke feil, saa er det, fordi fasten

og bønnerne og pønitensen her i klostret ikke skjænker vor alderdom den fred, som vi søgte. Hvad mig selv angaar, da vil jeg aabent betro eder, at i stedet for at slutte mine livs dage med taarer og anger og bønner om forladelse kunde jeg ha lyst til at vie mine sidste timer til i erindringen at samle alle de glæder og alle de lykkelige øieblikke, som livet har skjænket mig. Heller end at trygle om syndsforladelse vilde jeg takke vor gode fader for alt det lys, hvormed han har mættet mine øine, alle de gyldne bægre, jeg har faat lov at tømme, alle de skjønne kvinder, som har varmet mit hjerte og gjort mig sorgerne lette at bære. Dette tror jeg vilde være Gud meget mere behageligt, end saadan som nu at gaa her og skabe sig som grædekoner, naar jorden dog er saa herlig, og jeg har saa meget vidunderligt at mindes.«

De andre sa, at dette netop var, hvad også de gik og tænkte over, og saa blev de enige om at forlade klostret i fællesskab. De søgte og fandt denne lille ø, fjernt fra menneskenes tummel, de byggede med egne hænder et lidet hus og føiede dertil en liden kirke, og samtidig vedblev de at gaa klædt

som munke. Men en dag var det atter den ældste, som sa: »Mine venner, jeg agter fremdeles at gaa med min rosenkrans i beltet; men min mening er, at kan man tilbede helgener, som ofte i live har været ryggesløse personer, saa kan man ogsaa tilbede de skjønne Guds skabninger kvinderne, som har skjænket vort liv saa mange frydefulde timer. Herefter vil derfor hver perle paa min rosenkrans betyde, ikke en bøn til en helgen, men en kvinde, hvis minde er mig helligt.« De andre sluttede sig straks hertil, og dagen efter viste det sig, at den ældste havde fem perler paa sin krans, en havde tre, en anden to, men den yngste, som ogsaa var over de seksti, han havde kun en eneste perle.

Saaledes begyndte deres nye liv, som deltes mellem arbeide, maaltider og hvile. Men om kvælden sad de ofte ved baalet paa gruen og udvekslede tanker med hinanden. Foruden det fælles arbeide paa jorden havde hver af dem sin særlige interesse at dyrke, den ældste havde saaledes anlagt en liden have, en anden studerte skjæl og sjøplanter langs stranden, en tredje tegnede, den fjerde samlede sjeldne stene, den femte læste i bøger, og

om kvælden omsatte de sine værdier for hinanden og følte, hvorledes livet stadig aabnede nye døre for dem ind til sin herlighed.

I kirken havde de fire ældste sit alter af sten, hvor de hver dag forrettede sin andagt. Den yngste derimod foretrak altid at gaa op i det lille kirketaarn, naar han bad, og de andre undrede sig i stilhed herover, uden at nogen dog vilde spørge ham om grunden.

Deres andagt bestod i at takke, — fordi de levde og fordi solen havde lyst og havet sunget for dem ogsaa den dag, fordi luften altid var god at indaande og skyerne altid smukke ved solnedgang, og de hensank i erindringer om alt det lyse de havde oplevet i sit liv og takkede ogsaa derfor. Men især knælte de og takkede, fordi kjærligheden var kommen til jorden, og fordi stjernerne var sat til at lyse for den om natten, blomsterne til at dufte for den om dagen, den skjønne kvinde til at skjænke den i gyldne skaaler, den unge mand til at tømme den og beruses, oldingen til at velsigne dens minde.

De havde alle oplevet sorger og ulykker,

men alt dette forekom dem nu som det mørke, der er nødvendigt for at lys kan skinne, og derfor blev de skjønne erindringer som kjærter, de nu pleiede med omhu, fordi de lyste for dem i deres alderdoms aar.

De blev enige om at kalde sit lille selskab »De lyse minders orden«. Men hvad de hver især havde oplevet, hvor de kom fra og hvad de havde været, se det blev de stiltiende enige om at bevare i sit lukkede hjerte.

Saaledes havde de levet sammen i aarevis, da den ældste af dem, hvis navn var Johannes, en dag sa til de andre: »Mine kjære venner, hvad jeg nu siger eder, maa I love mig at ta med ro, da jeg selv, som det nærmest angaar, er fuldkommen rolig. Men min tid er kommen til at si eder farvel. Inat havde jeg et lidet anfald her —« han pegte paa sit hjerte — »og da det er en gammel sygdom, som kommer igjen, kan man let forudse, hvordan det vil gaa. Jeg er imidlertid over de otti aar, saa jeg i sandhed ikke har en for tidlig død at klage over. Men nu, venner, har jeg en liden bøn til eder. Hvis I vil trøste mig lidt i mine sidste timer, da vil jeg bede eder hver især fortælle

mig en af eders lyse erindringer, en af dem, som I nu gaar og dyrker og hegner om i eders sjæl, men allerhelst om en af perlerne paa eders rosenkrans. Det vil for mig være som en sidste hymne til jorden og dens herlighed, og som en lovsang over det forsyn, som har gjort os vore dage saa lyse og kjære. Sig om I vil?«

Brødrene var straks villige hertil, men de haabede dog, at broder Johannes tog feil, og at han endnu kunde vedbli at leve længe iblandt dem. Men den næste morgen kunde den gamle ikke staa op, og da han i løbet af dagen havde flere anfald, blev brødrene enige om at sidde oppe og vaage hos ham om natten.

Henimod midnat reiste den syge sig overende og sa, idet han smilte: »Jeg føler mig i grunden ved ganske gode kræfter endnu, og dog er jeg sikker paa, at jeg ikke oftere vil faa se solen staa op. Men jeg siger eder, venner, at aldrig har livet syntes mig saa skjønt som nu, naar jeg ser mig tilbage for at si det farvel.«

Lidt efter sa han: »Jeg har anlagt en liden have her ved vort hus, og jeg haaber, at I skjøtter mine blomster, saa de ikke dør med

mig. Men kan jeg ikke med samme ret anfortro eder en skjøn erindring, saa heller ikke alting i min sjæl skal forlade eder sammen med mig. Dette vil imidlertid for mig være en lige saa hellig handling som skriftemaal og nadvere, og jeg ber eder derfor at tænde to lys og sætte her ved mit hovedgjærde.«

Dette blev straks udført, og da de to lys stod og brændte, et paa hver side af den syges hovedgjærde, strøg han sig gjennem det lange, hvide skjæg og begyndte, mens brødrene lyttede til:

»Venner, i min ungdom lærte min lærer mig om himmellegemernes sfærer, saa det svimlede for min tanke, naar jeg prøvde at forestille mig alt i det uendelige rum. Men senere har jeg fundet maal for uendeligheden, som synes mig end mere overvældende, men især mere vidunderlig. Har I betænkt, hvor mange skjønne kvinder der har levet? Hvor mange byer og bygder er der vel paa jorden nu? Hvor mange har der været, som ingen nu ved af? Overalt og altid har der været smukke kvinder. Der er byer, som er mange tusen aar — hvor mange gudinder har saa ikke solen lyst paa bare i den

ene by op gjennem tiderne. Hvad er vel den saareste vemod, som opfylder os, naar vi staar paa ruinerne af en ældgammel by? Jo — at mellem disse sammenstyrtede mure er der elsket, paa disse græsgrodde gader gik engang unge, bedaarende kvinder, og de smilte og rødmede som pigerne nu. Hvor mange blir det tilsammen paa den ganske jord og op fra tidernes morgen? Religionerne har skiftet, folkeslagene har draget langs floder og over bjerge, og altid har unge piger fulgt med, og maaneskinnet var dengang som nu. Se hende paa akeren som jordens præstinde, ved arnen, paa jomfruleiet, i templet, se hende klædt i silke eller blot med et figenblad, bleg eller gylden, altid har hun været lyset paa jorden. Og nu i dette øieblik — der er steder, hvor solen netop nu gaar ned. Og jeg ser byerne opover bjergsiderne, de gløder i solfaldet, og ungdommen mødes ved brønden og spøger og ler. Den unge pige gaar hjem med sin krukke vand, de ældre hilser hende, de unge kappes om at bære hendes krukke. I morgen klædes hun maaske til fest, eller hun pyntes som brud, eller hun faar sit første kys i dette øieblik, eller en

ring paa sin finger. Hvor mange saadanne øieblikke har der været paa den grønne jord? Hvor er de vandret hen alle de, som nu ikke er, men som engang smilte med bedaarende øine og en mund af koral?

Venner, dette synes mig end mere overvældende end stjernerne i det uendelige rum. Og naar jeg nu skal gaa bort, da er det mig ingen sorg, at jeg ikke har besøgt andre kloder. Nei, meget saarere er det, at saa mange millioner unge kvinder skal ha levet, uden at jeg fik se dem, ikke si dem et lidet ord, ikke række dem en liden blomst, ikke varme mig under et af deres smil.

Her har jeg fem perler paa min rosenkrans, og vel er det støv overfor uendeligheden ligesom jeg selv. Og dog betyder disse træperler for mig fem gudinder, som har tændt lys for mig paa min vei, — og endnu i min dødstime lyser de for mig og vidner om skabningens herlighed.«

II

De fire brødre havde med stor andægtighed hørt paa sin ældre broders tale, mens

de uvilkaarlig havde foldet hænderne om sin rosenkrans. Den gamle bad om en drik vand, og da han havde drukket, tørrede han sig over panden, pustede en stund for at samle kræfter og vedblev endelig: »Hvorfor har jeg vel udholdt store savn og lidelser? Hvorfor fik intet saar mig til at fortvile. Hvorfor føler jeg endnu mit gamle ansigt ombølget af en kjær sødme? Er det ikke, fordi kvinder har været mig gavmild! Hvorledes blev jeg vel fra en ustyrlig, raa gut til en føielig og lærvillig gut? Spør den lille gartnerpige, som legte med mig hver dag i vor have. Hun havde ofte en rød kjole, og hendes blonde haar holdtes sammen paa ryggen af et baand af sort fløil. Kom vi til en bæk, bar jeg hende over, at hun ikke skulde bli vaad. Engang fik hun dog sin lille fod i vandet, og da trak jeg min egen strømpe af og tvang hende til at skifte. Jeg ser endnu den lille fod. Jeg holdt den mellem disse hænder og gned den tør med min hue. Af slige deilige smaa billeder har livet git mig i overflod. Og endda siger man, at det er tungt at leve!

Spør mig, hvorfor jeg i min ungdom gik omkring og fandt, at det altid var sommer,

at alle mennesker var gode og smukke, og at floder og bjerge om natten laa og fortalte gamle sagn? Men lad mig heller fortælle, at jeg engang blev fanget af sjørøvere, solgt som slave, at jeg arbeidede i stenbrud med lænker paa, og at lænkerne faldt lette, fordi jeg hver dag et øieblik saa en skjøn kvinde gaa forbi. Senere, da jeg fik flygte, var desværre mit hjerte fuldt af had, saa jeg selv blev røver. Men hvordan kom jeg vel ind paa en bedre vei? Spør hende, som jeg en morgen mødte i en borg. Hvor er hun vel nu?

Jeg kunde, venner, fortælle eder meget om . . . . men det er lidt for sent, jeg tror jeg heller vil ligge stille og hvile, mens jeg hører paa eder. Dog tror jeg, at naar jeg nu dør, da kommer en færgemand i sin baad for at føre mig til de strande, hvor mine gode aander nu er, at jeg kan faa knæle for dem og takke dem for alt lys paa jorden.«

Den gamle strøg sig atter over panden og hældede sig tilbage i puderne, hvor han længe blev liggende stille og stirre paa et af lysene. Endelig fòr han over ende og stønnede, et nyt anfald nærmede sig, og da det endelig var over, blev han liggende længe med luk-

kede øine. Natten skred frem, og brødrene sad tause om hans leie og ventede paa, hvad der vilde ske.

Endelig saa han op, smilte paany og sa, at han nu følte sig meget bedre, og at de nu maatte holde sit løfte og hver især fortælle en lys erindring.

III

De blev da enige om, at broder Lucas, som var den næst ældste, skulde fortælle noget fra sit liv. Broder Lucas var over sytti aar, var skaldet og bar langt, sort skjæg med sølvstriber. Med sin store haand fattede han om sin rosenkrans og begyndte:

»I min barndom var jeg en fattig forældreløs gjætergut, som vinter og sommer drog omkring paa mit hjemlands høisletter med en hjord af sauer og gjeder. Jeg husker, det ofte var saa hedt, at jeg var ved at forgaa af varme, men om vinteren frøs jeg til gjengjæld, især paa hænderne og paa mine bare fødder. Der var sjelden noget andet menneske i miles omkreds, og ofte var jeg næsten fra forstanden af frygt for ulven, hvis hyl jeg

hørte især om nætterne. Det var ingen god tid, thi om jeg græd var der ingen, som hørte det, og paa vidden synes himlen saa høi, at selve Gud er saa altfor langt borte. Men jeg husker den dag, da jeg sad paa en tue sammen med min hund, og da jeg langt borte gjenkjendte min husbonds datter, som kom for at bringe mig ugens mad. Hun kom, fordi tjenerne var optat med vinhøsten, og hun var fjorten aar som jeg selv. Solen begyndte at dale, den forvandlede vidden til purpur, og henover alt det røde kom hun hoppende fra tue til tue i en blaa kjole og med en rød hue i nakken. Mine venner — har I gaat alene i ugevis paa den øde vidde? Man glemmer til slut, at der er mennesker til, solen blir ens fiende, fordi den brænder, regnet, fordi det gjør vaad, og mørket kommer som et skrækkeligt uhyre, der knuger en til jorden og er fuldt af onde lyde. Og midt ind i alt dette kommer pludselig et menneske, ja endog en ung pige i blaa kjole og med rød hue. Hun smiler paa lang afstand, og hun nærmer sig som naar den skibbrudne ser en baad. Hun sætter sig ved siden af dig paa tuen, aabner sit knytte, fortæller nyt fra bygden, ler og

ser paa dig med sine unge øine. Du opdager, at hun har vokset, at hendes ansigt blusser, og at hendes liv er blet forunderlig rundt og kjært. Og inden du faar sagt hende de rigtige ord, maa hun skynde sig afsted igjen, hun nikker til farvel og blir mindre og mindre henover vidden. Men langt borte vender hun sig og hauker til farvel, saa blir hun borte, og vidden, sauerne, stene, hauger og den fjerne himmel og du selv er alene igjen som før.

Hvorfor blev vel denne dag saa lys og god, at jeg siden har tænkt paa den som paa en fest. Jeg sad paa tuen og saa efter hende, længe efter at hun var borte, hendes stemme lød endnu i mine øren, og hvor jeg vendte mig mødte jeg hendes øine. Jeg begyndte ganske meningsløst at tro, at hun nok kom igjen den næste dag, men hvordan skulde jeg vel faa natten til at gaa! Endelig reiste jeg mig og opdagede, at jeg var meget smudsig og fillet — og hun havde set det hele! Jeg kom i en fart hen i den nærmeste bæk, rev klærne af og tog mit første bad, og for rigtig at bli grundig ren til hun kom i morgen, tog jeg et par næver sand og skrubbed mig grun-

dig i mit haar. Men siden sad jeg længe med min naal og traad og prøvde at sy de værste huller igjen paa min dragt.

Og solen forsvandt, mørket vældede indover den øde vidde, og pludselig blev jeg fuld af angst for, at Lucretia ikke skulde finde hjem. Ja jeg husker, at jeg knælte og bad, at Gud vilde lade lyset vente lidt, saa den lille pige ikke skulde gaa sig vild.

Men især husker jeg den nat, som nu fulgte. Jeg laa med hodet mod en tue og med en sæk bredt over mig mod nattekulden, rundt omkring laa sauerne med næsen mod vinden og ørtede og blæste, hunden laa med snuden mod min skulder, og jeg strøg den og kaldte den Lucretia, fordi dens haar var saa bløde. Det blev en nat med store stjerner, og jeg stirrede paa dem og forstod, at de alle var smaa piger, som sad der og smilte til jorden. »Du er jo ingen ting,« tænkte jeg om og om igjen, »det kan ikke nytte dig noget.« Men da jeg sovnede, forvandledes sauerne til en hær af soldater, som kaldte mig fyrste, og mod min skulder laa en pige i blaa kjole og rød hue, og hun betrode mig, at hun altid skulde være min. Selv var jeg klædt i guld

og fløil og herskede over mange riger og lande, men alt havde jeg erobret blot for at lægge for hendes fødder. Senere kom alle stjerner nærmere og viste sig at ha hvide kjoler paa, og de leirede sig om os og var vore brudepiger, fordi den mægtige fyrste vilde ophøie den unge Lucretia til sin fyrstinde.

Jeg vaagnede ved hendes kys og saa, det var hunden, som slikkede mit ansigt. Solen var dukket op af den mørke slette og stod der i store, blodige skyer. Sauerne græssede, og jeg sprang op, for første gang jublende over en ny dag. »Om lidt kommer hun!« tænkte jeg, og jeg tog min hund paa ryggen og begyndte at gallopere med den i vild glæde.

Saa blir man gaaende og stirre henover sletten hele den dag og ogsaa den næste. Jeg vidste jo, at hun ikke kom, og dog var det vidunderligt at gaa og vente. Men ofte gik jeg og la smaa merker igjen her og der, som hun kunde finde, om jeg døde, før hun kom, og jeg gik og nævnte hendes navn saa sagte, at ingen af sauerne kunde høre det. Men jeg husker ogsaa, at jeg skar merker i træstykker,

som alene hun vilde forstaa, og træstykket kastede jeg i en bæk og bønfaldt den om at bringe det med lige til hende.

Behøver jeg at si, at hun kom aldrig mer! Men hvad gjorde vel det. La jeg mig ikke hver kvæld med et lidet haab om, at hun kunde komme den næste dag, og fik det mig ikke hver morgen til at springe op og paa min vis hilse dagen velkommen. Og fra nu af forstod jeg, hvorfor himlen hver kvæld klædte sig i skarlagen og guld. Det var for at lyse for to unge, som skulde mødes. Og vindene begyndte at spille sære melodier for mig, bækken fik et sprog, saa jeg ofte maatte stanse og lytte, nætterne klædte mig i gyldne drømme, og en hærskare af nye tanker drog hver dag som i triumf gjennem min sjæl. Saa vidunderlige blev de uger som nu kom.

Jeg kunde fortælle, hvorfor jeg saa tidlig gik i krigstjeneste, og hvorfor jeg saa hurtig forfremmedes. Men da jeg nogle og tyve aar gammel stod som general, færdig til at komme hjem i den triumf, jeg havde drømt om, se da var Lucretia ikke blot gift, men ogsaa død. Aldrig fik jeg gi hende et

kys, aldrig tale til hende om kjærlighed, nei aldrig.

Og dog — hvem gjorde vidden fortryllet for den lille gut, hvem fik stjernerne til at slaa leir om ham, mens han sov, hvem ophøiede ham og gjorde ham tapper og æret! Saa forunderlig kan kvinden være, at alt dette gjør hun, bare fordi hun er til og viser sig for os. Skulde jeg saa ikke takke Lucretia af hele min sjæl og daglig møde hende paany i min bøn. Velsignet være hun, fordi mit liv blev saa vidunderlig rigt.«

Da han var færdig, sad brødrene længe og saa frem i taushed. Den syge laa stille med lukkede øine, men endelig saa han op, smilte og sa: »Mer!«

IV

Den næste, som derpaa fortalte en lys erindring, blev broder Gregorius. Hans gamle smukke ansigt var indrammet af hvidt haar og skjæg, og hans stemme var lidt undselig og famlende, idet han fattede om sin rosenkrans og begyndte:

»Desværre maa jeg bekjende, at jeg i en række af mine bedste aar vankede om paa vilde veie og gjorde adskillig skade blandt menneskene. Jeg var nemlig en hadefuld prest. Vistnok havde jeg i min første ungdom havt vage anelser om, hvilket vidunderligt land, en skjøn kvinde kan føre manden ind i. Men mine forældre tugtede mig strengt, og de mørke bøger var al den næring, hvoraf mine tanker fik vokse. Saaledes gik det til, at hver gang, jeg saa nogen være beruset af lykke, var det noget, jeg ikke kunde forstaa, jeg begyndte at føle uvilje mod disse mennesker, jeg misundte dem og jeg endte med at hade dem. Som prest kom jeg derfor til at skildre den gode Gud som en svøbe, og alt menneskene gjorde, forekom mig at være smuds og ondskab, hjemfalden til evig forbandelse og straf. Særlig forfulgte jeg ungdommen, skjønt jeg selv var ung, og hver gang jeg viede et ungt ægtepar, skjændte jeg for dem i to timer foran alteret, saa bruden mer end engang brast i graad, og begge gik knugede bort, som om de havde begaat en stor forbrydelse.

Se, da hænder noget, som jeg mindst af

alt havde tænkt mig. Min eneste adspredelse om somren var at seile udover den brede fjord, og flink svømmer som jeg var, pleiede jeg ofte at ta mine klær af og svømme omkap med baaden. Ofte bandt jeg mig ogsaa fast i en line til baadens bagstavn og lod mig trække afsted efter fødderne, mens jeg laa paa ryggen og styrede med mine udstrakte arme. Nu hænder det en dag, at min baad fik en kastevind, saa den kantrede, og da jeg kom op paa hvælvet, gik det op for mig, at mine klær maatte være gaat til bunds. Hvad skulde jeg gjøre? Det var langt til land, saa jeg turde ikke gi mig i kast med at svømme derhen, og at komme nøgen til nogen, som kunde kjende mig, syntes mig heller ikke fristende. Jeg begyndte dog af alle kræfter at skrige om hjælp, ængstelig for at bli siddende nøgen paa dette hvælv, naar natten faldt paa. Endelig ser jeg en liden hvidmalt baad lægge ud fra den nærmeste ø, og ingen, der sidder paa et hvælv, kan vel andet end juble, naar han ser en baad nærme sig. Denne glæde blev dog snart blandet, da jeg erfarede, at ved aarerne sad to unge kvinder, og at de mu-

ligvis var fra det bekjendte nonnekloster, som dengang fandtes paa den lille ø. »Hvad maa de tro, naar de ser den strenge prest, som saa ofte har talt til dem om fristelser og fald, sidde her splitternøgen!« tænkte jeg. Men havde jeg vel noget valg? Jeg frøs allerede, saa mine tænder skranglede. Lidt efter hørte jeg først den ene pige og saa den anden udstøde et skrig — de havde set min forfatning og holdt aarerne stille, færdige til at ta flugten. Men denne mulighed gjorde mig rent fra mig selv, og jeg skreg som den, der skriger for livet: »O I gode mennesker, bli endelig ikke ræd, jeg skal ikke gjøre eder noget ondt, kom kun nærmere og hav barmhjertighed, jeg er ved at fryse ihjel.« Jeg tænkte et øieblik paa at bede dem ta et bind for øinene, men i saa fald kunde de jo ikke se at lægge baaden rigtig til. Da de gjenkjendte mig som sin prest blev de endnu mere forfærdede og trode, de saa et spøgelse; men jeg maatte atter forsikre dem om, at en nøgen prest ser ud som en anden mand, og at de endelig ikke maatte undlade at redde mig af den grund.

Endelig bestemte de sig til at ta mig ombord, idet de dog lod som de saa ned i sit skjød hele tiden. Jeg krøb sammen ved baadens bagstavn, mens de rode afsted med mig, og jeg vendte ryggen imod dem, da jeg haabede, at kanske det vilde støde dem mindre. Men kvælden var allerede faldet paa, og da de merkede, hvor jeg frøs, begyndte de at hviske sammen. Endelig la den ene aarerne ind og spurte: »Hr. pastor, maa jeg ikke laane Dem et skjørt?« Og i den tilstand, hvori jeg nu var, blev jeg taknemlig ved at faa laane et klædningsstykke, og jeg skyndte mig at iføre mig den unge piges skjørt. Siden spurte den anden, om hun ikke maatte laane mig sin kappe, og jeg takkede ogsaa for den og tog den paa. Da vi kom til land, opstod imidlertid et andet spørsmaal, nemlig hvordan jeg videre skulde hjælpes. Forfrossen og medtat som jeg var, trængte jeg hurtig pleie, og klostret var den eneste bebyggelse paa øen. For at undgaa onde rygter blev de to nonner derfor enige om at indføre mig i klostret som kvinde, og jeg var taknemlig for alt, da jeg kun længtede efter noget varmt at drikke og en varm seng.

Kjære brødre, en af disse unge kvinder afstod til mig sin celle og sin seng, og det blev en forunderlig nat. I har ganske bestemt sovet i en kvindes seng, men har I sovet i en nonnes? Det var mig en ubeskrivelig fornemmelse at strække mig ud paa disse rene lagener og varmes af de tepper, som natten i forveien havde svøbt sig om en ung jomfru. Det var som om mit legeme lidt efter lidt opfyldtes af en uforklarlig sødme, og jeg lukkede øinene og aandede dybt, fordi luften syntes mig saa lys og kjær. Jeg havde intet bestemt indtryk af, hvorledes den unge kvinde saa ud, men jeg overfaldtes af en heftig længsel efter at faa hende herind og bede sammen med hende, trøste hende, om hun var bedrøvet, græde med hende, ta hende paa mit fang og være god imod hende. Jeg hørte en sagte bevægelse fra nabo-cellerne, hvor de andre nonner sov, og deres aandedrag og den sagte lyd i sengen, naar de vendte sig, satte mig i en sterk sindsbevægelse. Jeg sovnede vist et øieblik og saa da til min glæde, at døren aabnedes, og at sengens eierinde traadte herind, og hun kom hen til mig og bøiede sig

ned for at kysse mig. Men i det samme vaagnede jeg, og til min egen forbauselse var jeg fortvilet over, at det kun havde været en drøm.

Imidlertid hørte jeg nu en tydelig bevægelse i cellen ved siden af, det var sagte fjed af bare fødder paa gulvet. Lidt efter hørte jeg, at nogen bad og hulkede stille. Jeg havde lyst at gaa derind og trøste vedkommende stakkar, men turde ikke. Endelig aabnes en dør ud til gangen, og hvem kan beskrive min sindsbevægelse, da disse fjed nærmer sig min dør. Lidt efter bankes der ganske sagte paa, og disse smaa korte lyd føltes nu som knivstik i mit eget hjerte. Jeg stod op, tog et teppe om mig og aabnede døren. Der stod en af pigerne fra baaden, og denne gang drømte jeg ikke. Ganske sagte hviskede hun: »Jeg . . . jeg vilde blot spørre, om De ikke ønsker et teppe til.« Jeg vilde svare ja, men min mund kom mig selv i forkjøbet og hviskede: »Kom ind!«, skjønt min sjæl var forfærdet.

Og et øieblik stod hun og stirrede paa mig, men satte saa en fod frem, saa den anden,

saa sagte, saa sagte. Har I lagt merke til, hvorledes en uskyldig kvinde overskrider tærskelen til en ung mands kammer? Hun blir saa liden, saa ulegemlig, som en luftning svæver hun ind, og døren lukker sig efter hende som af sig selv. Hendes ansigt er bortvendt, og hun ryster af skræk og fryd. Jeg tog hendes ansigt mellem mine hænder og hviskede: »Er du ulykkelig?« »Ja!« hulkede hun og sank ned for mine fødder.

Der gik en time, og ingen time er saa vidunderlig, som naar skræk og skrupler blander sig med den høieste fryd. Vi hulkede begge af skræk, men jublede samtidig, og skjønt det var dyb nat, forekom det mig, at en vidunderlig morgenrøde opfyldte vort kammer. Jeg tørrede hendes taarer og sa, jeg vilde ta hendes synd paa mig, men hun tryglede om at faa lide for os begge og kyssede mig mange gange. Siden foreslog jeg, at vi skulde flygte sammen, og hun svarede beruset ja. Men just som vi skulde afsted, tænkte jeg paa mine klær, og saa besluttede vi, at jeg først skulde hjem og ordne mine sager, og den næste nat skulde jeg hente hende ved stranden i en baad.

Hun lukkede mig ud, og jeg tog de to kvinders baad og rode indover mod byen. O, den morgen! Dagen dæmrede, solen stod op i røde flammer, og fjorden og aaserne omkring iførte sig en kongelig pragt. Hvor ofte havde jeg ikke før set solen staa op, men den havde kun faat varme mine øienlaag og aldrig faat trænge ind i min sjæl. Øerne omkring kjendte jeg godt fra mine seilture, men idag var de blet til store, eventyrlige fugle, der svam omkring og hilsede dagen. Fjorden var en gylden bro, hvorover jeg stevnede frem i et eller andet triumftog. Sjøfuglene skreg oppe mellem klipperne, og jeg reiste mig og bredte armene ud imod dem. Menneskene havde før forekommet mig brødefulde skabninger, hvoraf de fleste var hjemfaldne til et evigt helvede. Ak nu løftede min sjæl, sterk af en kongelig lykke, sig imod den høie himmel og skreg til den strenge Gud: »Du faar ikke lov at gjøre mine brødre noget ondt!« Se, da hørte jeg tydelig Guds svar fra den høie, guldflammede himmel: »Min søn, menneskene har selv opfundet de skræmmebilleder, som forbitrer dem livet. Gud er saaledes som du selv er. Vil du

ham lys og kjærlig, da væk disse magter i din egen sjæl!«

Ja, var det vel ikke en forunderlig morgen! Da jeg endelig var hjemme i min bolig, forekom den mig en skummel hule, hvor mørke kryb trivdes i hver krog. Jeg slog vinduerne op og faldt paa knæ og takkede ved at brede armene ud mod solen. Jeg forstod, at den skjønneste af alle bønner er at stønne af glæde. Jeg tog mine præsteklær frem, puttede dem i en sæk, klædte mig selv som et andet menneske, tog mine værdisager og skyndte mig atter ned i min baad. Kommen ud paa fjorden kastede jeg sækken i sjøen, og jeg har ikke set den siden.

Hvorledes gik vel den dag derude paa fjorden? Det var stille sommerveir, aarerne laa inde, jeg laa i baadens bund og stirrede mod himlen. Hver gang den unge kvinde svævede frem for mit syn, løftedes jeg op i den blaa luft, opløstes til lys og musik, opfyldte rummet og altet som en fanfare. Kvælden kom, natten kom, og først da rode jeg mod de strande, hvor min elskede ventede mig.

Og nu, venner, lad mig slutte. At den unge kvinde var blet forfærdet over sin lykke og i

fortvilelse havde skriftet for priorinden, — at hun samme dag var kastet i fængsel, og at hun her ganske opslugtes af mørke skræmmebilleder, — ak venner, alt dette hører ikke hid. Selv var jeg i nogle aar som en skadeskudt fugl, og dog, hvad vederlag kan vel nogle aars lidelse være mod et øieblik i en ung kvindes favn? Ingen kjærligheds sorg er saa stor, at den ikke paa en maade er en lykke. Thi jo større sorgen er, jo mere levende blir jo den elskede i vort hjerte.

Men hvem var skyld i, at jeg blev den kjærlighedens sanger, hvis vers opfyldte saa megen ungdom med fryd. Den lyskilde, jeg øste af, var det ikke hin unge nonne, der kjøbte sig nogle øieblikkes fryd for senere at betale den med et helt livs jammer? O, venner, hun har fulgt mig som en god fugl, hvor jeg har vanket, og skjønt jeg nu er en olding, og sneen dækker mit haar, saa fylder dog hendes minde mit hjerte med en vidunderlig vaar.«

Broder Gregorius tørrede sine øine og saa smilende fra den ene til den anden. Den gamle paa leiet laa med hænderne foldede om sin rosenkrans, og nu aabnede han øinene og

hviskede som havde han modtaget en skjøn gave: »Tak!«

Brødrene blev atter siddende tause, som havde de en fornemmelse af, at den kvinde, Broder Gregorius havde fortalt om, nu paa en eller anden vis var tilstede iblandt dem. Udenfor hørtes vindens sus, havet larmede mod klipperne, og det lille hus begyndte at ryste.

Men med ett reiste den syge sig overende og stønnede, og brødrene skyndte sig hen for at støtte ham; de forstod, at et nyt anfald nærmede sig, og at det værste kunde ske. Anfaldet kom ogsaa, og den syge var et øieblik bevidstløs, men atter vendte livet tilbage, og da han en god stund havde ligget og faat hvile ud, aabnede han øinene og sa: »Det er let, venner, at dø, naar man elsker det liv, man har levet. Thi desto mere sikkert synes det mig, at det ikke kan være slut, fordi om en sygdom lægger mit legeme i graven. Alle de væsner, jeg har elsket, ligger i sin grav, og dog merker jeg nu deres kjærtegn over mit ansigt, saa jeg føler mig opfyldt af en forunderlig sødme. Men, venner, kald flere af

de lyse aander til. Fortæl mig om flere af eders perler.«

V

Kjærterne var brændt ned, og nye sattes i stagerne og tændtes. Udenfor larmede havet høiere og høiere, men herinde var det lunt og stille, og den næst-yngste af brødrene, hvis navn var Benedict, en liden skikkelse med indfalden mund, begyndte saa:

»Mine venner, jeg har passeret stigen fra omstreifer paa de store landeveie og op til fyrsters ven og fortrolige. Jeg har havt stormfulde aar, og meget af mit liv synes mig nu en besværlig ørkenvandring; men jeg ser ogsaa grønne, fredelige oaser, hvor min erindring nu lykkelig hviler ud i mine alderdoms aar.

Et taterfølge bortførte mig fra mit hjem som ganske liden, og mine første erindringer er, at man bankede mig, naar mine smaa ben blev for trætte til at følge med. Jeg blev brugt til at klyve ind ad vinduerne, naar man om natten var ude for at stjæle, og naar det mislykkedes for mig, blev jeg straffet paa det

grusomste. Men jeg husker en kvæld, da vi havde slaat leir udenfor en af byerne ved Rhinen. Vi havde tændt et baal, mændene laa og drak brændevin og spilte kort, kvinderne stelte med sine barn. Se da opdagede jeg, at den yngste af pigerne var smuk, og at hendes øine kaldte paa mig tvers over baalet. Hun var femten aar som jeg, og vi blev begge siddende og se paa hinanden over luerne, som om vi for første gang opdagede hinanden. Hvorledes kom det? Spør stjernerne og vinden og baalet, som lyste paa os. Hun var ingen engel i hvidt, nei barbenet og fillet var hun, og hendes blaasorte haar havde neppe kjendt en kam. Men der sad hun og saa paa mig og smilte til mig, og hendes øine kaldte paa mig, saa jeg opfyldtes af en forunderlig skjælven. Jeg havde en sølvspænde i min bluse, som hun engang bad mig om, men jeg haanede hende som svar. Nu listede jeg mig afsides, skar spænden ud og gik hen og stak den i hendes haand, og hun saa paa mig ogsaa derfor og smilte flere gange.

Men siden gik alle til ro rundt baalet, og jeg tror, venner, at vort liv begynder hin første nat, da verden synes os saa god, at

vi ikke kan sove. Jeg laa vaagen, fordi jeg trode at kunne skjelne hendes aandedrag ud fra de andres, og jeg tænkte om og om igen: »Hvad er der hændt? Har du git bort din smukke sølvspænde?« Hun hed Zebaïda, og jeg laa stille og prøvde at lave bogstaver af stjerner, for tvers over himlen at kunne skrive hendes navn. En varm vind strøg hen over os fra de skraanende vinmarker, den førte med en duft af druer og hø, og jeg kaldte vinden Zebaïda, fordi den var saa god at indaande.

Har I, venner, vaaget en nat iblandt mange, som sov, og iblandt disse er der en, hvis aandedrag hensætter eders blod i en øm lytten. Hvergang disse lyde risler ind i ens øre, virker de som et lidet kjærtegn og gjennemstrømmer ens marg og ben som varme ilinger. Nu og da vender hun sig i søvne, og hver gang faar dit hjerte et lidet stød af glæde, som om hun vendte sig for din skyld. Jeg sad der længe og hørte alt dette, men siden gik jeg hen og la ny brænde paa baalet for ganske alene at lave en liden fest paa jorden.

Da vi den næste dag brød op og drog videre, havde man læsset en tung byrde paa

min ryg, og dog gik jeg saa let som aldrig før, fordi jeg gik ved siden af Zebaïda. Vi saa lange rader af kjøbmandsskibe drage ned ad floden, man sa det var sjeldne varer fra orienten, som kom over Venedig. Dette var jeg stolt over at kunne fortælle til Zebaïda, men hun lo af mig og sa, jeg var dum. Hun havde ogsaa meget at bære, og jeg tog lidt af hendes byrde og læssede paa mig selv, skjønt hun stadig gik og haanede mig. Veien støvede under vore fødder, varmen var kvælende, byrden aad huden af min ryg, og dog var jeg fuld af glæde, fordi Zebaïda var mig saa nær, at jeg flere gange rørte ved hendes albue. Vi begyndte at skjænde paa hinanden, fordi vi begge var ophidsede af en ukjendt ild. Hun kaldte mig en hund, og jeg underrettede hende om, at hun var en gaas. Jeg kunde ha boret min kniv i hende, blot for at ingen anden skulde ta hende fra mig, og hun prøvde at hade mig, fordi hun var stolt og frygtede, at hun elskede mig forgjæves. Flere gange vilde hun gi mig min spænde tilbage, men naar jeg afslog, blev hun mørkerød af glæde.

De andre lo af os og sa, det var bedst

at skille os ad, siden vi altid var som hund og kat, men ikke før kom nogen imellem os paa veien, før vi atter skyndte os sammen. Hun sa mig mange saarende ord, og da vi kom til vor leirplads om kvælden, gik hun hen og takkede en anden, fordi han havde baaret hendes byrde, skjønt det var mig. Saadan var hun, og jeg følte hendes krænkelser som knivstik, men endnu samme nat tog jeg hevn.

Da alle laa og sov rundt baalet, gik jeg i al stilhed hen og vækkede hende. Hun stod op, fulgte mig afsides, og her spurgte hun mig, om jeg var fra forstanden. Jeg svarte, hun tog feil i, at jeg var glad i hende, og bad hende holde op med sine tilnærmelser. Men da skulde I ha set hende; hun skreg høit og slog mig i ansigtet, og jeg slog hende igjen, saa hun tumlede til jorden, og jeg følte min haand bli blodig. Forfærdet slæbte jeg hende ned til floden og overstænkede hendes ansigt med det friske vand, og da hun atter kom til sig selv, blev hun liggende taus ved siden af mig. Om lidt sa hun: »Hvad tror du min far gjør med dig efter dette?« Jeg svarte ikke, og hun tilføiede: »Han

dræber dig.« Jeg forstod, hun havde ret, sa hende farvel og tog til bens, hvorhen vidste jeg ikke. Jeg hørte hende raabe efter mig, men ænsed det ikke, fordi jeg sprang for livet. Da hører jeg pludselig hendes stemme tæt ved, om lidt er hun oppe ved siden af mig, og i næste øieblik hang hun om min hals.

Hun tryglede om forladelse og sa jeg skulde dræbe hende, og jeg rakte hende min kniv og bad hende støde den i min strube. Men lidt efter laa vi omslynget paa jorden og kyssede hinanden, idet vi skreg og stønnede af fryd.

Siden fortalte hun, at hendes far havde lovet hende bort til en anden i vort følge, og derfor besluttede vi nu at flygte sammen. Og vi flygtede, haand i haand, ganske paa maafaa i den mørke nat, og nu og da stansede vi for blot at faa kysse hinanden. Og vor første dag kom, og vi saa paa hinanden, men ilede videre for at bringe vor lykke i sikkerhed. Og vi kom over bjerge og gjennem skoge og dale, vi to, bare vi to. Vi tiggede føden og maatte i nødsfald stjæle, alle himlens vinde blæste paa os ved nat og

dag, sol og regn, kulde og varme mødte os paa vore veie, men altid var hendes hud lige gylden og hendes øine lige flammende i at kalde paa mig. Og dagene kom og gik, og hvorfor kunde ikke tiden gaa? Ofte sov vi i ensomt beliggende hølader, under tiden under rødder eller klipper, men jeg husker ogsaa, at vi sov paa store vidder, hvor aftenrøden lyste os til sengs og morgenrøden vækkede os ved at gløde mod vore øienlaag. Mange lande og riger drog vi igjennem, vi fulgte bække til de blev floder, og vore næsebor sitrede ved mangen en liflig duft fra træer og jord ved høst og vaar. Ak, hvor meget lys saa vi vel ikke, og hvor megen blæst følte jeg ikke bruse gjennem mit haar. Ofte naar vi havde lagt os i en skog begyndte sære lyde at suse gjennem mørket, og da gav vi hinanden haanden og kaldte hinanden ved navn.

Mine brødre, jeg har sovet i fyrsters bløde senge, og jeg har eiet kvinder, som var klædt i silke og badet i duftende vande. Men hvad har vel alt det været imod den tid, da Zebaïda og jeg streifede omkring, opfyldt af vor elskov, kun rig paa ungdom, kun lykke-

lige, fordi vi altid var sammen. Ja endnu kan mit bryst bølge ved erindringen om alt det lys vi indaandede, og al den sødme jeg fyldtes af, naar vi strakte os ud paa den bare jord, og hun gav mig haanden og kaldte mig ved navn. Nei ingen hofdame har skjænket mig saa megen lykke som denne zigøinerske i pjalter, hvis legeme aldrig havde badet sig i andet end i himlens regn og sol.

Spør mig ikke om, hvordan det endte! Havde hun ikke lov at se paa en anden, og hvad værd havde vel lykken, hvis den ikke skulde betales med kummer. Men nu i min alderdom velsigner jeg daglig hendes minde, ja ofte synes jeg vi vandrer sammen paany, jeg bærer hendes byrde, og hun takker mig og er god imod mig. Kunde jeg efter døden selv vælge mit paradis, da vilde jeg paany flygte med den unge Zebaïda, atter streife om over bjerge og sletter sammen med hende og paany bli ung i hendes favn. Saa liflig var hun, at ingen modgang siden har formaaet at gjøre verden sort for mine øine. Og selv nu, da mine aarer er kolde, blir erindringen om hende en kilde til lys og varme, der gjør min alderdom mild og god.«

Da Broder Benedict var færdig, sad brødrene en stund og saa i taushed frem for sig. Den syge laa stille med lukkede øine og rosenkransen mellem sine hænder. Endelig saa han op og fæsted sine øine paa Broder Benedict med et lykkeligt smil. Men lidt efter fór han paany overende og stønnede. Denne gang varede anfaldet meget længe, og da det endelig var over, blev han liggende urørlig og bleg.

Broder Martin, som nu var den eneste, der ikke havde fortalt noget, følte sig sikker paa, at den døende ikke var i stand til at høre mer; derfor reiste han sig og gik ud for at lukke en dør, som vinden havde revet op.

Derude blæste den salte storm mod hans ansigt og slog kappen ind mellem hans ben, saa han havde vanskeligt ved at staa opreist. Gjennem mørket saa han det hvide skum skylle indover klipperne, mens larmen ustanselig rullede nær og fjernt.

Men da han kom ind, sa de andre: »Broder Johannes har spurt efter dig. Han vil ogsaa høre, hvad du har at fortælle, inden det er for sent.«

Broder Martin satte sig da iblandt dem, tog

mellem hænderne den rosenkrans, som kun havde en eneste perle, og samlede sig til at begynde.

VI

»Mine venner, I har hidtil fortalt om unge kvinder, som I elskede, fordi de var smukke. Den, jeg vil fortælle lidt om, begyndte med at være syg og styg, men hun blev frisk og smuk, fordi hun blev elsket. Vidste jeg blot nu, hvor hun færdes, men kanske faar jeg snart vide det, der er ingen, som ved, hvad der kan ske, og endnu er jeg jo ung, ikke fuldt sytti aar.

Min far var en berømt læge i en by ved Østersjøens strande, og jeg var vel omkring femten aar den dag, da en russer førte til vort hus sin halvvoksne datter, som var hjælpeløs krøbling. Hendes ben var lamme, ansigtet fordreiet, det ene øie svømmed i vand og syntes dødt, og hendes forstand stod saa tilbage, at hun lallede som et lidet barn. Min far mente, at da kuren iallefald vilde bli lang, var det bedst hun blev i vort hus en stund, og saaledes blev det.

Jeg tilstaar, at hun i begyndelsen forekom mig saa hæslig, at jeg meget nødig kom i hendes nærhed. Medlidenheden fik dog overhaand, saa jeg en times tid hver dag trak hendes vogn omkring i vor store have, og lidt efter lidt blev vi gode venner. Jeg forsonede mig med hendes ansigt, fordi det lyste op, naar jeg kom, vor jeg fik hende til at pludre og tale, hun lo over mine spilopper, og til alles forundring begyndte den lamme sjæl at udfolde sig som rørt af en forunderlig finger. Men jeg husker ogsaa, hvorledes hun pludselig kunde sovne ind, hvad stilling hun end sad i, og jeg blev da staaende hos hende med mit lommetørklæde for at holde fluerne væk fra hendes ansigt. Naar vi saa kom hjem, slog hun armene om min hals, saa jeg bedre kunde bære hende op trappen og ind. Men snart maatte jeg lære hende at læse, fordi mine bøger forekom hende et slags legetøi, som hun vilde forstaa, fordi jeg forstod det. Og hvorfor blev jeg vel selv med ett saa flittig med mine bøger? Jo, fordi jeg stadig maatte ha noget nyt at fortælle Varenka. Aa, jeg husker, som hun lyttede! Men snart begyndte hun ogsaa at stille spørsmaal,

som jeg paany maatte hen i bøgerne for at finde svar paa. Saaledes vokste vi sammen, lige som haand i haand, og daglig blev hendes ansigt rødere og hendes latter friskere, naar jeg kom. Nu har jeg glemt, om alt dette skede om somren eller om vintren, men det forekommer mig, at dagene altid var lyse, og at himlen hver dag var forunderlig blaa.

Min far var streng, men mente det vel godt paa sin vis. En dag, da jeg kom hjem fra skolen, var Varenka flyttet fra os og hen til en anden familie i byen. »Det er bedst for dig, gutten min,« sa far.

Men dette tror jeg bestemt hændte om høsten, og at dagen var mørk og regnfuld. Jeg krøb meget tidlig til sengs, fordi jeg følte mig syg, og den næste dag stod jeg slet ikke op. Og jeg tror, kjære brødre, at gutten først blir mand den dag, da han begynder at tumle med planer om at sprænge over den mur, som adskiller ham fra en ung pige. Da jeg stod op, havde jeg mange forskjellige planer i mit hode, og jeg skjød brystet frem og følte mig pludselig voksen.

Jeg husker, da jeg atter besøgte hende. Hun kjendte mine fjed ude paa trappen, og

jeg hørte hendes latter, ja jeg hører den endnu, den lød hver gang, jeg kom igjen, som en lys trille over at vi skulde mødes. Og altid var hendes ansigt mere levende end forrige gang, og hendes syge øie blev stadig fuldere af straaler, som anstrængte det sig for at kunne se mig det ogsaa.

Bragte jeg før legetøi med, begyndte jeg nu at bringe blomster, og hun rødmede, naar hun fik dem, og lugtede længe til dem, før hun saa paa mig. Jeg opdagede, at det slet ikke var sandt, at hendes haar var som tør hamp, nei det begyndte at ombølge hendes hode som en liden flod af guld. Men især husker jeg, naar hun betrode mig, at hun havde set noget stygt hos en eller anden, for da tænkte jeg: »Hun skal aldrig faa se dette hos mig.« Hun fortalte ogsaa, naar hun havde set noget smukt, og det fik mig til at tænke: »Saadan vil ogsaa jeg være.«

Men atter maatte vi skilles, fordi jeg skulde til universitetsbyen. Jeg havde lært hende at skrive, før jeg reiste, og vi skrev til hinanden, hun fortalte om, hvad hun sad der og tænkte paa, og jeg prøvde at sætte hende ind i, hvad jeg strævde med. Gives der vel

noget smukkere end den unge mand, som sidder flittig over sine bøger, fordi læsningen er en eventyrskog, han maa hugge sig igjennem for at naa en skjøn kvinde? Ja ofte følte jeg det, som et nyt afsnit i mine studier var et nyt stokværk, jeg føiede til det hus, hvori Varenka skulde bo. Men aldrig tænkte jeg: »Du elsker hende.« Aldrig. Hun var bare hos mig, og det syntes mig kun en selvfølge, at vi altid skulde være sammen vi to.

Mine venner, slip en ung mand ind blandt farer og fristelser, giv ham en bibel i hver lomme, prop hans øren med formaninger, og, venner, en dag kan han dog let styrte i en faldgrube. Men giv ham en liden amulet af en ung pige, og det vil gaa ham vel. Naar han læser, vil hun svæve om ham og skjærpe hans forstand. Naar han er blandt lystige kamerater, vil hun sidde hjemme og lokke paa ham. Saadan var det med mig.

Men lad mig heller nævne, da feriens time slog, og da vi atter saas. Hun sad ikke i en vogn, men paa en stol, da jeg traadte ind, og da hun fik øie paa mig, reiste hun sig pludselig over ende og strakte begge hænder

ud, saa jeg skyndte mig at gribe hende i mine arme, ræd for at hun kunde styrte i gulvet. Siden sad vi begge tæt sammen og lo og saa paa hinanden. Hun gjorde nar af mig for min tynde moustache, og jeg saa til min forbauselse, at hendes ansigt ikke var fordreiet længer. Hendes syge øie var ogsaa næsten helbredet, der var kommen en duft af ung kvinde over hende, som gjorde mig forvirret, naar vore øine mødtes. Og hvor sælsomt hørtes det ikke, da hun fortalte, at hun snart skulde faa lov at gaa, og at hun havde følt mer og mer kraft i sine ben, jo nærmere ferien kom, fordi hun havde haabet at kunne faa ile mig imøde.

Men ingen af os ante vel, hvad som nu forestod. Da jeg kom hjem, betrode min far mig, at han næste dag tog Varenka og reiste til forældrene med. Hun var helbredet, sa han.

Hvad skulde jeg gjøre? At sætte mig op imod far, vilde være haabløst. Det var for sent paa dagen til at besøge hende paa ny. Jeg sendte hende et par ord i et brev, og hvor forundret blev jeg vel ikke, da budet bringer et svar, hvori der stod: »Kom hen i vor have, naar alle er gaat til ro.« Hvad

kunde hun vel mene? Da jeg sent paa kvælden begav mig hen til haven bag det hus, hvor hun nu bode, var jeg meget spændt paa, hvad der vilde ske.

Og blev der ikke en forunderlig kvæld! Byens kirkeur slog elleve. I kjender de lyse sommernætter ved de nordiske strande. Jeg saa trærne i haven i en blaalig skumring, men endnu hang store, glødende skyer høit paa himlen og fik husenes vinduer til at flamme. Alting stilnede, portene sloges igjen, nøgler dreiedes om i dørene, og borte i byen gjøde en liden hund for at slippe ind til natten. Ja, endnu ser jeg, hvorledes natsommerfuglene sværmede henover græsplænerne i haven, og hvorledes duggen gjorde blomsterne tunge, saa de bøide sig i den lyse, varme nat.

Kl. slog tolv, jeg stod bag en busk og stirrede mod huset, syg af spænding. Vilde hun aabne et vindu og hviske nogle ord til mig? Men intet vindu aabnedes, og jeg var allerede bestemt paa at gaa, da jeg pludselig hører trin i haven, som nærmede sig. I tror kanske jeg gjemte mig eller tog flugten, ræd for at overraskes. Nei, en stemme i mig sa: »Varenka!« Og se nu bøies en gren til side,

og hun staar der med et sjal om skuldrene og titter efter mig. Jeg staar som fastnaglet, — I tror kanske, fordi hun kom gaaende paa sine ben? Aa, langt ifra, naar har man hørt, at en forelsket mand blir forbauset over noget som helst. Jeg stod kun stille, fordi jeg aldrig havde set hende saa smuk som nu. Og nu faar hun øie paa mig, hun kommer mig i møde med udstrakte hænder, og jeg tog hende ind til mig, bar hende lidt omkring, satte hende fra mig i græsset, men tog hende atter op for at sætte hende fra mig paa forskjellige andre steder. Jeg sa vist flere gange Varenka, og hun holdt mig om halsen og hviskede mit navn nu og da. Men endelig tog hun mit hode mellem sine hænder, holdt det lidt ud fra sig, smilte mod mig og sa: »Tak, fordi du har gjort mig frisk.« Og saa lykkelig var jeg, at jeg spurte: »Hvad, har du været daarlig?« »Er du gal!« udbrød hun. »Saa du ikke, at jeg gik paa mine ben. Det var første gang, og tænk at jeg da skulde faa lov at møde dig.«

Jeg synes huske, at jeg endnu bar hende lidt omkring, og at vi begge glemte, hvad vi skulde si hinanden. Det forekommer mig

nu, at vi feirede en liden fest, en triumf over sygdom og svaghed, og at det var vor unge kjærligheds triumf. Men dengang tænkte vi ikke paa det, thi nu og da skulde vi jo lægge vore ansigter sammen, og vi saa ikke paa hinanden, vi beskuede hinanden.

Jeg tror bestemt, det var de første solstraaler, som fik os til at si hinanden farvel. Og at gaa hjem en saadan morgen! Jeg gik ned til stranden, klædte mig af, styrtede mig i sjøen og svømmede længe omkring. Ofte laa jeg paa ryggen, mens den røde morgensol faldt over mit ansigt som en strøm af blod. Jeg ser det endnu, og jeg tror bestemt at kunne si, at det var en vidunderlig morgen.

Men en time efter havde jeg en samtale med far, og den havde det udfald, at han erklærte mig for gal og truede med at spærre mig inde. Han vægrede sig ikke ved at si, at Varenkas sygdom skyldtes en uhyggelig arv, og at den kunde komme igjen baade hos hende og hos hendes barn. Jeg tænkte tilslut, det var bedst hun fik reise, jeg skulde nok finde hende, naar jeg blev færdig til det.

Og hun reiste.

Kjære venner, der er ikke stort mer. Men

jeg kan dog godt tilføie, at vi skrev til hinanden i to aar, at hun var fuldstændig frisk, og at jeg tog en glimrende eksamen som læge. Se da hører hendes breve pludselig op. Jeg skriver til hendes mor. Intet svar. Til hendes far. Intet svar. Endelig fik jeg et par linjer fra hende. Der stod: »Hvor kunde du gjøre det. Gud hjælpe mig.«

Vel! Nu begynder min vandring her i verden efter at finde Varenka, og det er forunderligt, at jeg ikke har fundet hende endnu. Jeg reiste først til hendes hjem. Der fik jeg vide, at hun var gaat i kloster med knust hjerte, fordi jeg havde giftet mig med en anden. Et brev fra en nær slægtning af mig havde underrettet hende derom.

Denne misforstaaelse var det jo let at berigtige, og med let hjerte drog jeg til klostret. Men her faar jeg vide, at Varenka havde fulgt en pilgrimsfærd til det indre af Rusland og at hun neppe vendte tilbage. »Gudskelov, fordi hun ialfald ikke er død,« tænkte jeg og begav mig efter til valfartsstedet. Men ulykken vilde, at da jeg endelig naade did, da var Varenka ogsaa reist derfra, og det værste var, at ingen mer kunde

gi mig tilforladelige oplysninger om, hvor hun havde tat veien. Mine penge slap op, jeg kunde ikke længer henvende mig til far, men den, som har en dyrebar sag at fremme, lader sig ikke stanse. Altsaa begyndte jeg at vandre paa mine ben, og ofte var jeg baade fortabt og sønderknust, fordi jorden brændte under mine fødder. Gives der vel noget saa trøstesløst som at søge noget kjært, men ikke vide, hvor det er! Jo, der er noget værre, det er at vide sin elskede forbløde under et saar, som du alene kan læge; men en afgrund skiller eder ad, saa du ikke kan komme til. Ofte streifede jeg omkring som i vildelse, og hvor mange veie jeg har gjennemvandret er ikke godt at si. At jeg blev tigger og vandrede i filler og undertiden blev betragtet som gal er jo intet at regne; men det forekommer mig nu, at jo længre jeg søgte, jo oftere jeg skuffedes, jo mere vidunderlig blev hendes billede i mit hjerte, og ofte har jeg syntes hun gik lyslevende ved siden af mig og opmuntrede mig til at bli ved. I hendes hjem betragtede man hende for længst som død, men det skal fremdeles ingen faa mig til at tro. Nei, hun lever, og hvor-

dan skulde jeg vel holde dagene ud, hvis jeg ikke fremdeles følte mig sikker paa, at vi engang skal finde hinanden. For nogle aar siden holdt jeg op at søge, men det var, fordi det gik op for mig, at naar to leder efter hinanden, da er det bedre, at den ene staar stille.

Jeg har nedlagt bud til hende paa forskjellige steder, saa hun kan faa vide, hvor jeg nu er, og hvem ved, om vi ikke en dag faar se et skib stevne hid mod vor ø. Sig ikke det er et dumt haab, tror I ikke, jeg selv siger mig det, og dog — der er ingen, som ved, hvad der kan ske. Jeg er lykkelig over, at jeg har været hende tro i al denne tid, at jeg har bedt for hende hver dag, og at jeg endnu er saa ung. Hvad Varenka angaar, da føler jeg mig sikker paa, at hun ikke har forandret sig meget siden den nat i haven, og den dag, venner, da vi feirer vort bryllup, maa I komme og se, hvor bruden er vidunderlig smuk. Kanske kommer hun i morgen, kanske lidt senere, jeg ser efter hende hver dag fra mit taarn.«

— — —

Om lidt rakte den syge sin haand ud og

smilte med fugtige øine. Broder Martin tog hans haand, og den syge beholdt den, idet han trykkede den varmt.

Saaledes havde brødrene siddet en god stund, da broder Gregorius pludselig brød tausheden og fór op og strøg sig over panden. Lidt efter hviskede han: »Jeg maa ha sovet et øieblik. Thi det forekom mig, at en skare lyse kvindeskikkelser svævede herind og tog broder Johannes med.«

Broder Benedict tog da et lys og holdt nærmere mod den syges ansigt, og om lidt hviskede han: »Det er sandt. Broder Johannes er ikke iblandt os mer.«

KARI AASEN I HIMLEN

Kari Aasen var gift med Peter Aasen.

Sammen havde de ryddet sin lille gaard, og sammen havde de lagt sig træt mangen en kvæld i sin store, brede seng. Som to gode heste for plogen havde de trukket tungt og let ved siden af hinanden, og de kunde ikke tænke sig, at der kunde hænde den ene noget, som ikke ogsaa hændte den anden. Naar Peter kom fra byen, var han vistnok fuld og bankede sin kone, men dagen efter var han saa angerfuld, at han bankede sig selv.

Da hænder det en dag, at Kari blir liggende syg, og Peter sad paa en skammel foran sengen og spurte tidt og ofte, om hun ikke snart følte sig bedre. Hun svarte ogsaa stadig, at nu følte hun sig gudskelov bra, — men tilslut forstod Peter, at hans Kone var saa daarlig, at det var bedst at hente presten.

Men samme nat, begyndte Kari at forstaa,

at det slet ikke var Peter, som sad der ved sengen, men en mand i hvide klær, som var kommen for at hente hende. Da brast hun igraad og sutrede: »Aanei da — jeg vil heller være hos han Peter!«

»Hvad er det, du siger?« spurte manden, som sad der og vaagede.

Men endelig saa Kari, at den hvidklædte mand bredte sine vinger ud og sa: »Nu, Kari, faar du følge mig.«

Og Kari kunde ikke andet end følge med. Den fremmede havde tat hende ind til sig, det bar ud af stuen, op gjennem luften, og husene i Aasen blev mindre og mindre, — forbi baade sol og stjerner og endnu meget længer. Da begyndte Kari paany at sutre og klynke, men den fremmede tørrede hendes taarer og sa: »Vær frimodig, thi nu er alle dine sorger slut.«

»Aa, jeg havde det da saa godt der jeg var,« sa Kari. »Og han Peter — skal han bli gaaende der alene, gammel og udslidt som han nu er.«

»Vorherre vil nok sørge for ham,« sa den fremmede. »Glæd dig nu over, at du snart skal være i Paradis.«

Kari prøvde at glæde sig, for hun havde jo altid tænkt at stelle sig slig, at hun kom til vorherre. Men samtidig kunde hun ikke andet end tænke paa, om han Peter nu husked paa at gjøre istand det tjoret til sauerne.

Endelig stansede de ved en stor, gylden port, meget større end porten til skrivergaarden, det bar ind gjennem en have, hvor en mængde børn lekte, og blandt disse kjendte Kari naboens barn, som var død af skarlagensfeber. Da tænkte hun: »Kommer jeg saasandt tilbage til jorden mer, saa skal jeg da fortælle moren, at den lille har faat det godt, der hun nu er.« Men samtidig maatte hun huske sine egne smaa gutter nede paa jorden, som vel nu gik og spurte efter sin mor.

Med ett bar det opover et bjerg med terrasser og smaa, hvide huse — akurat som hun havde set paa en tegning engang. Og sandelig stod ikke hendes bror udenfor det ene hus, han, som paa jorden havde været saa fattig og arm. Men nu saa han saa fornøiet ud, at Kari maatte raabe til ham: »Goddag, Ola!«

»Nei, er det dig, Kari?« sa broren. »Ja, det her er huset mit,« sa han, »og nu kan

du tro, jeg hverken plages af skyld eller gjæld. Jeg har gudskelov baade til at bide og brænde, og ikke behøver jeg nu at slide mig helseløs for at opholde livet. Naar du har været hos vorherre, saa faar du ikke glemme at se indom døren til mig ogsaa.«

Kari blev helt rørt, men maatte atter tænke: »Stakkars Peter, — han blir altsaa gaaende paa jorden alene og slide og stræve som før.«

Endelig var de paa toppen af bjerget, og her laa vorherres eget hus, meget større end den store domkirken, hun saa, dengang hun var i byen. Og udenfor stod vorherre selv i stort bispeskrud og skulde til at gaa ind, men da han fik se hende, stansede han.

Kari begyndte at skjælve, for hun havde hørt, at vorherre skulde være en streng mand, og mange gange havde hun vel ogsaa været anderledes, end som hun burde og skulde, — derfor blev hun nu staaende med nedslagne øine og foldede hænder.

»Nei goddag, Kari,« hørte hun, og det var vorherre selv, som snakkede saa blidt til hende. »Velkommen skal du være til Himmerig! Kom nu hid og tag mig i haanden, som skik og brug er.«

Kari kom sig forsigtig hen til ham og faldt paa knæ og begyndte at graate. For hun syntes, at alt dette var saa alt for meget for en arm synder, som hun var.

»Staa op, mit barn!« sa vorherre. Og saa strøg han hendes taarer bort og sa, at nu fik hun være glad, for nu skulde alle hendes sorger forvandles til fryd og glæde her i himlen.

Da tog Kari mod til sig og sa: »Ja, vorherre maa endelig ikke tro, at jeg har havt det saa slemt før heller. Det er bare ondt folk, som siger, at han Peter slog mig, og ikke kan jeg nu mindes, at han smagte saa meget som en taare brændevin, naar han var i byen. Han var saa god og snil mod mig, og vi levde saa godt sammen, at jeg aldrig kan mindes, der faldt saa meget som et ondt ord mellem os.«

»Det er vel og bra, at du taler saa godt om manden din,« sa vorherre. »Men nu faar du følge med engelen der og se dig om i Paradiset, og saa faar du ta en bestemmelse om, hvad du vil bestille, og hvad du vil være her hos os. For det er skik i himlen, at enhver faar bli det, som han har selv lyst til.«

»Aa, det kan vel ikke være stort, jeg duer til, jeg,« tænkte Kari. Men engelen, som havde hentet hende hid, tog hende nu med, og det bar atter ned af bjerget, men denne gang paa den anden side.

Det bar over smaa sjøer, som var røde af det himmelske lys, og paa vandet svam flokke af hvide svaner omkring og sang saa vakkert, som hun aldrig havde hørt magen til før. Engelen fortalte, at disse svaner ogsaa havde været mennesker paa jorden. Men alle havde de havt stort anlæg for at synge, men ikke penge til at koste sig frem, derfor havde vorherre nu gjort dem til svaner, saa de kunde faa synge saa vakkert, de bare vilde. Langs bredderne saa Kari ogsaa en mængde vandliljer, som vuggede paa bølgerne, med de aabne skaaler vendt mod himlen. Engelen fortalte, at dette især havde været kvinder med poetisk gemyt, men paa jorden var de aldrig blet, hvad de skulde, derfor havde vorherre gjort dem salige her paa denne vis. De sommerfugle, hun saa svirre omkring, var vorherres tanker, som nu og da sænkede sig ned i liljerne og lod sig vugge der en stund.

Saa spurte engelen om Kari havde lyst til enten at bli en svane eller en vandlilje.

»Aa vadeligt sig,« sa hun, — for hun tænkte atter paa han Peter, og sæt nu om han kom hid en gang, saa var det slet ikke sagt, at han kjendte hende igjen, om hun var en vandlilje.

Engelen viste hende andre sjøer, hvor hvide og røde lystbaade seilede omkring, og ombord var der festklædte mennesker, som spillede paa fløite. Og Kari fik se en stor have, hvor unge mænd og kvinder dansede og saa paa hinanden med forelskede øine. De, som ikke havde faat hinanden paa jorden, de fandt hinanden her, og de piger, som paa jorden havde været stygge og vanskabte, de var her de allersmukkeste, saa de ikke sad over en eneste dans.

Engelen spurte Kari, om hun vilde drive tiden hen ombord i en af lystbaadene, eller bli ung og smuk blandt dem, som dansede. Men Kari sa nei — hun huskede, at slaataannen stod fore nede i Aasen, og hvorledes skulde vel han Peter faa ind alt høiet blottendes alene.

Siden saa Kari en stor fest ved et rigt

opdækket bord, og menneskene spiste og drak, og de fleste havde roser i haaret og var klædt i silke og fløil, og de hældede sig over imod hinanden og skaalte og drak og lo, saa det lød vidt omkring. Engelen sa, at mange af dem paa jorden havde været fattige; men en saadan fest havde været deres høieste ønske, derfor fik de det nu, som de selv vilde ha det. — Derefter saa Kari en anden have, hvor slanke kvinder gik omkring ved ridderes arm, par om par paa smaa græsbevoksede veie, og trærne og buskene skjulte det ene par for det andet, og saaledes vilde de ha det. Og de hviskede sammen om kjærlighed og tog hinanden om livet og sukkede og kyssede paa haanden og svor hinanden troskab, og de var saa lykkelige, at de glemte alt andet i hele Paradis. Engelen spurte, om Kari vilde bestemme sig for noget af dette, men Kari svarede: »Vadeligt sig, jeg er da for gammel til sligt tøv nu.« Hun holdt paa at si, at skulde hun endelig vælge nogen haandtering, saa kunde hun ta nogle mærker uld og sætte sig til at spinde. Men hun frygtede, at sligt ikke var fint nok i himlen.

Engelen viste Kari en stor forsamling mænd og kvinder, som disputerte om indviklede spørsmaal, vedtog resolutioner og stemte paa hinanden til formænd, og engelen sa, at dette var det høieste, disse mennesker havde tænkt sig paa jorden, derfor fik de nu forlyste sig dermed til dagenes ende. Og de saa da ogsaa saa lykkelige ud, at deres ansigter lyste som smaa sole.

Men Kari rystede paa hodet og sa, at dette var noget, hun aldrig havde forstaat sig paa

Endelig viste engelen hende en børnehave, hvor en mængde kvinder var optat med at passe smaa poder. Engelen sa, at nogle af disse kvinder havde mistet sine barn i live, men nu fundet dem igjen her. Og andre kvinder havde i live saa inderlig ønsket sig et barn, men aldrig faat noget, oftest fordi de ikke blev gift. Men her fik de saa det barn, de havde drømt om, og nu gik de her og gav dem bryst og vuggede dem i søvn og skiftede bleier paa dem og vaskede dem hver kvæld, og aldrig havde disse kvinder drømt om, at der skulde gives en saadan lykke endog i himlen.

Men Kari tænkte, at naar nu hendes egne

gutter gik moderløse nede paa jorden, saa fik hun sig ikke til at stelle med andres barn her. — Og da engelen endelig kom tilbage til vorherre med hende, maatte de si som sandt var, nemlig, at Kari ikke havde kunnet ta nogen bestemmelse.

»Hvad?« udbrød vorherre. »Er der intet i hele himmerig, som synes dig godt nok!«

»Aa herre gud!« brast det ud af Kari, og hun faldt paa knæ og begyndte at tude. — »Det er vel heller for godt for mig, baade det ene og det andet. Men . . . men . . .« og hun kom ikke længer.

»Sig trøstig frem!« sa vorherre. »Thi her faar alle, hvad de selv ønsker.«

Disse ord opmuntrede Kari, saa hun sa: »Hvis saa er, da vilde jeg aller helst vende tilbage til jorden igjen. For jeg kan ikke indse, hvorledes han Peter skal klare sig alene.«

Alle englene, som stod rundt omkring, saa forskrækkede paa vorherre. For endnu havde de ikke hørt nogen villet gi afkald paa Paradis for at vende tilbage til jorden.

Men vorherre smilede blot og sa: »Vil du, jeg skal hente manden din hid nu straks?«

»Tak og pris for det,« sa Kari. »Men da blev jo han Kristian og han Simen uden baade far og mor.«

»Ja gutterne dine har jeg brug for nede paa jorden endnu,« sa vorherre. »Men hvad er det saa, du vil?«

»Kunde jeg ikke faa vende tilbage til Aasen?« spurte Kari frygtsomt.

»Du faar vel faa det da,« sa vorherre. »Men dit legeme er jo allerede begravet, saa du vil altid bli usynlig, og ikke kan du vel bestille stort heller.«

»Jeg kunde da faa følge han Peter der han gaar, og gutterne der de gaar,« sa Kari. »Fik jeg saasandt det, saa skulde jeg være lige saa lykkelig som englene her i Paradis.«

»Ja, saa faar du vel faa det da,« sa vorherre godmodigt. Og saa klappede han hende paa hodet og lod engelen føre hende tilbage til jorden igjen.

*

Kari var ganske fra sig selv af glæde, da hun kom saa langt ned gjennem skyerne, at hun kunde se Aasen. Hun kjendte stuen og fjøset og skigarden paa lang afstand. Fra piben

paa taget steg der en røg til veirs, saa man holdt vist paa at koge. Engelen sa hende nu farvel, da hun godt kunde finde veien alene.

Da Kari kom nærmere, forstod hun det var tidlig morgen, for engene dampede af dugg, og folk begav sig med ljaa og rive paa skuldren udover markerne. Ud fra fjøset kom han Peter ledende med den rødsidede koen for at sætte den i tjor, og siden gik han afsted og bar ind melken. Stakkar, han havde nok melket selv idag, og han var nok ikke synderlig vant til den haandtering.

Kari forstod, at han hverken saa eller hørte hende, men hun fulgte ham ind i kjøkkenet, satte sig paa gruestenen og saa paa, at han silede melken. Det gik som det gik, og ikke som det skulde. Silen saa hun ikke var vasket, melken spildte han meget af paa gulvet, idet han hældte paa bøtten, og melkeringen var heller ikke ren. Forstod han ikke, den maur, at paa den vis blev melken snart sur for ham.

Siden fulgte hun ham ind i stuen, da han vækkede gutterne og hjalp dem med at finde klærne frem. Han Simen, som var yngst, spurte, om hun mor var kommen hjem nu,

men faren svarte, at han fik la være med at gaa slig og grave og spørge bestandig — hun mor kom nok ligevel, saa snart hun vandt saa meget. Kari klappede baade han Simen og han Kristian paa kinden, men ingen af gutterne syntes at merke det, skjønt han Kristian flere gange saa derhen, hvor hun stod.

Men fra nu af begyndte Kari et fuldstændig nyt liv her i Aasen. Naar gutterne gik til skogen efter ved, fulgte hun dem for at værge dem mod noget ondt. Naar han Peter gik og bar høiet ind i de varme dagene, fulgte hun ham og prøvde at gjøre ham byrden lettere. Om natten gik hun mellem hans og gutternes seng for at paase, at de ikke drømte noget ondt. Naar han Peter stod op søndag morgen, prøvde hun at smyge sig ind i hans tanker, saa han bestemte sig paa at gaa til kirke. I fjøset var hun en tur hver dag for at beskytte kreaturerne mod nogen sygdom. Og om høsten, da frostnætterne kom, var hun omkring ude paa akrene og overtalte frosten til ikke at røre kornet hans Peter.

Da hænder det ud paa vintren, at han Peter faar ærind til byen, og nu vidste Kari ikke sin arme raad: Skulde hun følge ham

did, eller skulde hun bli hjemme hos gutterne? Det blev til, at hun holdt sig hjemme, og mens gutterne strævde med at koge mad til sig og stelle i fjøset, fulgte hun dem ud og ind og prøvde at vise dem, hvordan de skulde gjøre det.

Men da han Peter kom hjem, var han drukken, og han bankede gutterne slig, som han saa ofte havde banket hende. Men dagen efter angred han det, som altid, og gudskelov, fordi han altsaa ikke var blet fordærvet paa samvittigheden endnu.

Da kommer en dag et fremmed kvindfolk til gaards med et knytte under armen, og hun slog sig ned her og overtog baade kjøkken og fjøs.

Og lidt efter forstod Kari, at han Peter nu tænkte paa at gifte sig igjen.

»Stakkars krok!« tænkte hun, »gaar han nu afsted og tuller sig borti et andet kvindfolk!«

Og hun maatte se paa, at hendes kjoler og lintøi toges i brug af den fremmede. Ud paa vaaren blev der laget til bryllup, og en dag kom naboerne med beiningskurve paa armen og slog sig ned for at drikke bryllup.

Gutterne gik og saa sky paa hinanden, de tænkte nok endnu paa sin mor. Men Kari fulgte det lille følge til kirke, og oppe i koret satte hun sig afsides og saa paa, at han Peter blev viet til en anden kvinde.

»Det er nu for galt ogsaa,« tænkte Kari, »hun har ikke saa meget som knyttet silketørklædet ordentlig om halsen paa ham. Det var anderledes, da jeg gjorde det.« Gutterne sad nede i kirken og saa paa vielsen med store øine, og Kari for ned til dem og satte sig imellem dem.

»Jeg blir nok overflødig i Aasen nu,« tænkte hun. »Og kanske vorherre endnu vilde ta imod mig i himlen.«

Men det kunde ogsaa hænde, at hun aldrig havde været saa nødvendig for han Peter som netop herefter, og saa endte det med, at hun fulgte følget hjem og blev i Aasen som før.

Der blev en anden dans for han Peter nu. Han og den nye konen kom ofte op at slaas, og gutterne blev saa mishandlet af stedmoren, at de ofte græd sig i søvn.

Men vorherre havde set det hele, og en dag kom en engel farende ned til Kari og spurte: »Vil du nu følge med til Paradis?«

»Aanei da,« sa Kari. »Jeg tror da ikke, jeg faar en glad dag der heller — saa længe det gaar som det gaar med han Peter.«

Og hun blev som før og trøstede sig med, at han Peter oftere og oftere kom til at mindes hende og tale om hende til gutterne, naar kvindfolket ikke hørte paa.

Saaledes gik aarene, til gutterne blev store og tog tjeneste i bygden. Og det gik dem vel, saa den ene giftede sig med en odelsjente og fik baade gaard og grund, og den anden fik en jente med penge, saa han kjøbte sig baade og garnbrug og begyndte at drive fiskeri rigtig paa stormands vis.

Saa laa Peter en vakker dag syg i den samme seng, hvor Kari havde lukket sine øine, og nu sad hun paa sengekanten hos ham og prøvde at stryge ham over øinene, saa han kunde se hende.

Og endelig slog han øinene op og stirrede paa hende. »Nei, er det dig, Kari?« sa han. »Ja gudskelov, det er da mig,« sa Kari. »Og nu tænker jeg, vi snart faar flytte sammen igjen,« sa hun.

»Du er vel baade harm og sint paa mig, fordi jeg trak et andet kvindfolk til huset,«

sa han Peter sørgmodigt. »Aa vorherre tilgi dig, saavist som du skal være tilgit af mig,« sa Kari og tørrede ham over panden.

»Han snakker over sig nu,« sa kvindfolket, som svinsede omkring i stuen. »Det er bedst, at vi henter presten.«

Men endelig blev Peter fri, saa han kunde følge med Kari, og udenfor døren stod en engel færdig og tog dem begge med til Paradis.

De holdt hinanden i haanden — som hin dag, da de stod for alteret og giftede sig — nu, da de begge førtes frem for vorherre.

Og det gik som før — vorherre bød dem velkommen og sa, at nu fik de se sig om i Paradis og ta en bestemmelse om, hvad de vilde bli.

Og begge fulgte en engel omkring og saa al den herlighed, som fandtes, og da de endelig kom tilbage, spurte vorherre: »Naa, Peter Aasen, hvad har du saa bestemt for dig og konen din?«

Peter, som nu vidste, at han fik bli akurat det, han mest havde lyst til, svarte lidt famlende: »Hvis vorherre havde en jordflek til os, som vi kunde faa begynde paa — slig som da

Kari og jeg var nygifte, saa var det vist mer end vi har fortjent.«

Da lo vorherre og sa til en engel: »Følg dem hen til Paradisets store rydningsland, giv dem værktøi og tømmer til en stue og saa meget jord de bare vil ha.« Og engelen fulgte dem til en helt anden kant af Paradiset, hvor Peter fik se den fineste jord som han endnu havde set, og her spurte engelen, hvor meget de vilde ha.

Kari og Peter saa paa hinanden. »Aa paa jorden havde vi nu tre kjør,« sa han Peter. »Men her kan vi nu nøie os med to.«

Da gav engelen dem saa meget jord, at de snart kunde føde to kjør, og siden, sa han, kunde de lægge ind nyland saameget de bare vilde.

Da saa Kari og Peter paa hinanden og syntes de aldrig kunde faa det bedre.

Og saa begyndte de to at arbeide — som dengang de var nygifte. Peter spadede og hun Kari sled op rødder og jevnede med grevet, og nu og da rettede de paa ryggen, tørrede sveden og saa paa hinanden og lo.

Og ligesom da de var nygifte blev Peter nu saa flittig, at han ikke undte sig middags-

hvilen engang; men Kari maatte — som i deres ungdom — gaa ud paa akeren til ham med eftermiddagskaffen i et lidet blikspand. Da de saa begyndte at sætte op stuen, blev de enige om, at den skulde være akurat som den i Aasen, — for det kunde være saa morsomt, naar sønnerne engang kom efter. Og da de endelig havde tag over hodet og laa og hvilte i sin gode brede seng igjen, blev de enige om, at ingen i hele Paradis kunde ha det saa godt som de to.

DRØMMEN

Der var engang en ung ridder, som havde et sind saa lyst og et hjerte saa modigt, i kampen var han en løve og ved hove var han til fryd og lyst baade for fruer og jomfruer.

Da hænder det, at han en dag paa jagt i sine skoge blev overrasket af forræderske naboer, som var mange og godt bevæbnet. De overmandede ham, de tog ham fangen og bragte ham til sin borg, og her spærred de ham inde i en mørk kjælder. Da han var saa udsultet, at han lignede en død, tog de ham bagbunden op til sine drikkegilder og forlystede sig med at kaste ham sine bægre i hodet. Men mod morgenstund førte de ham atter tilbage til hans grav.

»Unge hr. ridder, hvad gjør du dagen lang dernede under jorden?«

»Jeg sidder her med hænderne korslagt og

ser paa skyggen, som kryber opover den fugtige mur. Jeg ved ikke mer, hvor længe jeg har siddet her. Men jeg formoder at tiden gaar.«

Og tiden kom og randt. Han saa solstriber trænge ned gjennem en sprække i muren og forstod, det var dag. Han hørte de kolde storme tude og forstod det var vinter. Han reiste sig en dag ved muntre fuglestemmer, og hans hjerte hoppede, fordi der vaaredes der ude.

Da hænder det en nat, at han vaagnede ved at døren aabnedes, og til hans store forbauselse traadte der ind en gammel kone med et lys, og ved haanden førte hun en ung, underdeilig pige med en lyre.

»Vær hilset, min søn, og glæd dig, fordi vi kommer med frelse. Spør ikke om, hvem jeg er, men dette er min datter, som nu kommer for at tjene dig. Hun fulgte dig den gang paa jagt, og det var hende, som fik trærne til at suse og vinden til at spille for dig. Hun saa dig bli fangen, og siden har hun tryglet mig om at faa drage afsted for at udfri dig af din kummer. Længe stod jeg imod, fordi det neppe blir til hendes lykke, men hun tæredes

bort af længsel, og saa bøiede jeg mig til slut. Men én ting skal du love mig — misbrug hende ikke, thi hun er ung og skjær.«

Dermed forsvandt den gamle, og den unge stod der igjen i al sin deilighed og holdt sin lyre i haanden. Vilde skogroser laa i hendes haar, hendes slanke legeme svøbtes i et slør af maaneskin, og hendes øine var som naar stjernerne speiler sig i et dunkelt tjern.

»Sig mig, du underdeilige kvinde, drømmer jeg, eller er jeg faldt i en dødelig feber. Er det sandhed, at du kan frelse mig ud af dette mørke?«

»Unge hr. ridder, reis dig og følg mig ud i den deilige nat. Stjernerne ved at du kommer, og har tændt alle sine baal af sølv, de milde vinde stemmer sine fløiter, og alle natsommerfugle bereder sig til at modtage dig med dans. Ræk mig din haand og lad mig føre dig ud af din kummer.«

»Du siger, at natten er deilig, og jeg husker nu, at det var engang saa. Men lad mig vente lidt, jeg ængstes for, at mit haar er graanet, og at mine ben er for stive til at gaa.«

»Unge hr. ridder, jeg eier et vidunderligt land, og om du vil følge mig did og bli her-

sker ved min side, da vil jeg skjænke dig ungdommens gave, og aarene kan komme og gaa, uden at det merkes i dit ansigt.«

»Du velsignede, som staar der og er saa lys og skjær, — hvad heder det land, som nu kunde gjøre mig ung?«

»Spør ikke om navnet endnu. Men for at komme derhen maa vi over en sjø, og paa den anden side danser den evige ungdom.«

Tog hun ham saa ved haanden, og i det samme faldt hans lænker af, døren aabnedes, de kom ud i gaarden, hvor vagterne sov, det bar over muren og videre henover markerne i den deilige varme nat. Og det var sandt: stjernerne brændte sine baal af sølv, vindene spillede paa sine fløiter og viftede om hans ansigt, og som en gud og en gudinde fløi de haand i haand henover den duggede jord.

»Min underdeilige pige, jeg elsker dig og velsigner dig, fordi du udfriede mig af mine fienders vold. Men vent lidt, sig, hvor fører du mig hen — der er noget, jeg husker og maa faa tænke paa.«

»Min elskede, er det noget tungt og sorrigfuldt, da tænk ikke paa det. Thi naar vi

kommer ind i mit land, da vil din kummer være glemt for evigt.«

»Nei stans dog og vent et øieblik. Det er ikke længe, siden jeg sad i lænker, som gnavede mit kjød af benene, og jeg har svoret mangen en ed paa at hevne mig. Følg mig til min borg, at jeg kan samle mine svende, og naar jeg har lagt mine fienders borge i aske, da vil jeg føle mig befriet og evig tilhøre dig og dit land.«

»Min elskede, jeg bønfalder dig — følg mig, mens der er tid. Fødtes du vel til det klamme had, og ved du ikke, at for hver gang du hevner, slukker du et af dine egne lys.«

Men den unge ridder stansede brat og sa: »Ikke skal nogen ha gjort mig ondt uden selv at lide skade. Kom du ikke for at tjene mig, og hvorfor lyder du saa ikke min vilje? Gaar du ikke med, saa gaar jeg alene.«

Saa fulgte hun ham lydigt i den stille nat til hans borg, og da han endelig laa paa sit leie for at hvile ud, leirede hun sig ved hans hovedgjærde med sin lyre.

»Min elskede, vil du jeg skal spille paa min lyre, at du kan faa deilige drømme mens du sover?«

»Nei spil mig heller en krigssang. Thi det vil lette mig smerterne af mine saar.«

»Unge hr. ridder, min lyre har kun glade melodier, og jeg vilde misbruge den, om jeg lod den egge til had og hevn. Luk nu dine øine og lad mig samle lyse straaler om din søvn.«

»Aa, tror du vel jeg nu er oplagt til letsindig lykke! Kan du ikke forstaa, at mit hjerte samlede mange giftige dryp i de onde aar, — skulde jeg nu slaa en streg over det hele og si at verden er lys og god. Nei, først vil jeg fremme min sag, siden kan du faa stemme din lyre til glæde.«

Sænkede da den unge fé sit hode og tiede, mens den unge ridder sov. Hun hørte ham stønne i søvne og forstod, at de mørke drømme marede ham.

Men den næste dag bevæbnede han sine svende og red afsted i panser og plade for at fremme sin sag. Og den unge mø fulgte ham, fordi hun elskede ham, skjønt hendes øine var tunge af sorg.

Hun holdt sig frygtsomt paa afstand, mens de omringede fiendens borg og stormede dens mure. Men siden saa hun, at kvinder

slæbtes ud og skjændedes, børn lemlæstedes, mens borgherren lagdes i lænker og fik sine øine brændt ud.

Men da den unge ridder var færdig og steg til hest, merkede hun en blodstrøm fra hans arm, saa hesteryggen blev rød.

»Min elskede, du er saaret, vent et øieblik, at jeg kan forbinde dig med et stykke af mit lin.«

Og da hans saar var forbundet, saa hun paa ham og spurte: »Er du nu færdig, saa du kan følge mig til mit land?«

»Nei, først, du vidunderlige kvinde, vil jeg søge ham, som tildelte mig dette saar. Han undkom ved en djævelsk list, men jeg sværger, at inden mit saar er helet, skal han være død for min haand.«

Saa gav han sine svende befaling til at følge ham for at opsøge den fiende, der havde git ham dette saar, som smertede meget.

Men i den nye kamp fik den unge ridder saa haarde saar, at han bevidstløs blev bragt til sin borg.

Leirede saa den unge fé sig ved hans leie og vaagede hos ham, til han slog sine øine op og følte sig bedre.

»Min elskede, nu skal du snart staa op til sundhed og ungdom. Din sag er fremmet, og ingen pligt binder dig mer. Jeg har siddet her og holdt de onde feberdrømme borte fra din pande, og nu vil jeg spille for dig om den lyse kjærligheds land.«

Tog hun saa sin lyre og lod de lyse, ømme toner bølge frem, mens ridderen foldede hænderne og blev liggende med lukkede øine. Og han forstod, at der ude var det høi, blaa himmel, fuglene opfyldte dagen med fryd, og solen bølgede ind i hans hal og opfyldte hans sjæl med lykke og tak, fordi han levde.

Men pludselig for han over ende og tog sig over panden. »Vent lidt, — jeg holdt paa at glemme, at han, som det nær havde lyktes at dræbe mig, han lever endnu. Jeg vil rive dit bind af, at smerterne kan hjælpe mig at huske ham.«

»Min elskede, indser du endnu ikke, at det er i denne dumme kamp, at du henter dine saar og øder din ungdom. Og jo flere saar du henter, jo flere faar du at hevne, og jo mere endeløs blir din kamp paany.«

Og atter spillede den unge fé paa sin lyre,

saa vinduerne sloges op, og den friske glade sommer strømmede ind mod den syge.

»Ti stille — forstaar du ikke, det skjærer mig i hjertet at høre dette nu. Det er ikke for min egen skyld, at jeg vil hevne denne gang, det er fordi han har gjort mange ondt, han er en pest for det hele land, og jeg vil udrydde ham for mine medmenneskers skyld.«

»Unge hr. ridder, begynder du nu at elske ukjendte mennesker, fordi der er én, du hader. Jeg siger dig, jeg kan ikke oftere følge dig i nogen kamp.«

»Saa lad mig drage alene! Sendte jeg vel bud efter dig? Du vil forføre mig til ikke at kjæmpe mod uret og det onde blandt menneskene, men jeg siger dig, at kan du ikke styrke mig i denne kamp, da har jeg ikke brug for din lyre.«

Bøiede saa den unge fé sig over sit knæ og sørgede længe.

»Min unge hr. ridder, nu har jeg snart ofret saa meget for dig, at jeg ikke har raad til at miste dig. Lover du mig, at det skal være slut med denne ene gang?«

Det lovede den unge ridder og svor en

dyr ed, og hun trode ham og tørrede sine øine.

Og da han var helbredet, fulgte hun ham i spidsen for hans svende og spillede eggende krigssange for dem under kampen, — mens de indtog fiendens borg.

Men ogsaa her blev ridderen saaret, og smerterne hidsede ham til nye planer om hevn. Og nu blev der en evig, evig kamp, om og om igjen. Thi gav han saar, saa fik han ogsaa saar, og altid sved de ham i sjælen og skreg paa hevn og opreisning.

Og tiden gaar.

»Sig mig, min elskede, skal vi ikke snart drage til mit land og holde vort bryllup?«

»Ti stille og mind mig ikke mere om dette. Det forekommer mig, at jeg har syndet meget, og mens jeg bekjæmpede uret, øvde jeg mere uret. Jeg begynder at følges af en flok gribbe, som venter paa mit fald. — Og jeg tror ikke mer, at der gives noget lyst land, hvor jeg kan bli ung. Spil for mig nye krigssange, at jeg kan glemme mine synder i kampens bulder.«

»Min elskede, ved du at jeg begynder at bli gammel og styg, fordi jeg har misbrugt

min lyre og min skjønheds gave. Ved du, at min lyre begynder at ruste, fordi de lyse melodier har flygtet sin vei. Kom dog, kom dog, og lad os frelse det sidste, mens der endnu er tid.«

»Nei, først, min elskede, maa jeg tvætte min sjæl for mine blodige synder. Først maa du følge mig paa valfart til den hellige grav. Der vil jeg finde fred, og først da kan jeg følge dig til dit land.«

»Ak, min elskede, forstaar du ikke, at du paa valfarten vil miste den sidste blomst i din sjæl. Du, som engang reiste dig som en gud, vil du nu krybe paa bugen?«

»Ti stille, du syndige stemme, dine fristelser er djævelens, og du skal ikke længer faa nogen magt over mig. Mine synder æder i min sjæl som en flok orme, og jeg maa skynde mig at faa fred ved Guds naade.«

»Min elskede, jeg kan ei følge dig paa valfart. Min lyre har toner for skjønhed og stolthed, men ei for den ydmygende naade.«

Saa sa den trætte ridder hende farvel, klædte sig i sæk og aske og drog afsted for at faa sine synder forladte.

Han svøbte sin kappe om sig og vandrede

i mørke og kulde, pisket af angst for de gribbe, som fulgte ham og stadig kom nærmere. Men en dag overmandedes han af træthed, han befandt sig alene paa en slette, solen brændte, og han sank om, overvældet af udmattelse og rædsel.

Men som han laa her i angst for de mørke gribbe, hørte han med ett en mild stemme, og hans gode fé stod pludselig for ham med sin lyre.

»Min elskede, tilgiv at jeg ikke fik fred, men maatte følge dig endog nu. Min lyre har endnu nogle toner, og jeg vil styrke dig ved at spille om synd og om naade.«

Tog hun ham saa ved haanden og fulgte ham til den hellige grav, og mens han knælte her, trak hun over sine gyldne strenge en sønderknust bøn om anger og bod.

Da reiste ridderen sig styrket, med fred i sjælen, og han omfavnede hende og udbrød i jubel, at hun var hans elskede.

»Hør, min brudgom, skal vi nu drage hen at feire vort bryllup?«

»Min underdeilige — jeg hørte en stemme her, som bød mig at drage ud og kjæmpe

for den rette tro. Først maa du følge mig og spille for Guds kirke, mens jeg kjæmper.«

»Min elskede, jeg er snart bøiet i min ryg, mit haar er graanet, og min lyre er hæs og sprukken. Men jeg vil følge dig, saa længe, jeg kan, fordi du er min elskede.«

Og tiden gaar paany.

»Min brudgom, dit haar er hvidt, og dit ansigt er ældet, og jeg selv kan ikke mer. Nu spør jeg dig for sidste gang: Vil du følge mig til mit land for at feire vort bryllup?«

»Ja tag mig med, min elskede, nu min haand er træt, og mit legeme er fuldt af ar. Jeg længes saare efter dit land med den evige ungdom.«

Stod de saa begge en dag ved bredden af den blide sjø for at fare over til det lyse land, hvor de begge skulde bli unge paany.

»Min brudgom, hører du tonerne og ser du lyset der borte fra. Man ved, at vi kommer, og jorden og himlen pynter sig til vort bryllup.«

Dukkede hun saa ned i den blide sjø og stod op, ung som hin første nat, med skogroser i sit haar, det slanke legeme svøbt i maaneskin, og imod ham løftede hun en ny

lyre, hvis strenge lignede solstraaler. Og hun tog et sneglehus og rørte ved, saa det pludselig blev en liden hvidmalt baad, men af tre blaa violer gjorde hun tre jomfruer, som satte sig ved aarerne, færdige til at ro.

»Stig ind i min baad, min elskede. Jeg ser lyse skarer ved den anden bred, færdige til at hilse os velkommen.«

Og den trætte ridder steg ombord, men merkede pludselig, at baaden straks vilde synke, fordi han var for tung.

»Hvad er dog dette! Baaden er for liden, den kan ikke bære mig.«

Da skjulte den unge fé sit ansigt i hænderne og brast i en heftig graad. »Ak, nu er det hændt, hvad jeg længe har frygtet. Selv om jeg gjorde baaden saa stor som al verden, saa vilde du nu være for tung til at føres over til mit land.«

»Hvad er det du siger, jeg kan ikke tro dine ord. Du maa ikke forlade mig nu, frels mig over til det land, jeg altid higede imod.«

»Min elskede, nu kan jeg ikke mer. Thi siden jeg dukkede mig i sjøen, tilhører jeg landet paa den anden side og kan ikke to gange gi bort min ungdom. Farvel, tak, fordi

jeg fik lov at elske dig, det var synd, du ikke kunde løsrive dig før.«

Faldt da den gamle ridder paa knæ og tryglede paany og paany om frelse. Men den unge fé rystede paa hodet, saa paa ham med sorgfulde øine, og lod de blaaklædte jomfruer støde baaden fra land.

Saa sad oldingen alene igjen paa klippen og stirrede efter den lille, hvide baad, som fjernede sig. Hans gode fé sad bøiet og med sin lyre i haanden, og baaden drog længer og længer bort.

Og det var som denne baad drog det solskin med, der havde lyst over den blide sjø, og mørket svøbte sig tættere og tættere om oldingen paa klippen, som sad her og stirrede efter det tabte land.

Men endelig reiste han sig og skreg efter baaden et sidste nødskrig: »Hør, min elskede og svar mig — skal vi nu aldrig mødes mer?«

Og der borte fra svartes intet. Men baaden blev mindre og mindre indtil den forsvandt.

JUL I FJØSET

Det var mørkt og lunt i husmandens lille fjøs — nap, nap! sa de rappe munde, som tyggede i julehøiet. Familien bestod af to kjør, en liden ragget hest inde ved gluggen, fem sauer, et lam, en vær, nogle høns og endelig en gris, som ustanselig kløv op' paa sin binge og smaasnakkede — nøf, nøf!

»Hvis du ikke holder dit tryne og lar os faa madro, saa hopper jeg snart over fjælene til dig,« sa den gamle sinte vær til grisen. Og saa hug den atter ned i bøtten efter mere høi og tyggede løs — kjap, kjap! Og alle sauerne stod i en ring om bøtten, hug sine hoder ind i høiet, rev og rusked i det og tyggede om kap — kjap, kjap!

Men paa det smale gulv mellem kjørene og sauebingen gik Gamlemor endnu og stusslede og stelte. I kvæld havde kjørene faat bare høi og ingen halm, hesten krybben fuld

af havre, hønsene god meldeig og ingen sur potet. For alle dyr skulde ha sin julekost saavel som menneskene. Glemmer man det kommer det nye aar baade med fodernød og sygdom paa kreaturerne.

Endelig var Gamlemor færdig og tog sin bøtte og gik. Men ude i svalen vendte hun sig, lukkede døren op og sa glædelig jul ind i fjøset. Og saa gik hun ud, hvor der mødte hende høi sne og stjernehimmel.

»Jeg undres paa, hvad Gamlemor har til kvælds jeg?« sa den ene sau og ventede lidt, inden han atter stødte snuden ind i høiet. Alle i fjøset kaldte husmandskonen Gamlemor, fordi de af hendes hænder fik alt, de skulde leve af.

»Hun har naturligvis det fineste høi, man finder,« sa det lille lam — det stod der og lod som det tyggede høi det ogsaa, skjønt det ikke fik ned et straa. Og saa nøs det og holdt paa at trille over ende, fordi lugten af karve var for sterk for dets lille næse.

»Aanei, jeg tænker hun har hakket potet,« sa en anden sau. »Det er det bedste, som findes, hver høst faar nogle sauer proppe sig af det, — inden man kommer og bærer dem

ud. Jeg har selv smagt paa herligheden, skjønt jeg rigtignok stjal mig hen til bøtten.«

»Aa, jeg tænker, hun har det, som endnu bedre er, jeg,« sa hesten — og løftede sit hode op af krybben. »Der gives noget, som heder fladbrød, jeg faar en bid nu og da af smaajenterne, naar jeg faar anledning til at stille mig udenfor kjøkkendøren og strække mulen ind.«

»Krrr—u!« sa hønsene; de var fløiet op paa sin vagle over gluggen og satte nu stjerten ned og saa filosofisk ud i mørket. Og hanen, som var ordfører, føiede til: »Var jeg hende, vilde jeg foretrække havredeig i melk. Det smager, saa endog en hane kunde værpe af det.«

Den gamle bjældeko stod rolig og tyggede og tyggede, idet den smaatraadte lidt med bagfødderne. Endelig var den færdig, saa stod den lidt og ørtede, saa gjorde den sig dobbelt i baasen for at kunne klø sig med tænderne bagpaa ryggen, men endelig sa den over baasen til den anden ko: »Husk nu paa, min datter, at du ikvæld lægger dig paa den anden side. Julekvæld vender koen sig mod Kyndilsmesse — det er gammel skik.«

Og saa ség den selv overende i baasen,

bøide hodet bagud og ørtede med lukkede øine. »Stille nu, børn,« sa den om lidt, »nu vil jeg ha ro, jeg har forskjellige ting at tænke paa.« Og lidt efter snorkede den og sukkede i søvne.

»Uf, nu trækker det igjen,« sa hesten og trykkede sig længst muligt op i baasen. »Gamlemor har glemt at pakke godt i gluggen, og blaasten gaar mig gjennem marg og ben — hu!« Og saa dirrede den om med de gigtsyge bagben og hostede.

Sauerne havde tømt sin bøtte og stod nu og pustede tungt og saa ud i mørket, mens de ørtede. Det lille lam sprat omkring paa sine lange ben og gjorde spillopper. Skjønt det kun var en maaned gammelt, havde det forstand nok til at ærte de ældre, særlig var væren rasende, naar det kom og lod som det vilde suge den. Og mer end en gang fik det da ogsaa en paamindelse, saa det tumlede langt borti bingen.

»Hvad er det, I staar og snakker om?« spurte grisen og kløv atter med forbenene op paa fjælene. »Jeg synes, I siger noget der borte i sauebingen, men jeg hører ikke rigtig godt.«

»Vi siger ingen ting,« sa den gamle vær. »Men jeg kunde ha lyst til at si dig, at næste jul er du et stort svin, og at man da kommer med et taug og binder trynet paa dig og slæber dig ud.«

»Slæber man mig ud?« spurte grisen og dreiede trynet mod sauebingen. »Jeg befinder mig saa temmelig godt her i bingen, især siden jeg fik torvstrø at vade i. — Hvorfor skal jeg saa slæbes ud? Og hvad gjør man med mig der ude?«

»Det faar du vist føle, naar den tid kommer,« sa væren. »Men efter hvad jeg har hørt, saa klør man dig neppe bag ørene og trakterer dig. Og ikke tror jeg vi oftere har fornøielsen af at se dig komme herind igjen heller.«

»Hvad er ude for noget?« spurte lammet, det var født her i bingen og frygtelig nysgjerrigt.

»Ude,« sa væren, »det er en stor binge, meget, meget større end denne her. Og der er varme om somren og udmark og skog og godt græs og en gjæter med bukkehorn, som passer os for vargen. Men ligevel har jeg nu ofte luret mig bort fra ham sammen med en

god veninde for at tilbringe et par dage lidt for os selv. Det er ikke saa farligt, bare man passer paa, at den ene altid har næsen mod vinden for at holde vagt.«

Alt dette gik over det lille lams forstand. Men hesten tilføiede: »Det bruger vi heste ogsaa. Mens jeg var føl og fulgte min mor paa fjeldbeiterne, var vi ofte mange, mange heste sammen, og min mor havde en bjælde paa. Det var anderledes lystige dage end nu. Om natten laa vi tæt sammen, mor og jeg laa i midten, og de sterkeste laa i udkanten; men altid stod én med næsen mod vinden og holdt vagt, og naar han blev for træt, reiste en anden sig og løste ham af. Engang kom ogsaa bjørnen, men et par skarpskodde gamper tog sig af ham, og jeg stod under mors hals og saa paa. Jeg ser det hele endnu. Det var ikke hyggeligt at være bamsefar, han fik pelsen ordentlig rispet.«

»Men ligevel tog nu den samme bamsefar min ældste datter og bar bort i forbenene,« sa bjældekoen, der var vaagnet ved samtalen. »Hvis du træffer ham,« sa hun til hesten, »saa kan du gjerne reparere pelsen hans en gang til.«

Dette var nu nærmest en spydighed. Thi

som hesten stod og krøb sammen i sin baas der inde ved gluggen var den ynkelig liden og mager, og ikke saa den ud til at kunne gaa igang med nogen bjørn.

»Men hvorfor kommer man og haler mig ud?« spurte grisen — den stod endnu med forbenene op paa fjælene og funderte over, hvad væren havde sagt.

»Ja hvorfor klipper man ulden af os sauer og malker kjørene og plager hesten til at trække og bære, og napper æggene fra de fjærdotter oppe paa vaglen der,« sa væren. »Vi dyr har mistet vor ret, engang havde vi det anderledes, men den tid kommer aldrig mer igjen.«

»Hvad er ret for noget?« spurte lammet kjælent ind imod væren.

»Det er slig!« sa væren — og den satte skolten ned og drev til lammet, saa det tumlede langt bort i bingen.

»Nei, saadan er det ikke,« sa moren og gik hen og slikkede sit barn. »Kom skal jeg vise dig, hvad ret er!« Derpaa skrævede hun med bagbenene og lokkede: »Saa kom nu og faa lidt melk — jeg saa godt, du ikke fik noget høi tillivs, stakkar.«

Og den lille dot kravlede op paa sine lange ben, stak snuden op under morens bug og fandt sin trøst, mens den uafladelig sprellede med sin lille hale for at vise, hvor godt det smagte. Men moren bøide hodet hen til sit barn og sænkede mulen mod dets lænd.

Den unge ko, som endnu ikke havde lagt sig, sled nu i baandet og sa: »Jeg synes huske, at du, vær, fortalte os en historie engang. Det var ogsaa en kvæld, da vi fik godt høi og ingen halm. Jeg har glemt historien, men jeg husker den var god.«

»Det var forrige julekvæld,« sa væren. »Men af en ko skal man ikke vente, at den husker noget.«

»Kunde du ikke fortælle den engang til,« sa grisen. »Jeg holder meget af at høre historier, skjønt jeg rigtignok aldrig har hørt nogen — nøf, nøf!«

»Den gang, jeg stod i en stor stald med mange røde og brune hopper og hingste,« sa hesten fra sin baas, »da var der en gammel hest, som hver julekvæld fortalte historier om dyrene og bad os huske godt paa dem. Hvis væren kan den, saa kunde han da gjerne fortælle den nu.«

»Om jeg kan den!« sa væren og sparkede i bingen med det ene forben. »Jeg skulde mene, jeg kan den historie. Jeg var ikke mer end tre dage gammel, dengang mor fortalte mig den. Hun havde hørt den fra sin mor, som havde den fra sin mor, og hun igjen fra sin mor, som havde historien fra sin mor. Hvis I vil holde mund og være stille og lægge eder ned, saa kan jeg godt friske lidt paa eders hukommelse.«

Alle var villige til at høre paa. Sauerne la sig ned i bingen rundt væren, det lille lam, som nu var trind af melk, krøb sammen indunder morens hals, og moren slikkede det endnu et par gange. Grisen fandt sin halmdynge og grov sig ned i, og saa strakte den bagbenene bagud og forbenene frem og laa næsten paa ryggen. »Nøf, nøf!« sa den til væren — »du faar tale lidt høit og tydeligt, saa jeg kan høre det hid, for jeg hører ikke rigtig godt i det sidste, der maa være kommet et eller andet ind i ørene mine.«

»Det skulde vel ikke være lort og griseri,« sa væren.

Men hesten sa: »Jeg haaber, du undskylder, at jeg blir staaende, for gigten i mine bagben

er værre, naar jeg ligger. Det kommer af den forbandede træk fra gluggen.«

Og den unge ko sa ligesaa: »Jeg har heller ikke lyst til at lægge mig, for baasen min er saa vaad og ujevn, at jeg rent gruer mig for at komme overende.«

»I kan gjerne staa paa hodet for mig,« sa væren, »bare I holder mund. For hvis I forstyrrer mig, saa mister jeg traaden.«

»Krru!« sa hanen, »jeg mister altid traaden, undtagen naar jeg galer om morgenen.«

»Aa du misted nu ikke traaden igaar, da du fór og jagede hønerne over baas og tjæl,« sa væren. »Hvis du holder sligt leven en gang til, saa hopper jeg frem og ser til at faa fat paa dig.«

Nu blev der ganske stille. Væren var den eneste i sauebingen, som stod opreist, og nu ørtede den betænksomt en god stund for at samle tankerne. Endelig begyndte den:

»Der var engang, da der ikke gaves noget fjøs. Alle dyr levde sammen i store, varme skoge og paa fede græsmarker. Dengang aad bjørnen og vargen græs, koen malkede kun for sin kalv, sauen bar uld for selv at kunne ha det godt og varmt, grisen blev fed for sin egen

fornøielses skyld, hønsene værpede for at skaffe sig børn, og hestene var frie og galloperte omkring i store flokke og var fede og skinnende. Intet dyr gjorde det andet ondt, og der var heste med horn og sauer med vinger, og bjørnen kunde danse paa to fødder og gjøre alskens kunster, naar de andre dyr var mætte og havde trang til at more sig. Dengang var det skik, at hvis et lam faldt i bækken, naar moren ikke var til stede, da løb de andre sauer til og hjalp stakkaren og lærte den at ryste skindet for at bli tør. Og naar en fugleunge var faldt ud af redet, da kom de andre fugle og tog den i næbbet og bar den til forældrene igjen. Det er ikke netop, hvad kraaken og høgen gjør i vore dage.«

»Krrr—uh! nei kraaken tog en af mine smaa ifjor,« sa en høne oppe fra vaglen. »Det glemmer jeg aldrig . . klok!«

»Hvis den fjærdot afbryder mig engang til, saa holder jeg op,« sa væren. Og lidt efter fandt den igjen traaden og fortsatte: »Men som sagt, dengang havde dyrene gode dage, og alt var som det skal være. Men se da var det, at et underligt væsen en dag

kommer anstigende ind iblandt de fredelige dyr og vakte megen opsigt. Det gik paa to ben og var nøgent og saa ynkeligt ud. Frøs gjorde det, saa skindet skjalv, sulted gjorde det og skar ansigt og vred sig, akurat som naar en sau har faaet fluesop i bugen. Træt var det, saa det neppe kunde staa paa sine ben, og klynked gjorde det, som naar katten her i fjøset ikke har faat silemelk. Jeg kan se det saa tydeligt for mig. Det maatte se ud som vi sauer forrige vaar, da her var fodernød, saa vi tilslut begyndte at æde ulden af hinanden for at faa noget at tygge paa.

Men da var det, at alle dyr syntes synd paa den arme skabning og gjorde godt imod den, saaledes som de gjorde mod hinanden. Koen gik hen til kræet og sa: »Min gode ven — du kan faa lidt af mine spener, der blir nok en skvæt til kalven alligevel.« Og sauen kom ogsaa og forbarmed sig og sa: »Det gjør ondt, men ryk alligevel noget uld af min pels.« Endog hønen kom kaglende og gav det et par eg, det fæ! og hesten sa til sin hoppe: »Min hjerte, du faar finde dig i at more dig med de andre kavalerer en stund, jeg vil høre, hvor dette kræ skal hen, og saa

ta det paa ryggen og bringe det af gaarde i en fart.«

Saaledes gik det til, at alle dyr tjente mennesket, fordi det var mere ynkeligt end noget andet dyr. Men det skulde dyrene ikke ha gjort. For mens den ene sau slikker den anden for en velgjerning, saa var mennesket utaknemligt. Det kastede en løkke om hestens hals og holdt den fangen og gjorde den til slave under alskens list og paafund. Det dræbte koens kalv for selv at kunne suge al melken. Sauen klipped det ulden af, saa vi tidt er ved at fryse ihjel, og hønen gaar den dag i dag og klokker og ynker sig, fordi de stadig stjæler eggene fra hende. Saaledes, kjære venner, gik det til, at dyrene tabte sin ret, — at de førtes bort fra de varme skoge og de rige græsmarker. Fra den tid er der ufred ogsaa mellem dyrene. Af mennesket lærte bjørn og varg at dræbe og æde kjød og drikke blod, af mennesket lærte kraaken at stjæle eg og ormen at lave gift. Og siden har alle dyr onde dage, og de varme skoge og de rige græsmarker er nu saa langt borte, at vi aldrig mer kan komme did.«

Der blev en lang pause. Koen og sauerne

ørtede og saa ud i mørket, hesten duppede med hodet og lukkede øinene, hønsene satte stjerten ned og sad urørlige, alle tænkte paa de store sletter og de varme skoge, som for altid var tabt.

Endelig føiede væren til: »I vil kanske huske, at der igaar var to mænd her inde i fjøset. De la den flade haand paa min ryg for at undersøge, hvor fed jeg var, og jeg forstaar godt, hvad de mente med det. De kommer snart og bærer mig ud, og da faar I neppe se mig komme herind igjen. Jeg skal ikke mer faa trave om i udmarken og sove lidt afsides med mine veninder. Det er derfor jeg er lidt grætten i disse dage. Men forresten skal vi jo alle den vei.«

»Ja, — det skal vi,« sa bjældekoen og sukkede. Og der blev en ny pause. Hesten sukkede i sin baas, sauerne og grisen sukkede, alle dyr i fjøset saa frem i mørket og sukkede.

Men endelig sa hesten:

»Jeg husker nu, at der er en liden stump af historien tilbage, som væren ikke nævnte. Det var den gamle hest i den store stald, som fortalte den hin julekvæld og bad os

huske godt paa den. Og han sa, at vi heste skulde tjene menneskene og finde os i al mishandling uden at bide ihjel saa meget som et barn. For engang blir det meget anderledes. Der vil engang komme en stor hest, som er stærkere end alle mennesker tilsammen. Han har sol i fakset og ild i næseborene, og naar han knægger, tordner det over al jorden. Han skal løse alle dyr ud af baaserne og samle os sammen og føre os tilbage igjen til de store, fede græsmarker og de varme skoge. Da skal bjørn og varg atter æde græs, eggene skal faa ligge i fred og ormen ikke være giftig længer. Og alle heste, hvor smaa de end er, og hvor udslidte og magre de end er, de skal da bli lig den store hest og faa sol i fakset og ild i næsebor og trave frit omkring paa de store sletter.«

»Men naar kommer den hest med solfakset og samler os?« spurte væren. »Jeg saa helst det blev, inden jeg bæres ud — og forsvinder.«

»Det gjør intet,« sa hesten. »For hver gang vi føres ud — og ikke ind igjen — da er det den store hest med solfakset og tordenen, som sender bud paa os, og saa føres vi tilbage til de store sletter en for en. Og mennesket faar

ogsaa bud fra ham, men naar de bæres ud — og ikke ind igjen, da er det slut med dem for bestandigt. For der er den forskjel paa mennesker og dyr, at dyrene har noget, som kaldes en sjæl.«

»Nøf, nøf,« sa grisen. Og efter en pause tilføiede den: »Nu ved jeg mer end før. Det er altsaa ikke saa farligt, om folk kommer og binder trynet paa mig og bærer mig ud. For jeg faar det jo bare endda gildere end her i bingen.«

Og da grisen havde sagt dette, la den sig helt paa ryggen og sovnede — og drømte om den store hest, som skulde komme.

Og væren, som endnu stod oprejst i bingen, nikkede og sa: »I saa fald — hvad er det saa, jeg staar her og er grætten for?« Derpaa gik den hen og slikkede det lille lam, som den havde puffet — og saa la den sig, sovnede og drømte om de store sletter og hesten, som skulde komme.

Men den unge ko sa: »Jaja — saa lægger jeg mig i den vaade, ujevne baas alligevel. For det er jo bare en overgang.« Og saa steg den paa knæ og ség overende.

Og hesten glemte trækken fra gluggen og

gigten i sine bagben, og den la sig ned i baasen, duppede med hodet og drømte. Og hønsene ség ned paa lave fødder, stak hodet under vingen og sovnede ind.

Alle dyr i det lille fjøs glemte sine sorger og suk og sank hen i drømmen om de rige, fredelige marker og om ham, som skulde komme.

Men ude reiste vinden lette skyer over de høie snemarker, stjernehimlen tindrede, og julenatten sænkede sig med fred over mennesker og dyr.

ILDBLOMSTEN

To pilgrime red henad veien paa hver sit æsel. Begge havde været røvere, som nu i anger over sine synder var paa vei til den hellige grav, og begge havde klædt sig i pjalter og strøet aske paa sit hoved. Æslerne slæbté sig tungt afsted som bar de ikke blot sin rytter, men ogsaa hans knugende synder.

Solen gik ned og glødede over de fjerne bjerge og over sletten, hvor en flod bugtede sig afsted som en rød slange. De to ryttere var begge unge mænd, den ene hed Don Alfonso og den anden Irjam, men ingen af dem la merke til den smukke solnedgang. De bøide hodet og talte sammen om alt det onde, de havde gjort, og for sit indre øie søgte de stadig at fastholde et billede af den korsfæstede, hvis blod muligens ogsaa kunde frelse dem.

Og efter som de talte om sine egne ugjer-

ninger blev de ogsaa enige om, at jorden kun er en jammerdal, og at vort sande liv først begynder med den himmelske salighed.

Som de nu red frem blev de opmerksomme paa en klagende stemme i nærheden, og snart opdagede de en ung kvinde, som laa i græsset og holdt om sit ene knæ og jamrede sig.

Paa deres spørsmaal fortalte hun, at hun var fra en borg i nærheden, at hun paa en ridetur var blet kastet af sadlen, og at hendes tjeners hest samtidig var blet sky og fløiet afsted med ham — hun vidste ikke hvorhen.

Don Alfonso fik først tid til at se paa hende, da han havde løftet hende op paa sit æsel og selv gik ved siden og støttede hende.

Hun var en ung araberinde, der i faldet havde mistet sit slør og nu rødmede, fordi fremmede mænd kunde se hendes ansigt. Don Alfonso saa, hun kunde være sytten somre, og at ingen solnedgang har et saa vidunderligt purpur som rødmen over dette unge, stolte ansigt. Han fortalte, at han forstod sig paa lægekunst, og bad om at faa lægge et vaadt klæde om hendes knæ, men hun sendte ham et hastigt blik, opdagede at han var

ung, trak saa hurtig klærne tættere om sine ben og svarte nei.

Med bøiet hode gik Don Alfonso ved hendes side, og den haand, som støttede hende, begyndte at gløde, saa en forunderlig strøm rislede ind i hans legeme. Han glemte med ett sine synder, og istedet fik han atter trang til en kaarde — om nogen skulde komme og ville krænke hende.

Det var ikke langt til borgen, og den mægtige borgherre viste de to pilgrime stor taknemlighed og bad dem modta herberge hos ham om natten.

De fik om kvælden anvist et prægtigt udstyret rum med bløde puder at sove paa, men pilgrimene vilde spæge sig og la sig derfor paa det haarde gulv.

Irjam sukkede og stønnede, idet han bad sin aftenbøn, men Don Alfonso blev liggende vaagen og tænke paa, at den unge kvinde nu sov under det samme tag, og det forekom ham, at en beskyttende engel bredte store, hvide vinger over borgen.

Den næste morgen stod han op før sin kamerat for at kunne se solen rinde.

Og da de senere sad paa sine dyr, færdige

til at drage videre, var Don Alfonso tung om hjerte. Thi kun borgherren var kommet for at si dem farvel — og ingen anden. Men da de red forbi det sidste hjørne af borgmuren, hørte han en luge bli aabnet høit oppe paa væggen, en hvid haand kom tilsyne og en rød ildblomst dalte ned. Don Alfonso var alene om at merke det, og han fandt et paaskud til at stige af og stikke den lille blomst ind under sin kappe

Men som de nu red videre følte han sig ganske fortumlet. Havde han nu begaat en ny synd, og dette lys, som begyndte at bølge op i hans sjæl, var det ikke et nyt fald? Gang paa gang tog han ind paa sit bryst for at kaste blomsten bort, men altid var det som om haanden nægtede.

De red frem under en brændende hed himmel og saa kun afsvedne marker. Og Irjam sukkede og talte om Guds forbandelse over menneskene for deres synders skyld.

Don Alfonso bøide hodet og tiede. Thi for første gang under denne færd følte han trang til at si et eller andet godt ogsaa om livet her paa jorden. Og endelig sa han i den samme klynkende tone som den anden:

»Er det nu ikke for galt, at den venlige mand, som nylig gav os herberge, skal være hedning. Om nu hans unge datter dør — tror du saa, hun vil bli kastet i den evige ild?«

Irjam saa paa ham og svarte: »Sig mig, om du tviler paa det. Tror hun vel paa frelsen ved Kristus?«

Don Alfonso bøide hodet og tiede længe. Men da Irjam atter havde klaget over varmen og sukket over sine egne misgjerninger, svarte Don Alfonso omsider: »Det forekommer mig dog, at veien ikke støver fuldt saa meget idag som igaar, og at himlen ikke brænder saa hedt. Igaar var ogsaa min sadel haard og ond at sidde paa, men idag synes den mig meget blødere.« Og da de lidt efter red forbi en bæk, stansede han og sa: »Se der, hvor strømmen er smuk! Hvilken dug af silke har vel saa underfulde tegninger!«

»Vi har redet forbi mange bække paa vor færd,« sa Irjam, »men det er første gang du opdager, at de er smukke. Hvad betyder dette?«

»Og se der staar nogle slanke trær langs bredden,« sa Don Alfonso. »De minder lidt om den kvinde, vi frelste igaar.«

Irjam saa bebreidende paa ham og red videre. »Tag dig iagt for den slags tanker!« sa han strængt. »Hvem har sagt, at den, som blot ser paa en kvinde for at . . . Broder, jeg bønfalder dig — bevar dit hjerte rent, nu da vi skal gjøre os værdige til den store naade.«

Don Alfonso bestemte sig paa ikke at nævne hende mer. Men for at være hende lidt i nærheden endda, begyndte han at tale om fald af hesten. Flere gange var han selv blet slynget af, men gudskelov han var aldrig kommen tilskade, nei ikke en eneste gang havde han stødt sit knæ. Han kunde ikke forstaa en tjener, som lod hesten løbe ud med sig, heller end at beskytte sin herskerinde. Og hvad knæskaden angik, saa var den vist let at helbrede, kanske kunde hun allerede nu idag gaa omkring, høi og kongelig rank som om intet var hændt.

»Don Alfonso,« sa Irjam — »lad os heller tale om dig og mig. Husker du, da vi overfaldt en karavane og lod ligene bli igjen for gribbene. Tror du saadanne misgjerninger kan forlades?«

Don Alfonso bøide hodet og sukkede, og

atter blev jorden sort for hans øine. Og for hans indre kjæmpede to skikkelser om pladsen — den korsfæstede med naaden, og den unge araberinde med glæden.

Men endelig sa han: »Sig mig, min broder, hvordan tænker du dig den høieste aand? Hvordan ser han ud, han, som har gjort bækken saa skjøn, trærne, den blaa himmel, de smukke mennesker, fuglene, stjernerne og blomsterne? Hvad skikkelse har han i din tanke?«

Irjam svarte: »Hvem vil vove at gi ham syndig menneskeskikkelse? Han, som ofrede sin søn for vor frelse!«

Men om lidt sa Don Alfonso: »Mig forekommer denne uendelige, skjønne aand som en gudinde, der strør kjærlighedsblomster ud over jorden.«

Irjam rystede paa hodet og saa bedrøvet paa sin ven. Og for at gi ham et godt eksempel, sa han, da de nu nærmede sig en flod: »Lad os her stige af og bede.«

De gjorde saa, og de gik hver til sin kant for at bede i enrum. Men Don Alfonso blev fuld af glæde over det klare vand i floden,

og før han vidste af det, havde han klærne af og svømmede omkring i den kjølige strøm. »Kan det være nogen glæde for Gud, at jeg er saa smudsig!« tænkte han. Og da han atter mødte sin broder, var han den mest styrkede af de to.

Men som de drog videre, tænkte Don Alfonso: »Om jeg mødte hende nu, vilde hun se mere naadig paa mig, fordi jeg er ren paa mit legeme. Og et lidet haab streifede hans sjæl som en gylden straale: Sæt om han kunde møde hende i den næste by?

Thi saadan er det med den, som elsker. Selv om han fjerner sig mil paa mil fra den udkaarede, saa kan han dog ikke tænke sig andet end at han stadig er underveis imod hende, og at han skal møde hende i den næste by.

Irjam blev mer og mer fortvilet over sin ledsagers verdslige tale, og da de nu nærmede sig en blomstrende tornebusk, vilde han atter gi ham et eksempel. »Broder,« sa han — »hvad ret har vi til at vente forladelse for vore synder, hvis vi ei tar frelserens lidelser paa os.« Og han steg af, skar en busk af tornekrattet, plukkede roserne af og lavede sig en

tornekrans, som han satte paa sit hode. Lidt efter randt bloddraaber nedover hans pande, men han foldede hænderne, vendte øinene mod himlen og bad om kraft til at holde smerterne ud.

Don Alfonso saa paa ham med taarer i øinene. »Hvorfor rev du roserne af den smukke kvist?« sa han. »Lover man Gud ved at fornegte det smukke han har skabt, og trampe det i støvet.« Og han tog en ny busk, fjernede tornene og satte en skjøn krans af roser om sit hode. Derpaa knælte han ved siden af Irjam og takkede, fordi der var roser paa jorden.

Saa red de to frem ved siden af hinanden, den ene bøiet og pint under smerterne fra tornekransen, smudsig og vansiret af blod i sit ansigt. Og den anden, nylig opstegen af badet, med kransen af roser om sit hode og rank i sadlen, fordi han var opfyldt af tak over det skjønne paa jorden.

Men da mørket faldt paa, tog begge feil af veien og forvildede sig. Efter hele natten at have streifet omkring paa maafaa, blev de om morgenen overfaldt af røvere, som først pryglede dem og derpaa slæbte dem afsted

indover ørkenen. Her blev de omsider spærret inde i hver sin hule, og begge forstod, at de den næste dag skulde slæbes videre for at sælges som slaver.

Om natten laa Irjam paa knæ, stødte panden mod jorden og jamrede sig uden ende.

»Broder, broder!« skreg han til Don Alfonso, hvis fjed han kunde høre i rummet ved siden af. »Hvorfor gaar du der frem og tilbage, — knæl dog og bed med mig om frelse. Ve mig, dette er straf for mine synder, jeg var ikke værdig til at naa den hellige grav. Hvad skal der bli af mig! Mine saar efter piskeslagene brænder og bløder, og jeg har ikke smagt mad i et døgn. Broder bed med mig om frelse!«

Men om lidt svarte Don Alfonso: »Har du et hul at se ud igjennem som jeg, saa se derud. Aldrig har jeg set maanen saa vidunderlig som i nat.«

»Maanen!« skreg den anden forbitret. »Kan det hjælpe os i vor nød. Glemmer du dine saar, din sult, vor fortvilede skjæbne, fordi der er maane. O, du letsindige, det er dit

verdslige sind, som har nedkaldt Guds vrede over os begge.«

Irjam kastede sig nu atter ned og bad længe, men pludselig blev han forstyrret ved at høre sang fra den anden celle. Det var en sang om blomster og piger og kjærlighed, og Don Alfonso sang og sang, som om der ikke gaves hverken saar eller røvere paa jorden.

Irjam blev nu saa rasende, at han tog en sten og kastede i væggen og skreg: »Tier du ikke stille, du djævelske stemme! Den onde har jo ganske fanget dig i sine garn ved den heks af en pige. Du kunde heller finde en udvei, saa vi kom ud og kunde flygte!«

Don Alfonso svarte: »Har du set før, at jorden kan være som af sølv, og at stjernerne holder en eller anden vidunderlig fest. Gud ved, om der ikke feires et bryllup deroppe, og at der spilles paa horn og strøes med blomster. Kanske rider en gudinde omkring paa en lys vei, og hun falder af hesten og støder sit knæ, og en ung gud kommer og finder hende. . . .«

»Jeg vil ikke høre mere af det vrøvl!« skreg Irjam fortvilet. Og nu kastede han sig

ned i en krog af sin celle og overgav sig til sin jammer.

Men ud paa natten hørte han en underlig lyd fra den anden celle, det var som negle, der kradser, eller som naar tænder gnaver.

Og endnu før dagen gryde, blev stenen væltet fra indgangen til hans egen hule, og Don Alfonso stod der og hviskede: »Skynd dig!«

Irjam var ikke sen til at kravle ud, den anden tog ham ved haanden, og uden et ord listede de sig forbi den sovende vagt og tog saa paa sprang for ikke at indhentes.

Endelig maatte de stanse for at puste ud, og nu spurte Irjam: »Sig mig, hvordan det lyktes?«

Don Alfonso svarte: »Jeg kom til at tænke over, at den rige borgherre muligvis er paa markedet i en eller anden by, vi kommer forbi. Vilde det da ikke være synd, at vi ei skulde være tilstede og si ham tak for hans godhed imod os.«

»Jeg spurte ikke om araberen og hans pige,« sa Irjam, »men om, hvordan du kom ud af din hule?«

Og Don Alfonso svarte: »Mens jeg saa

paa den deilige nat, opdagede jeg, at gluggen ind til min celle var stor og lukket med jernstænger. Først bøide jeg dem med mine hænder, siden maatte jeg være taalmodig og ta endog mine tænder til hjælp. Se her, min mund bløder endnu.«

Irjam foldede sine hænder og takkede Gud for saa underfuld en redning.

Men som de ud over dagen vandrede sammen, steg solen høiere og høiere, den blev glødende, som om himlen stod i flammer, vand var ikke at finde, og de slæbte sig tungt afsted, forpint af tørst og træthed. Rundt om sig saa de kun den øde sandflade, men de fulgte sporene efter en karavane, og paa solens stilling kunde de se, at de vandrede i den rigtige retning.

Irjam begyndte tilslut at tale om at lægge sig ned og dø. Men Don Alfonso syntes, at ildblomsten ligesom opmuntrede ham til at holde ud, og erindringen om den unge skjønne araberinde føltes som fugtige druer, der smeltede i hans mund og stadig gav nyt mod og nye kræfter.

Endelig sank Irjam sammen, snappede efter luft og stønnede: »Jeg kan ikke mer! Gaa du

videre og frels dig selv, men lad mig ligge her! Jeg forstaar, det er Guds straf for mine synder.«

Da Don Alfonso forstod, at hans kamerat virkelig var ude af stand til at komme længer, bestemte han sig med tungt hjerte til at gaa videre for om muligt at frelse sit eget liv. Men om lidt saa han sig i den næste by, hvor han virkelig mødte araberen med hans datter — og se, nu kom hun imod ham og spurte, hvor hans kamerat var. —

Og pludselig vendte Don Alfonso om og gik tilbage til den udmattede Irjam. »Min ven,« sa han, »der er en god aand, som vil, du skal være med.« Og han løftede sin ven op og tog ham paa sine skuldre og gav sig til at vandre med den tunge byrde.

Solen glødede, og han var tidt ved at segne, men stadig tog han frem den deilige kvinde i sine tanker, og altid virkede hun som fugtige druer, der slukkede hans tørst og fik ny kraft til at bruse gjennem hans aarer. Og mens Irjam atter sukkede over sine saar og smerter, gik Don Alfonso videre uden klager, skjønt han havde lige saa mange saar, og dertil bar den anden.

Endelig naade de en oase, hvor de fandt

vand og skygge, og da de havde faat hvilet ud, blev de siddende og tale sammen.

Don Alfonso trøstede sin kamerat og følte sig sikker paa, at de ikke skulde omkomme. Han vilde leve længe endnu, ikke af frygt for døden, men fordi det var saa skjønt paa jorden.

»Broder!« sa Irjam, »det synes mig en bespottelse at tale om jordens skjønhed for os, som nylig var ved at omkomme.«

Don Alfonso svarte: »Er ikke det skjønne til netop for at de ulykkelige aldrig skal fortvile!«

»Men du og jeg!« skreg den anden. »Har vi ikke røvet og plyndret, og er ikke menneskene paa jorden som vi!«

Og om lidt svarte Don Alfonso: »Hvorfor skal vi gjøre alle til røvere, fordi du og jeg har været det? Det synes mig ikke rigtigt at ville brede sit eget smuds ud over alle mennesker og endog bede guddommen at ta det paa sig.«

Som de sad her, blev de indhentet af en fredelig karavane, som tog dem op paa sine kameler og behandlede dem vel. Irjam blev stadig gladere, jo mere de nærmede sig den

hellige stad, men samtidig blev Don Alfonso stadig mere sørgmodig.

Endelig spurte Irjam om grunden hertil, og Don Alfonso svarte: »Jeg sidder her og tænker paa alle de smukke mennesker, jeg har plyndret. Mange af dem lever endnu.«

»Broder!« sa Irjam — »gudskelov, fordi ogsaa du begynder at angre. Trøst dig derfor med, at vi snart kan kaste vore byrder af ved den hellige grav!«

Men for Don Alfonso var billedet af den skjønne araberinde vokset og vokset, saa det nu var hele menneskeheden, og han svarte derfor: »Jeg længes ikke mere efter naade for mig selv. Thi hvad hjælper det, om jeg frelser min egen sjæl, naar jeg kanske er skyld i at andre gaar fortabt!«

Siden red Don Alfonso i taushed, indtil den næste hvileplads. Her tog han sin beslutning og vendte om, og de to pilgrime sa hinanden farvel. Irjam drog videre for at kaste sin syndeskyld af paa den hellige grav. Og Don Alfonso begyndte alene at vandre tilbage gjennem ørkenen, paa valfart mod menneskene.

TIDEN GAAR

Ridder Roland red ved siden af sin væbner udover sletterne mod vest. Han havde kjæmpet i keiserens hær — han vidste ikke længer i hvor mange slag. Men inden han nu fulgte toget mod Saracenerne i Spanien vilde han besøge sin fædreneborg i Bretagne.

Solen begyndte at dale, og vinmarker, akre og skoge laa badet i purpur. Ridderens guldsporer og beslaaede sadeltøi og bidsel slog ild. De fulgte en flod, hvis rolige strøm speilede den rødskyede himmel, mens de slanke popler langs bredderne kastede lange skygger.

De var kommen ind mellem lave bjerge, da ridder Rolands bredbringede hest med ett fik et lettere fodslag, den veirede i luften, og pludselig slog den sit lille hode tilbage og knæggede.

»Ved min Dyrendal!« sa ridder Roland — »den kjender sig igjen. Nu nærmer vi os hjemlige trakter.«

Solen gik ned, og bjergene om de to enslige ryttere blev blaa og mørke, mens enkelte høider endnu glødede. Og de to krigere red i taushed videre, idet de saa mod vest, hvor den fjerne himmel steg med gule og blaa skyer op fra jorden.

Pludselig stansede væbneren sin hest og lyttede. »Jeg hører hovslag,« sa han. »Det er kanske et overfald!« Og uvilkaarlig gjorde han sin lanse færdig til at fældes.

Ridder Roland lyttede ogsaa et øieblik. »Nei, du knøs fra bjergene — dette er ingen fiende. Dette er havet.«

»Havet,« sa væbneren. »Det kjender jeg ikke. Det har jeg aldrig set.«

»Ti stille, du bjergboer — og hold din hest an!«

Ridder Roland bøide hodet og lyttede længe.

»Min ædle hr. greve, hvad er det, I hører?«

Og først længe efter svarte ridderen: »Jeg siger dig, min hest tog ikke feil. Dette er havet i Bretagne.«

De to ryttere drog videre imod vest, dagen sluknede, og de red frem gjennem mørke og under en stor, tindrende stjernehimmel.

Men ude paa en høide holdt ridder Roland paany sin hest an, reiste sig i stigbøilerne og lyttede længe.

»Hør der!«

Og væbneren hørte nu tydelig en tung larm, som var det selve jorden, der laa og klagede mod himlen.

»Min ædle hr. greve, hvad er dette — aner I nogen fare?«

Men ridder Roland svarte ikke. Han hældede hodet bagover og drog luften ind i store, tunge drag. Siden klappede han sin gode hest under dens rige manke.

»Hør der, du skjægløse pode. Du forstaar ikke endnu, hvad det vil si at møde sine unge aar. Hører du havet i Bretagne!«

»Min ædle hr. greve — for mig lyder det som en stønnen fra et saaret dyr.«

»Ti stille, det synger saadan, fordi jeg kanske har været længe borte. Jeg maa ha været længe borte fra min borg.«

Men da de kom ud paa den næste høide, lød den tungsindige larm tæt ved. Og væbneren saa fjernt i vest en rød stribe himmel stige op af en graa flade, der rullede og sang

mod klipperne og slog hvidt skum indover stranden.

»Der,« sa ridder Roland og pegte med lansespidsen. »Der, du lille spurvehøg, der ser du havet.«

Og begge holdt et øieblik stille. Væbneren stirrede, og ridder Roland strøg sig over panden og aandede paany i lange, tunge drag.

»Nei, min lille falkeunge, jeg forstaar nu, at jeg neppe har været ret længe borte. Thi alting er som før. Havet synger som dengang, det mørke der til venstre er klipper, som jeg forstaar er uforandret, og den lyse stribe der er stranden, som jeg kjender igjen, skjønt det er mørkt. Nei, alting er som før.«

De red langs stranden gjennem den løse sand, og bjergboerens hest snublede flere gange. Men om lidt pegte ridderen mod noget mørkt, der løftede sig som en uformelig klippe mod den røde himmelrand. »Der!« sa han — »der ser du min borg.«

»Hvor længe er det, ædle hr. greve, siden I sidst var her?«

»Ti stille, du næsvise, og spør ikke derom. Vi tugtede mange folkeslag, og sommer og vinter skiftede, uden at jeg skrev det op.«

Men om lidt stansede han hesten og dreiede hodet mod havet: »Kjend denne lugt af salt og tang. Nei, jeg har ikke været længe borte; thi alting er som før.«

Og med ett svang han sig af sadlen og tog hesten ved tømmerne, idet han bøiet begyndte at søge efter noget i sanden.

»Min ædle hr. greve — tabte I noget?«

»Ti stille, du pattebarn, dette forstaar ikke du.« Men da han atter var kommen op i sadlen, tilføiede han, mens de red videre: »Sidste gang jeg var hjemme, da gik jeg en kvæld langs stranden her sammen med en ung kvinde. Jeg husker, hvor hendes fødder efterlod spor i sanden. Men nu kunde jeg ikke finde sporene igjen.«

Med ett løftede ridder Rolands hest sit hode og knæggede indover imod markerne, der svandt i mørket.

»Nu er vi paa mine jorder,« sa ridderen. »Den husker, at den har græsset her.«

Og om lidt slog hestehoverne imod den faste vei, der svandt ind under vældige trækroner til begge sider. Men pludselig satte ridderens trætte hest afsted i et muntert gallop.

»Den kjender lugten fra sin gamle stald!« skreg ridder Roland. »Væbner, blæs i dit horn!«

Og mens rytterne for afsted i gallop opover mod den mørke borg, satte væbneren hornet for munden og blæste ridder Rolands signal.

Tulleli tro,
tulleli tro,
tulleli, tulleli tro!

De stansede brat ved borggraven, og om lidt skreg ridder Roland: »Hei der, hvor er borgvagten! Hvorfor fires ikke vindebroen ned! Væbner, blæs i dit horn og væk de hunde!«

Og væbneren løftede det gyldne horn op i mørket og blæste imod den høie borgmur.

Tulleli tro,
tulleli tro,
tulleli, tulleli tro!

Endelig lød fjerne skridt inde i den brolagte gaard, frem paa muren kom en mørk skikkelse, og en gammel, tynd stemme spurte: »Hvem er det?«

Ridder Roland raabte muntert: »Det er fiender, som vil hevne en gammel misgjer-

ning. Overgiv borgen eller vi jevner den med jorden!«

Men den gamle stemme svarte: »Borgherren er ikke hjemme. Han faldt for længe siden i et af keiserens slag.«

»Ti stille, du gamle spøgelse, og skynd dig at faa broen ned. Kjender du ikke min stemme. Jeg er ridder Roland.«

Den mørke skikkelse saas at gjøre korsets tegn. »Jeg kjender ikke eders stemme, og den ædle greve er faldt i et af keiserens slag.«

»Se her er min hanske, du gamle ugle paa muren. Se efter om du kjender den!«

Og den mørke skikkelse tog hansken, der var faldt for hans fødder, og holdt den op mod det røde lys fra himlen i vest.

»Ædle hr. greve, kommer I fra de dødes boliger for at se til eders borg? Vent, jeg vil lukke op.«

Og om lidt faldt vindebroen, porten aabnedes, og de to ryttere red med drønende hovslag ind i den mørke borg.

»Du gamle hedning, hvorfor har du ikke tændt en lygte?«

»Ædle hr. greve, der er ikke mere olje i borgen.«

»Men hvorfor kommer du alene? Hvor er mine hunde, og hvorfor halser de ikke, nu da min stemme atter lyder i gaarden?«

»Ædle hr. greve — hundene er døde.«

»Men hvorfor kommer ikke mine knekte at hilse mig velkommen, nu, da jeg atter staar her i min borg?«

»Ædle hr. greve, jeg er den sidste af de knekte, som I arvede fra eders far. Og jeg er sytti aar.«

»Ti stille du ulykkesfugl! Men saa sig dog, hvorfor min fader og min moder ikke er vækket!«

»Ædle hr. greve, — de har længe hvilet i kjælderen under kapellet.«

Ridder Roland støttede sig mod sin hest og strøg sig over panden.

»Du lyver, du hedenske hund. Men for alle helgeners skyld — hvorledes lever den unge Veronika, som skulde vente mig her, til jeg kom tilbage?«

»Ædle hr. greve, — den unge Veronika er graahaaret og beder for eders sjæl i et kloster.«

Og om lidt spurte ridder Roland paany: »Sig mig, du gamle ravn, hvor mange af

mine fiender sidder endnu lænket i min kjælder?«

»Ædle hr. greve, det er mange aar, siden vi grov den sidste ned nede ved floden. Vi fandt, at ingen af dem havde fortjent kristen jord.«

»Saa følg mig ind i hallen du onde aand, og bered os et maaltid, før vi gaar til ro!«

»Ædle hr. greve, der er ingen vin i kjælderen og intet korn i laderne og ikke en fugl at dræbe. Jeg lever paa de smuler, som de barmhjertige munke bringer mig en gang om dagen.«

Ridder Roland bøide hodet og spurte om lidt: »Er hallen tæt af spindelvæv, og vil gulvet briste, naar vi træder over tærskelen?«

»Ædle hr. greve, for Kristi skyld — hvorfor blev I saa længe borte fra eders borg?«

Ridder Roland vendte sig endelig mod sin hest og klappede den: »Min gode ganger, du er den eneste, som har holdt ud.«

»Ædle hr. greve — jeg kjender hesten igjen. Den blev sendt eder fra eders gamle fader, da I havde været borte i mange aar.«

Ridder Roland førte sin hest til vandkummen i gaarden og lod den drikke.

»Hør, du gamle træsko, vi vil ikke forstyrre ederkoppene her inat. Gaa ind og grav dig ned i dit bol.«

Lidt efter drønnede vindebroen paany, og den røde lysning op fra havet i vest fik to ryttere til at kaste svage skygger.

»Hør, du snespurv fra Alperne, nu er ridder Roland atter ung og drager ud i krig. Tag dit horn og blæs et muntert signal.«

Og væbneren satte det gyldne horn for munden og blæste ud i mod natten ridder Rolands signal.

Tulleli, tro,
tulleli, tro,
tulleli, tulleli tro!

»Hør min kylling, jeg tar dig til vidne paa, at ridder Roland er ung endnu. Du saa, der sad en ung, hvidklædt kvinde ved ilden der inde i hallen, og du hørte hun lovde mig at vente. Ser du dernede ved stranden er der endnu spor efter hendes fødder, vi gik der sammen igaar, og engang slog jeg min arm om hendes liv. Og havet er ligedan som før, klipperne, stranden og den gamle lugt af tang og sjø. Naar jeg kommer igjen er

kanske meget blet anderledes. Men endnu er jeg jo ung.«

Og idet de dreiede ind mod bjergene og vendte ryggen mod det syngende hav, stansede ridder Roland sin hest og vendte sig imod havet, saa den røde ild fra vest faldt over hans ansigt.

»Min unge ven, giv hid dit horn. Jeg vil selv blæse til afsked.«

Og ridder Roland satte det gyldne horn for sin mund og blæste ud imod havet, mod den røde stribe i vest og indover mod den mørke borg.

Tulleli, tro,
tulleli, tro,
tulleli, tulleli tro!

DON JUAN
FOR DEN HIMMELSKE
DOMSTOL

Saa lyder en gammel vise om Don Juan, den store kvindefordærver — da han endelig var død og førtes frem for den himmelske domstol.

Talte da Gud den almægtige fra sin høie trone, mens englene skjalv for hans vrede, og den forhærdede synder stod der og ikke længer kunde forsvare sine misgjerninger med sin kaarde:

»Vig bort fra mig, du forbandede, i den evige ild, som er beredt djævelen og alle hans engle. Du saaede graad og fortvilelse paa din vei, du svor falske eder og besmittede uskyldige hjerter — evig forbandet være du fra lysets boliger.«

Don Juan, den forhærdede synder, løftede hodet og saa Gud Herren i ansigtet som for at trodse ogsaa nu.

»Almægtige hersker, du, som har alle him-

lenes hærskarer paa din side imod mig, som staar her vaabenløs og alene, — vil du dømme mig uden forsvar?«

Svared da Gud den almægtige i end større vrede, saa det tordnede over alt himlens hvælv: »Hvem vilde vel forsvare dig for mit aasyn! Min søn vil det ei, og den hellige, ubesmittede jomfru vil end mindre forsvare en kvindeforfører.«

Don Juan, den forhærdede synder, svarte rolig: »Pleier ikke en anklaget at faa forsvare sig selv?«

»Sig da frem dit forsvar, du forstokkede sjæl; men vid, den time er kommen, da din sledske tunge skal tale for døve øren.«

Don Juan, den forhærdede synder, talte da sit forsvar for Gud:

»Sig mig, du universets elsker, hvorfor gjorde du jorden saa underdeilig at se. Hvorfor strøde du stjerner henover himlens hvælv, saa vi maatte staa op om natten og pege paa dem og gi dem navn. Hvorfor fik du jorden til at rødme af undseelse, naar solen kyssede den, og alle skyer til at gløde, idet natten redede sit leie for at ta dagen i favn. Og jeg spør dig, hvorfor solen og jorden

elskede hinanden, saa der sprang blomster frem af deres kjærlighed, og saa menneskene blev fortumlede af duften og lyset? Hvorfor gjorde du kvinderne saa vidunderlige, saa manden gik fra sin sans, idet han mødte dem paa sin vei? Jeg mødte den ene kvinde og tænkte: Hun er den mest velsignede, som Gud har plantet paa jorden, og jeg elskede hende og tog hende i min favn, opfyldt af tak over din gave. Men se, da sendte du en anden paa min vei, og jeg opdagede, at hun var end mere velsignet og fuldkommen fra din haand. Og jeg tog hende i favn og takkede beruset, fordi ingen var saa rig paa jorden som jeg, og fordi ingen jordens rigdom vidner saa mægtigt om sin skaber som en skjøn kvinde. Ak, var det da min skyld, at jeg senere opdagede, at jeg tog feil, og at dit værk var mangfoldig gange mere fuldkomment end jeg, forblindede, fra først af trode. Thi det viste sig, at jorden var en underdeilig have, hvor den ene kvinde var mere vidunderlig end den anden, og at ingen lotusblomst er saa skjær og ingen rose kan maale sig med dem i glød og duft. Skulde jeg saa fornegte disse dine gaver, som raktes

mig? Spør sommerfuglen, om han kun rører ved en eneste blomst! Elsker han ikke alle, som er smukke? Han sænker sig i saa mange aabne bægre, han bare kan overkomme, og hans liv synes os mennesker en forsmag paa den evige salighed. Min brøde er, at jeg har elsket og tilbedt de skjønneste skabninger, der udgik fra din haand, og jeg vidste ingen større lovsang derover end at bedække dem med mine kys og kjærtegn!«

»Don Juan, du forhærdede synder, dine kys var gift, og din kjærlighed udbredte død og kummer. Du var en herjende ild, som la hjerterne i aske, og den jammer, du efterlod paa din vei, skreg op til mig som fra saarede og døende paa en slagmark. Vig bort, vig bort, dine synder er store som stinkende bjerge, og før de kan forlades maa alle de taarer, du har forvoldt, forvandles til evig fryd.«

Og alle engle, som hørte paa, vidste, at denne Guds dom var uigjenkaldelig, og de beredte sig til at føre den forhærdede synder did, hvor der er graad og tænders gnidsel. Thi de vidste, at intet var saa umuligt som at forvandle den graad og kummer, han havde voldt, til evig fryd.

Talte saa Don Juan, den forhærdede synder, endnu engang for Guds ansigt:

»Du retfærdige dommer, jeg tænkte ei, at du vilde dømme mig uden vidner. Hvor er de kvinder, som har anklaget mig saa haardt?«

»Don Juan, du forstokkede sjæl, dine ofre er salige i min himmel, jeg forbarmede mig over dem for alt, hvad de har lidt. Vidste de nu, at du var her, da vilde de opløfte et rædselskrig imod dig.«

Don Juan talte da for sidste gang: »Saa lad dem da komme her, at jeg kan høre anklagen af deres egen mund. Er jeg end en stor synder, din retfærdighed er vel endnu større og vil ikke dømme mig, uden at jeg stedes ansigt til ansigt med mine anklagere.«

Gjorde da Gud, den almægtige, et tegn til en engel, som straks fløi afsted indover det himmelske rum. Og lidt efter maatte Don Juan skygge for øinene, fordi en sterk lysning nærmede sig. Det var engelen som kom tilbage, fulgt af en lysende skare af unge kvindesjæle, som nu sænkede sig paa stille vinger og leirede sig om Guds domstol. Det var alle de ofre, som Don Juan havde knust under sin fod paa jorden.

»Donna Elvira — sig nu til din forfører, at han svor dig troskab og sveg, og at det var hans skyld, at du druknede dig i et tjern!«

Donna Elvira, som nu var en lysende engel, løftede sit hode og saa paa Don Juan, men rødmede med ett og slog øinede ned.

»Donna Elvira — hvorfor rødmer du og tier! Vær rolig, nu skal han ikke gjøre dig noget ondt — sig kun trøstig, at det var ham, som jagede dig i døden.«

Donna Elvira skjulte sit ansigt i hænderne og svarte om lidt: »Almægtige Gud, jeg husker det ikke mer.«

Vred vendte Gud Herren sig da til en af de andre kvinder: »Donna Marguerita della Varenza — fremfør din klage over denne synder. Daarede han dig ikke med honningsød tunge, endda du var en dydig ægtehustru, dræbte han ikke din husbond for dine fødder, overlod han dig ikke senere til verdens spot og skjændsel, saa du mistede din forstand og rev dine øine ud!«

Donna Marguerita della Varenza sendte Don Juan et hastigt blik og rødmede, men straks efter folded hun sine hænder imod Guds

aasyn: »Barmhjertige fader, jeg . . . jeg husker det ikke mer!«

Talte saa Gud den almægtige til en tredje kvinde: »Donna Annunziata — jeg befaler dig at tale sandt! Sig til Don Juan, at det var ham, som gjorde dig til barnemorderske! Sig ham, det var hans skyld, at du i lange aar sad indespærret i en kjælder, saa dit legeme fortæredes af en fugtig sop!«

Foldede da Donna Annunziata sine hænder mod Guds aasyn og faldt ydmyg paa knæ: »Almægtige Gud, jeg husker det ikke mer!«

Men alle englene skjalv for Gud den almægtiges vrede, der vokste, eftersom han talte til den ene kvinde efter den anden. Og skjønt de alle var knust under Don Juans fod paa jorden, saa sa de nu alle for Gud, at de ikke huskede det mer.

Da opløftede Gud sin røst og vendte sig sluttelig mod Don Juan: »Selv om de gode sjæle har tilgit dig dine synder, saa er de dog opskrevet i min regnskabsbog. Og derfor skal du nedstødes i det evige mørke sammen med dine brødre, som er mordere og menedere.«

Don Juan blev da greben af to engle for

at stødes ned i det evige mørke, men i det samme kastede Donna Elvira sig paa knæ for Guds skammel og hulkede høit:

»Almægtige Gud — frels ham, frels ham!«

Og Donna Marguerita della Varenza kastede sig paa knæ ved hendes side og hulkede i stor fortvilelse: »Min Gud, frels ham, frels ham!«

Og Donna Annunziata — og hele den hærskare af unge kvinder, som Don Juan havde knust paa jorden, — de slog leir og knælte for Guds trone og hulkede alle: »Frels ham, frels ham!«

Gud den almægtige saa paa dem og forundredes saare. »Saa sig dog, hvorfor I har glemt al den kummer, I led for hans skyld, og hvorfor vil I belønne hans skjændsel med den himmelske salighed?«

Talte da først Donna Elvira i stor ydmyghed for Guds aasyn: »Min fader — hvad ondt jeg led, var jo intet, intet imod den salighed, han skjænkede mig for en stakket stund. Selv i min værste kval var jeg dog mere lyksalig end i de aar, før jeg mødte ham, og da jeg søgte døden var det i haab om at kunne drømme om ham i den evige søvn.«

Talte saa Donna Marguerita della Varenza for Guds aasyn: »Han er den, som gjorde mig rig paa jorden. Mine dage var graa og tomme, før han kom, men da han rørte ved mig, blev jeg hensat i et fortryllet land. Hvorfor skulde jeg ikke sørge, da han gik, og hvorfor kunde jeg ikke rive mine øine ud, naar de aldrig mer skulde se ham, som var min fryd paa jorden. Nei, ingen, ingen har været mig saa velsignet som han.«

Talte saa Donna Annunziata for Herrens aasyn, idet hun foldede sine hænder i stor andagt: »Hør mig, min Gud! At jeg dræbte mit barn, var min synd og ikke hans. Og jeg vidner her for dit aasyn, at mine sorger blev igjen paa jorden, men den lykke, han tændte i mit hjerte, den følger mig endnu. Hvorledes skulde jeg vel ha holdt ud at sidde i den fugtige kjælder i de lange aar, mens soppen vokste paa mit legeme, hvis jeg ikke havde havt en vidunderlig erindring i min sjæl. Aldrig var min kummer saa stor, at ikke min lykke var endnu større, og mange gange reiste jeg mig i min celle og foldede hænderne og rødmede, fordi jeg tænkte paa

ham. Nei ingen paa jorden har velsignet mig som han.«

Gud den almægtige hørte paa alle, alle af denne flok kvinder, og alle vidnede, at Don Juan kun havde gjort dem godt og intet, intet ondt. Men endelig oplod han sin røst og svarte: »Eders bøn vidner om eders gode hjerte, men den er umulig at bønhøre.«

Og englene, der skulde støde Don Juan ned i afgrunden, førte ham allerede mod Paradisets udgang, da Donna Elvira i sin fortvilelse svingede sig høit op under det himmelske hvælv og kaldte paa hjælp: »Hør alle I salige kvinder, som paa jorden har elsket, kom og bed med os for en sjæl, hvis største synder bestaar i, at han elskede mange kvinder paa jorden.«

Blev der da et sus over hele det himmelske hvælv af unge kvindesjæle, der kom ilende til hjælp, fordi de paa jorden havde vidst, hvad kjærlighed var.

Og millioner og atter millioner kom susende og slog leir om Guds trone, og ned fra det blaa hvælv saaes nye myriader at dale ned som blide snefug i solskin, og om lidt lød

det fra nær og fjernt som et vidunderligt kor: »Frels ham, frels ham!«

Da bøide Gud den almægtige sit hoved og sa: »Ikke vidste jeg før, at kjærlighedens kvaler adskiller sig fra alle andre lidelser deri, at ingen ønsker dem revet ud af sit hjerte.«

Men for ikke at kalde tilbage den forbandelse, han to gange havde udtalt, tog han nu en sten op i sin haand og sa: »Den dag, denne sten blomstrer som en rosenbusk, vil jeg forlade Don Juan og modta ham i min himmel.«

Og et øieblik blev der dyb taushed blandt de bedende skarer, derpaa brast tusener ud i fortvilet hulken. Thi de vidste, at nu var Don Juan evig fortabt.

Tog da pludselig Donna Elvira, som Don Juan havde bragt til at drukne sig i et tjern, stenen fra Guds haand og gav sig til at aande paa den. — Og Donna Marguerita della Varenza og Annunziata og alle, hvem Don Juan havde knust paa jorden — de samledes om stenen og aandede al sin varme udover den, vædede den med sine taarer, lyste paa den

med sine smil, at den kunde blomstre som en rosenbusk og deres forfører bli salig.

Og da det tog tid, ilede de andre myriader af kvindesjæle til hjælp, og de aandede og aandede paa stenen — alle de, som paa jorden havde vidst, hvad kjærlighed var.

Men hvilken sten kunde vel holde sig haard under denne varme og under disse taarer — det varte ikke længe, før Donna Elvira svingede sig mod Guds trone med en blomstrende rosenbusk, istedetfor den sten, hun nylig holdt i sin haand.

Bøide da Gud den almægtige paany sit hoved og sa: »Ikke vidste jeg før, at for kvindens kjærlighed er intet umuligt.« Og han løftede sin haand og kaldte med høi stemme paa Don Juans sjæl.

Blev der da et eneste stort frydeskrig blandt alle kvindesjæle indover hele det himmelske hvælv. Og Donna Elvira plantede sin rosenbusk for Guds skammel, — saa han kunde ihukomme, at ingen maa gaa fortabt, som har elsket.

INDHOLD

	Side
KJÆRLIGHEDENS ØINE	1
LYSET	43
PAA MINDERNES Ø	63
KARI AASEN I HIMLEN	117
DRØMMEN	139
JUL I FJØSET	157
ILDBLOMSTEN	177
TIDEN GAAR	195
DON JUAN FOR DEN HIMMELSKE DOMSTOL	209